

Programmabegroting 2018-2021

Met vertrouwen werken aan de toekomst

25 september 2017

Aanbieding

“Met vertrouwen werken aan de toekomst”. In onze voorjaarsnota hebben we daarvoor de lijnen uitgezet. Met trots bieden we u nu onze programmabegroting 2018-2021 aan waarin we deze lijnen inhoudelijk en financieel verder uitwerken (dit jaar voor het eerst ook in een online versie:

oude-ijsselstreek.onlinebegroting.nl). Alle nieuwe ontwikkelingen die wij met u als raad in het voorjaar hebben besproken, zijn in deze begroting verwerkt. We hebben onze financiën onder controle gekregen en van daaruit onze financiële positie versterkt. Daarmee bieden we u een goede en gezonde uitgangspositie aan voor de nieuwe raadsperiode na de verkiezingen van volgend jaar.

Maar eerlijk is eerlijk; we zijn daarbij wel geholpen door de economische ontwikkelingen en het helpt dat wij vanuit het Rijk wat meer financiële ruimte krijgen. Tegelijkertijd blijft het ook in betere tijden een uitdaging om daarbij de juiste prioriteiten te blijven stellen. Die balans hebben we in deze begroting weer gevonden.

Vertrouwen

We hebben het afgelopen jaar met de raad, de organisatie, onze samenwerkingspartners en vooral onze inwoners gericht gewerkt aan het verder uitbouwen van het wederzijdse vertrouwen. Samen hebben we veel bereikt en de financiën op orde gebracht. In een moeilijke periode hebben we gezamenlijk, met een collegiaal bestuur, verantwoordelijkheid genomen. Waarbij we ook de nek hebben uitgestoken om zaken te realiseren. Voor ons was, is en blijft het belangrijk dat we als gemeente midden in de samenleving staan. Dat we in gesprek blijven met onze inwoners, ondernemers en onze maatschappelijke organisaties. We zijn trots op de inwonersinitiatieven, die met succes bijdragen aan prettige, veilige woonkernen met voorzieningen.

Werken

Met elkaar hebben we de afgelopen periode hard gewerkt om tot breed gedragen besluiten te komen voor verschillende belangrijke onderwerpen. Zo zijn we trots op:

- de verzekering van de toekomst van ons voortgezet onderwijs in nauwe samenwerking met het Almende college.
- het nieuwe afvalinzamelingssysteem, waarmee onze inwoners veel beter afval zijn gaan scheiden: de hoeveelheid restafval is met meer dan de helft gedaald.
- het nieuwe subsidiebeleid, ontwikkeld met betrokken partijen: soms lastig, maar eerlijk, ruimhartig en rechtvaardig.
- het borgen van het DRU Industriepark, in goede samenwerking met de DRU-partners.
- het bereiken van een goede financiële balans. De schulden dalen, onze financiële positie wordt beter, waarbij we veel nieuwe ontwikkelingen kunnen realiseren.
- het garanderen van de continuïteit van zorg en ondersteuning binnen de sterk veranderende taken; niemand is tussen wal en schip geraakt.
- de samenwerking in goede sfeer, op alle terreinen; met inwoners, verenigingen, ondernemers, gemeentelijke organisatie en raad.

Toekomst

Uiteraard staan we niet stil. Komend jaar blijven we, met onze samenleving, werken aan een gemeente waar iedereen met plezier woont, werkt en leeft. We leggen de rekening niet bij de inwoner om de ontwikkelingen te realiseren. De lasten gaan, zoals afgesproken, het komende jaar alleen omhoog met de indexering bij de OZB (3%). De rioolheffing en afvalstoffenheffing blijven gelijk. De totale woonlasten stijgen gemiddeld € 9,- per jaar.

Naast het uitvoeren van de dagelijkse zaken, gaan we onder andere aan de slag met:

- het maken van de Omgevingsvisie, samen met onze inwoners en partners;
- het aanpakken van onder andere de Hoofdstraat in Varselder en het verbeteren van de verkeersveiligheid bijvoorbeeld aan de Zelhemsseweg en door fietspaden aan te leggen (o.a. rond Almende college in Silvolde);
- het realiseren van meedoenbeleid, zodat echt niemand - en zeker kinderen niet- aan de kant hoeft te blijven staan;
- nieuwe maatregelen gericht op preventie, vroegsignalering en integraliteit binnen het sociaal domein;
- het toekomstbestendig maken van het basisonderwijs in Gendringen;
- economische ontwikkeling, zoals de rode-loper aanpak om een aantrekkelijke gemeente te worden en te blijven voor ondernemers;
- de circulaire economie, om producten en grondstoffen maximaal te hergebruiken;
- regionale en internationale samenwerking, waarmee we bijvoorbeeld meer werkgelegenheid creëren;
- het uitvoeren van de duurzaamheidsagenda, waarbij we onder andere met de duurzaamheidsleningen inwoners écht kunnen helpen om energie en daarmee kosten te besparen;
- veiligheid en handhaving; de handhavingstaken breiden we uit om beter toezicht te kunnen houden op de spelregels;
- het verder ontwikkelen van onze online communicatie en dienstverlening, waarbij we de analoge en persoonlijke communicatie niet uit het oog verliezen.

Maar... we kunnen dit niet alleen. De initiatieven in de samenleving die we in de afgelopen jaren hebben gestimuleerd, ondersteund en opgebouwd, willen we verder uitbouwen en versterken. Daar hebben we elkaar voor nodig. We zien de toekomst daarin met vertrouwen tegemoet!

Meerjarenraming

De meerjarenraming (zie hoofdstuk financiële positie) laat zien dat we de komende jaren structureel sluitend zijn. Na verwerking van de incidentele ontwikkelingen, blijven de cijfers positief en kunnen we in 2018 en 2021 een extra toevoeging aan de algemene reserve doen.

Meerjarenraming 2018- 2021		2017	2018	2019	2020	2021
Structureel resultaat programmabegroting 2017-2020		577	406	410	145	145
Totaal structurele afwijkingen 2e berap 2017		874	1.426	1.475	1.456	1.250
Totaal structurele autonome ontwikkelingen			-322	-222	-222	-322
Subtotaal structureel resultaat 2e berap + autonome ontwikkelingen		1.451	1.510	1.663	1.379	1.073
Beleidsmatige ontwikkelingen structureel						
1	DRU visie		0	0	-105	-125
1	Samenwerking DRU-partners		0	-25	-25	-25
1	Omgevingswet		-125	-225	-225	-225
1	Versterking sportinfrastructuur (investering)		0	-20	-20	-20
1	Fietspad ivm Almende (investering)		0	-20	-20	-20
2	Sociaal domein (verschillende onderdelen)		-195	-195	-195	-195
2	Sociaal domein dekking		195	195	195	195
3	Duurzaamheid/economisch beleid fte		-75	-75	-75	-75
3	Ring van IJzersteden		-23	-23	-23	-23
3	Duurzaamheid uitvoeringsbudget		-75	-75	-75	-75
4	Veiligheidsbeleid		-20	-20	-20	-20
BV	Online communicatie		-135	-135	-100	-100
BV	Handhaving		-120	-120	-120	-120
BV	Kapitaallasten (nieuwe investeringen)		0	-17	-26	0
BV	Organisatieontwikkeling		-150	-150	-150	-100
Totaal structurele beleidsmatige ontwikkelingen		0	-723	-905	-984	-928
Structureel resultaat 2018-2021		1.451	787	758	395	145
Incidenteel resultaat programmabegroting 2017-2020		-564	-402	-405	-142	-14
Incidentele ontwikkelingen 2e berap 2017		-787	0	0	0	0
Autonome ontwikkelingen		0	65	0	42	0
3	Economisch beleid/Circulaire economie	0	-100	-100	0	0
3	Almende college incidentele lasten	0	0	-145	-189	0
BV	Verbouwing hal gemeentehuis	0	-80	0	0	0
BV	Regionaal Media Centrum	0	-83	-83	-83	0
Totaal incidentele ontwikkelingen		-787	-198	-328	-230	0
Incidenteel resultaat 2018-2021		-1.351	-600	-733	-372	-14
Resultaat structureel + incidenteel		100	187	25	23	131
Extra toevoeging aan algemene reserve			-150			-100
Totaal resultaat meerjarenraming		100	37	25	23	31

Vaststelling

Met de begroting geeft de raad de beleidsinhoudelijke koers aan voor de komende jaren, inclusief de autorisatie voor de daarbij benodigde middelen.

Wij stellen u voor om:

1. de programmabegroting 2018 vast te stellen;
2. de meerjarenraming 2019-2021 ter kennisgeving aan te nemen.

Inhoudsopgave

Aanbieding	3
------------------	---

Beleidsbegroting

Programma 1: De gemeente waar het goed wonen is	10
Programma 2: Een leefbare gemeente	21
Programma 3: De werkende gemeente.....	34
Programma 4: De dienstverlenende gemeente.....	45
Programma 5: Bedrijfsvoering/ overhead	52
Algemene dekkingsmiddelen.....	62
Onvoorzien	65
Vennootschapsbelasting.....	66
Paragrafen	67
Paragraaf Financiering.....	68
Paragraaf Verbonden partijen.....	72
Paragraaf Lokale heffingen	80
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen.....	87
Paragraaf Grondbeleid	98
Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	104

Financiële begroting

Financiële positie	111
Meerjarenraming	111
Overzicht van baten en lasten	114
Overzicht van incidentele baten en lasten	115
Financiële uitgangspunten	116
Geprognostiseerde balans.....	118
Bijlagen	123
Bijlage A: Kernegevens.....	123
Bijlage B: Investeringslijst (investeringen 2018-2021)	124
Bijlage C: Reserves en voorzieningen 2018-2021.....	127
Bijlage D: Overzicht in beeld	131
Bijlage E: Staat van personeelslasten	132
Bijlage F: Indicatoren	133
Bijlage G: Overzicht geraamde baten en lasten taakvelden.....	136
Bijlage H: Verdeling taakvelden over de programma's.....	139
Bijlage I: Afschrijvingstabel	140

Leeswijzer

Structuur begroting (art 7 BBV)

Beleidsbegroting

De beleidsbegroting bestaat uit het programmaplan en de paragrafen.

In het programmaplan wordt per programma de beleidsinhoudelijke koers voor de komende jaren aangegeven, aangevuld met een overzicht van de baten en lasten. De kern van de programma's bestaat uit de thema's inclusief de ontwikkelingen uit de voorjaarsnota. Tevens is het hoofdstuk algemene dekkingsmiddelen in de beleidsbegroting opgenomen.

De paragrafen geven een dwarsdoorsnede door alle programma's.

Financiële begroting

In de financiële begroting is de meerjarige financiële positie terug te vinden, waarbij ook inzichtelijk is gemaakt welke beleidsmatige keuzes er voorgesteld worden. Om op het structurele resultaat te sturen (zoals ook vanuit de Provincie beoordeeld), is in de meerjarenraming onderscheid gemaakt tussen het structurele en incidentele resultaat. Ook is het totaaloverzicht van baten en lasten en financiële uitgangspunten terug te vinden, evenals de geprognostiseerde balans.

Het programmaplan

Per programma beschrijven we de drie **W-vragen**:

1. Wat willen we bereiken? (maatschappelijke effecten/hoofddoelen)
2. Wat doen we daarvoor?
3. Wat mag het kosten?

De eerste W-vraag formuleren we zo concreet mogelijk, zodat de raad hierop vervolgens kan sturen en controleren.

De tweede W-vraag geeft aan welke inspanningen het college wil verrichten om de beoogde effecten te realiseren. Per programma worden de ontwikkelingen die op het betreffende programma betrekking hebben, benoemd en verder toegelicht onder de doelen en activiteiten.

De derde W-vraag geeft aan wat het mag kosten. De gemeenteraad stelt de budgetten vast op programmaniveau en de daarbij behorende investeringen. Het college is bevoegd te handelen tot het maximum budget van de afzonderlijke programma's en de vastgestelde investeringen.

Conform de wijzigingen in de BBV, delen we de begroting vanaf 2018 in volgens de taakvelden. De taakvelden zijn onder de verschillende programma's ondergebracht, zoals met de Voorjaarsnota 2018 besloten. Door deze indeling zijn enkele (onderdelen van) taakvelden tussen programma's verschoven. Dit geeft financiële wijzigingen binnen de programma's. Over alle programma's heen is dit budgettair neutraal.

Daarnaast zijn de OZB-tarieven en verzekeringen aangepast aan het niveau 2018. Dit speelt in meerdere programma's. Deze kosten worden gedekt via de loon-en prijscompensatie vanuit de algemene dekkingsmiddelen.

De kosten voor de stijging in personeelslasten, alsmede de nieuwe beleidsontwikkeling voor handhaving en online communicatie, zijn in de verschillende programma's verdisconteerd (personeelslasten die toe te schrijven zijn aan te leveren producten, moeten toegerekend worden aan de verschillende taakvelden).

Programma 1: De gemeente waar het goed wonen is

Wat willen we bereiken?

Algemeen

Dit programma omvat alle activiteiten gericht op de kwaliteit van de kernen, op een aanbod van voldoende en kwalitatief goede woningen, op een behoorlijke infrastructuur en openbare ruimte, op voldoende accommodaties en op een optimale kwaliteit van het buitengebied. Ook de fysieke bedrijfsinfrastructuur (bedrijventerreinen) valt nu binnen dit programma. Daarnaast zijn de ruimtelijke ordening en rechtszekerheid van belang.

In 2017 is de Visie DRU Industriepark aangeboden aan de raad. De uitvoering en doorwerking daarvan vindt grotendeels in 2018 plaats. Het DRU Industriepark is de opbouwfase voorbij. Nu gaat het om bestemming en borging. De realisatie van een goede parkeervoorziening in het DRU Park zal een positief effect hebben op festivals, beurzen en evenementen en overlast in de omringende buurten tegengaan. Bovendien is het een permanente invulling van de verplichting ('voldoende parkeerplaatsen') die voortvloeit uit het bestemmingsplan, die momenteel tijdelijk is ingevuld.

Het Bestemmingsplan Buitengebied wordt - na een langdurige totstandkoming - dit jaar aangeboden aan de raad. Het is waarschijnlijk dat er - bij een bestemmingsplan van een dergelijke omvang - een procedure bij de Raad van State zal volgen. In 2018 zal dit zijn beloop hebben.

In 2018 ligt de focus verder op de implementatie van de Omgevingswet, die wetten en regels bundelt op het gebied van ruimte, milieu, water, monumenten etc. Daarbij hoort de verplichting om een Omgevingsvisie op te stellen, die ook de verouderde ruimtelijke visie vervangt. Dit is een kans om voor onze gemeente tot een gezamenlijk toekomstbeeld te komen, met aandacht voor de raakvlakken tussen het fysieke domein, het sociale domein en het economisch domein. Met de raad wordt gesproken over haar rol in dit proces. Ook op regionaal niveau bestaat de ambitie om tot een gedeelde omgevingsvisie te komen, die waarschijnlijk een aantal thema's omvat die voor de gehele Achterhoek van belang zijn. Een dergelijke ontwikkeling ontslaat de verschillende gemeenten niet om zelf een omgevingsvisie op te stellen, met mogelijk dus een gemeenschappelijk deel ingebouwd.

De komende jaren staan verder in het teken van het afronden van lopende plannen en het overschakelen naar een meer op beheer en onderhoud gerichte gemeente.

Missie/Visie

Samen met de inwoners wil de gemeente realiseren dat het prettig wonen en werken is in alle kernen en in het buitengebied.

Beoogde maatschappelijke effecten

- Het is prettig wonen, werken en leven in de kernen
- Er zijn voldoende en kwalitatief goede woningen
- De kwaliteit van de openbare ruimte is in orde
- Een passend aanbod van accommodaties faciliteert de ontmoeting
- De ruimtelijke ordening is up-to-date
- De landschappelijke, ecologische en economische kwaliteit van het buitengebied is optimaal
- Bevoegdheden en verantwoordelijkheden liggen waar mogelijk bij de samenleving
- De bereikbaarheid van bedrijven en voorzieningen blijft op peil

Wat gaan we ervoor doen?

Ontwikkelingen

- Visie op DRU Industriepark (najaar van 2017 aangeboden aan de raad, doorwerking in 2018)
- Omgevingswet
- Investerings openbare ruimte, wegen en verkeersveiligheid

1: Prettig wonen, leven en werken	
<ul style="list-style-type: none"> • Het is prettig wonen, werken en leven in de kernen • Er zijn voldoende en kwalitatief goede woningen • De ruimtelijke ordening is up-to-date 	
Doel	Wat gaan we daarvoor doen (activiteit/resultaat)
<p>1.1: Borgen van de kwaliteit van wonen, leven en werken</p> <p>Continu dragen we zorg voor een goed woon-, leef- en werkklimaat. Een goede ruimtelijke ordening is daarbij een belangrijk middel.</p>	<p>1.1.1: Wonen</p> <p>Wonen: de Woonmonitor, een jaarlijks overzicht van leegstand, nieuwbouw, sloop, prijzen, andere onttrekkingen en toevoegingen etc. En jaarlijks prestatieafspraken met corporaties.</p> <p>Vogelbuurt: deze grote wijk wordt al meerdere jaren samen met Wonion opgepakt. Wonion renoveert en vervangt woningen, de gemeente draagt zorg voor openbare ruimte en riolering. Dit zal tot en met 2020 het geval zijn.</p> <p>Etten: vanuit de wens van inwoners en organisaties wordt er onderzoek uitgevoerd om de voorzieningenstructuur toekomstbestendig te maken en de leefbaarheid van het dorp te vergroten. Dit, als vervolg op een aantal bijeenkomsten die inmiddels met inwoners en organisaties hebben plaatsgevonden.</p> <p>Statushouders: in overleg met Wonion is besloten om pas op de plaats te maken met nieuwe huisvesting, omdat het COA eerst de taakstelling van achterblijvende gemeenten wil invullen (onze gemeente loopt op dit moment voor op de taakstelling). De opgave voor 2018 lijkt veel lager te worden, maar mocht de halfjaarlijkse taakstelling opeens sterk opgehoogd worden, dan liggen er plannen klaar.</p>
	<p>1.1.2: Ruimtelijke ordening</p> <p>Ruimtelijke ordening is een continu proces van het opstellen en aanpassen van bestemmingsplannen. De noodzaak komt van particuliere initiatieven of door het verstrijken van de werkingsduur. Voor het jaar 2018 staan onder meer het actualiseren van bestemmingsplannen als gevolg van de Beleidsnotitie Woningbouwplanning op de rol.</p>

Doel	Wat gaan we daarvoor doen (activiteit/resultaat)
<p>1.2: Invoering van de Omgevingswet</p> <p>De Omgevingswet is een bundeling van wetten, algemene maatregelen van bestuur en plaatselijke verordeningen, met name op fysiek terrein. Ruimtelijke ordening, milieu, natuur, monumenten etc. gaan allemaal onder de Omgevingswet vallen. Er ligt een sterke nadruk op participatie; mede daarom wordt een uitgebreide digitale omgeving opgebouwd. Een apart onderdeel is de Omgevingsvisie, waarin mét de samenleving een toekomstbeeld van de gemeente wordt geschetst, met veel aandacht voor de raakvlakken tussen het sociale-, het economische- en het fysieke domein.</p>	<p>1.2.1: Opstellen Omgevingsvisie</p> <p>De omgevingsvisie is in voorbereiding. Deze visie over de toekomst van onze gemeente wordt mét de samenleving opgesteld. Met de gemeenteraad wordt gesproken over de rol die zij wenst te hebben in dit proces. De omgevingsvisie is in principe eind 2018 gereed voor besluitvorming. Er wordt ook gesproken over het opstellen van een regionale omgevingsvisie; deze zal dan doorwerking hebben op de - verplichte - lokale omgevingsvisie; qua inhoud, planning en mogelijk ook financiën.</p> <p>1.2.2: Implementatie Omgevingswet</p> <p>De inwerkingtreding van de omgevingswet is onlangs met minimaal een jaar uitgesteld. Het uitstellen van de inwerkingtreding van de wet betekent – in afwijking van hetgeen in de voorjaarsnota is geschreven – dat ook de benodigde kosten over een langere periode kunnen worden ‘uitgesmeerd’. Dit betekent dat voor de jaren 2018 t/m 2021 een bedrag van € 225.000,- per jaar benodigd is voor advieswerkzaamheden, opleidingskosten collega’s, externe inhuur (winkel moet open blijven) en uren projectsecretaris/ projectondersteuning.</p>
<p>1.3: Uitgifte bedrijventerreinen</p> <p>Verkoop van bedrijfskavels faciliteert bedrijven in uitbreidings- of nieuwvestigingsmogelijkheden. Op dit moment is er aanbod van kavels op de Rieze en op Hofskamp Oost. Daarnaast participeren we in regionaal bedrijventerrein A18 en DocksNLD.</p>	<p>1.3.1: Faciliteren aankoop bedrijfskavels</p> <p>Door uitvoering te geven aan de Economische Beleidsagenda Oude IJsselstreek, het Accountplan Ondernemers en de ‘Rode loper-aanpak’ faciliteren we ondernemers zo veel mogelijk bij aankoop van bedrijfskavels, het verkrijgen van vergunningen en andere gemeentelijke diensten. Hiermee stimuleren we het ondernemersklimaat.</p>

Doel	Wat gaan we daarvoor doen (activiteit/resultaat)
<p>1.4: Uitvoering Woonvisie</p> <p>De Woonvisie wordt in december 2017 ter besluitvorming aan de raad voorgelegd. Na akkoord wordt een uitvoeringsagenda opgesteld met voorstellen die in de voorjaarsnota 2019 worden verwerkt. Bovendien is de Woonvisie uiteraard van belang voor de prestatieafspraken met de corporaties.</p>	<p>1.4.1: Uitvoeringsagenda Woonvisie</p> <p>In de uitvoeringsagenda worden voorstellen opgenomen die in de voorjaarsnota 2019 kunnen worden verwerkt, zoals het stimuleren van verduurzaming en de transformatie van de particuliere woningvoorraad. Onder dit laatste wordt onder meer verstaan verbeteren van de kwaliteit, beter aansluiten bij behoeften en doorstroming. Bestaande en nieuwe maatregelen kunnen zijn: het Energieloket, duurzaamheidsleningen, voorlichting over nieuwe rijkssubsidies, stimuleren collectieve energieopwekking. Het vormen van een transformatiefonds met gelden van het rijk, provincie, particulieren en de gemeente, dat het uit de markt nemen ondersteunt van particuliere woningen die niet meer aan de woonwensen voldoen. Daarnaast is er ook een relatie met zaken die in het Sociaal Domein spelen, zoals 'Mijn Thuis' (woontoeekomst kwetsbare ouderen) en de WMO (woningaanpassingen, mobiele woningen etc).</p>
	<p>1.4.2: Afstemmen vraag en aanbod Woon-zorg</p> <p>In het najaar van 2017 is samen met de regio een inventarisatie gemaakt van zorgaanbieders en zorgvastgoed. Dit is de basis om in 2018 te komen tot afstemming van vraag en aanbod, zowel gemeentelijk als regionaal. Ook de (potentiële) zorg-geschiktheid van gewone woningen moet daarbij in beeld komen. We organiseren een tafel met zorgaanbieders en vastgoedeigenaren om de inventarisatie up-to-date te houden en om plannen en initiatieven te bespreken. Hierbij betrekken we ook de huisvestingsopgave vanuit Beschermd Wonen.</p>

2: Passend aanbod van accommodaties

- Het is prettig wonen, werken en leven in de kernen
- Een passend aanbod van accommodaties faciliteert de ontmoeting
- Bevoegdheden en verantwoordelijkheden liggen waar mogelijk bij de samenleving

Doel	Wat gaan we daarvoor doen (activiteit/resultaat)
<p>2.1: Borgen van de kwaliteit van het gemeentelijk vastgoed.</p> <p>Een kwalitatief aanbod van mogelijkheden, accommodaties, om te ontmoeten. Een teveel aan gebouwen en gronden afstoten. Daarbij het continu beheren van blijvend gemeentelijk vastgoed.</p>	<p>2.1.1: Afstoten van overtollig gemeentelijk vastgoed</p> <p>Het gaat om zowel het afstoten van gronden als van gebouwen. Bij het afstoten van gebouwen moet ook gedacht worden aan een viertal kleine gebouwen die als gevolg van de Nota Gemeentelijk (Maatschappelijk) Vastgoed aan de gebruikers kunnen worden overgedragen.</p> <p>2.1.2: Actualiseren meerjarenonderhoudsplanung</p> <p>Momenteel zijn er voor alle te behouden panden vigerende beheerplannen met een looptijd van 10 jaar. Inmiddels schrijft de provincie voor dat er elke 4 jaar moet worden geactualiseerd. Het komende jaar zullen de onderhoudsplannen worden bijgewerkt. Hieruit vloeit een actuele MeerJarenOnderhoudsPlanning (MJOP) voort.</p> <p>2.1.3: Pilot verkoop openbaar groen</p> <p>De Uitvoeringsnota Verkoop Openbaar Groen ('snippergroen') dient voor het beantwoorden van individuele vragen en verzoeken voor de aankoop van grond, maar kan de komende jaren ook per kern of wijk worden uitgerold. In 2018 wordt voorgesteld om een pilot uit te voeren. Daarbij kan in een wijk of kern systematisch worden bekeken welke gemeentelijke gronden door aanwonenden in gebruik zijn genomen. Vervolgens de vraag of en hoe een dergelijke situatie gelegaliseerd kan worden door koop (voorkeur) of huur (eventueel).</p>
Doel	Wat gaan we daarvoor doen (activiteit/resultaat)
<p>2.2: Actualiseren beleid sportaccommodaties</p> <p>Formuleren van nieuw beleid, met als elementen sport, ontmoeting, accommodatiebeheer en een bijdrage aan het leefklimaat.</p>	<p>2.2.1: Nota Sportaccommodaties</p> <p>In 2018 wordt de Nota Sportaccommodaties aangeboden aan de raad. Hierbij gaat het om het realiseren en beheren, waarbij het beheer waar mogelijk op afstand staat. In 2018 wordt ook voorzien in een verbetering van de sportinfrastructuur.</p>

Doel	Wat gaan we daarvoor doen (activiteit/resultaat)
<p>2.3: Cultureel erfgoed in stand houden en betekenis geven</p> <p>Cultureel erfgoed instandhouden en maatschappelijk en educatief betekenis geven door het gebruik, de uitstraling, en het overdragen naar een volgende generatie.</p>	<p>2.3.1: Monumenten beleid</p> <p>Uitvoeren van monumentenbeleid door de Monumentencommissie, Open Monumentendag, subsidie instandhouding gemeentelijke monumenten, subsidie Erfgoedcentrum Achterhoek Liemers (ECAL) en door actualisatie van de lijst gemeentelijke monumenten.</p> <hr/> <p>2.3.2: DRU Visie</p> <p>De DRU visie wordt in oktober 2017 door de raad behandeld en vastgesteld. De financiële gevolgen daarvan zijn vertaald in de begroting. In de begroting 2017-2020 was rekening gehouden met een verlaging van de subsidie/compensatiebijdrage van € 275.000 per jaar vanaf 2019. Op basis van de visie verwachten wij nu in deze nieuwe begroting 2018-2021 vanaf 2018 € 150.000 te kunnen besparen in plaats van € 275.000 vanaf 2019. Voor 2018 is dat dus een voordeel ten opzichte van de oude begroting. Vanaf 2019 is er een bijstelling nodig van € 125.000 ten opzichte van de oorspronkelijk beoogde besparing.</p> <p>Daarnaast wordt vanaf 2019 de eerste vier jaar jaarlijks € 25.000 beschikbaar gesteld in een DRU-programmameringfonds. Dit fonds is bedoeld om de samenwerking tussen de DRU cultuurfabriek en ICER op inhoudelijk vlak te stimuleren. Deze financiële effecten zijn in deze begroting meegenomen. De wijzigingen zijn budgettair te vinden onder programma 2, aangezien het (nog) voortvloeit uit de bestaande subsidie aan de DRU (die in programma 2 was opgenomen).</p>

3: Openbare ruimte, buitengebied en infrastructuur

Maatschappelijke effecten

- Het is prettig wonen, werken en leven in de kernen
- De kwaliteit van de openbare ruimte is in orde
- De landschappelijke, ecologische en economische structuur van het buitengebied is optimaal
- Bevoegdheden en verantwoordelijkheden liggen waar mogelijk bij de samenleving
- De bereikbaarheid van bedrijven en voorzieningen blijft op peil

Doel	Wat gaan we daarvoor doen (activiteit/resultaat)
<p>3.1: Borgen van de kwaliteit van openbare ruimte, buitengebied en infrastructuur</p> <p>Regulier beheer van wegen, bermen, openbare verlichting, bewegwijzering, verkeers- en straatnaam borden.</p> <p>Regulier beheer van openbaar groen (binnen en buiten de bebouwde kom) en speelvoorzieningen.</p> <p>Regulier rioolbeheer.</p>	<p>3.1.1: Wegen en openbare verlichting</p> <p>Het wegonderhoud voeren we uit op een niveau, dat acceptabel is, zonder vernietiging van kapitaalgoederen. In 2018 maken wij een nieuw Wegenbeleidsplan 2019 - 2023. Hierin wordt dan ook de nota Zandwegen geïntegreerd.</p> <p>Openbare verlichting. Vanaf 2017 is gestart met het extra investeren in de vervanging van masten en armaturen. Dit loopt de komende jaren door. Vanuit de bestemmingsreserve Wegen wordt de komende 4 jaar gemiddeld € 150.000 per jaar onttrokken voor het vervangen van masten en armaturen.</p>
	<p>3.1.2: Groen</p> <p>Regulier beheer van het openbaar groen (binnen en buiten de bebouwde kom) en speelvoorzieningen.</p>
	<p>3.1.3: Riolering en water</p> <p>Eind 2016 is het huidige Gemeentelijk Rioleringsplan 2017 - 2020 door de gemeenteraad vastgesteld. Er is meer aandacht voor de gevolgen van klimaatverandering. De eerste onderzoeken -naar de gevolgen hiervan voor de openbare ruimte- zijn in gang gezet. Eventuele maatregelen zullen integraal uitgewerkt worden.</p>

Doel	Wat gaan we daarvoor doen (activiteit/resultaat)
<p>3.2: Aanpassen openbare ruimte en infrastructuur</p> <p>Onder dit doel vallen nieuwe ontwikkelingen die buiten het reguliere beheer vallen.</p>	<p>3.2.1: Openbare ruimte bij Maria Magdalena Postel</p> <p>Azora, Wonion en Estinea gaan een nieuw Maria Magdalena Postel realiseren. Het aanpassen en verbeteren van de openbare ruimte maakt geen deel uit van hun plannen . De gemeente heeft hier een leidende rol in. Een eerste, globale kostenraming komt uit op ca € 780.000 (investering). Realisatie van het gebouw staat gepland voor eind 2019; de werkzaamheden in de openbare ruimte vinden aansluitend plaats.</p>
	<p>3.2.3: Civieltechnische kunstwerken en kunst in de openbare ruimte</p> <p>In 2016 is een start gemaakt met een nieuwe wijze van beheren en onderhouden, met behulp van beheerssoftware. Hiermee is een doorkijk gemaakt voor de komende jaren. De uitkomst hiervan is dat het huidige jaarlijks budget niet toereikend is, met name door schade aan bruggen vanwege het alsmat zwaarder wordende verkeer. Het budget dient verhoogd te worden met € 90.000 tot in totaal € 172.000. Het beheerplan wordt ter vaststelling aan de gemeenteraad aangeboden.</p>
	<p>3.2.3: Nieuwe ontwikkelingen infrastructuur</p> <p>Hoofdstraat Varselder: weg en groen verkeren in slechte onderhoudstoestand. Bij de bevolking leeft de wens voor een reconstructie/herinrichting van de Hoofdstraat in Varselder. Een globale raming leert dat voor een sobere herinrichting een extra investering van circa € 460.000 nodig is. Gezien de staat van onderhoud van de Hoofdstraat is het verstandig om deze in 2018 aan te pakken.</p> <p>Rotonde N817 – 't Goor: In 2019 verricht de provincie Gelderland groot onderhoud aan de N817 (Gendringen – Ulft). Ter bevordering van de verkeersveiligheid wordt beoogd een rotonde te realiseren op de kruising met 't Goor en de Varselderseweg. Gelet op het aantal aansluitende wegen dient de gemeente 50% van de aanlegkosten voor haar rekening te nemen. Dit vraagt een eenmalige bijdrage van ruim € 450.000 in 2019. Financiële risico's en eventuele voordelen liggen bij de provincie Gelderland.</p>

Doel	Wat gaan we daarvoor doen (activiteit/resultaat)
<p>3.3: Buitengebied</p> <p>Om een vitaal en leefbaar platteland te realiseren/behouden is het van belang om de landschappelijke kwaliteit op orde te brengen en te houden. Hiertoe is het tevens van belang om ruimte te bieden voor economische initiatieven in het buitengebied.</p>	<p>3.3.1: Kavelruil</p> <p>In de begroting houden we rekening met een budget voor kavelruil als effectief instrument voor het realiseren van infrastructuur, natuur- en landschapsdoelen, en gebiedsprocessen.</p> <p>3.3.2: Ontwikkeling buitengebied</p> <p>Waar mogelijk bieden we in het buitengebied ontwikkelruimte aan economische dragers zoals de landbouwsector en de toeristische sector. Na vaststelling geeft het nieuwe Bestemmingsplan Buitengebied hiertoe de kaders. Op basis van nadere uitwerking en vaststelling van de inrichtingsschets voor 't Zwarte Veen bieden we helderheid over de toekomstige invulling van dit gebied.</p>
<p>3.4: Verbeteren verkeersveiligheid en openbaar vervoer</p> <p>Onder dit doel vallen educatie, een veilig fietspad naar school en optimalisering van het openbaar vervoer door andere dan de gebruikelijke vormen.</p>	<p>3.4.1: Verbeteren verkeersveiligheid en bereikbaarheid</p> <p>Om de verkeersveiligheid te verbeteren van het fietspad Over de IJssel richting Almende College wordt voorgesteld om de uitvoering al in 2018 (ipv 2019) te realiseren. De kosten worden indicatief geraamd op € 320.000. Een bedrag van € 30.000 is al beschikbaar, waarmee er nog € 290.000 aan investering benodigd is.</p> <p>3.4.2: Verkeerseducatie: preventieve maatregelen</p> <p>De zeven Achterhoekse gemeenten werken samen met ROV Oost-Nederland aan verkeerseducatie. Hierbij gaat het om preventieve maatregelen ter bevordering van de Achterhoekse verkeersveiligheid. Daarbij wordt extra ingezet op kwetsbare doelgroepen, zoals kinderen en ouderen en op het gevaarlijkste gedrag in het verkeer. Acties en campagnes lopen uiteen van voorlichting op peuterspeelzalen tot les in veilig elektrisch fietsen voor ouderen. Van lespakketten op basisscholen tot drugs-/alcoholcampagnes tijdens evenementen zoals Huntenpop.</p> <p>3.4.3: Kwaliteitsslag netwerk openbaar vervoer</p> <p>De zeven Achterhoekse gemeenten werken samen met de provincie Gelderland en Arriva aan het versterken van het Achterhoekse openbaar vervoernetwerk. Er vindt een kwaliteitsslag plaats in het buslijnnet, vooral in het kernnet (drukke, snelle lijnen). Daarnaast wordt gewerkt aan nieuwe flexnet concepten (maatwerkvervoer), variërend van de dorpsauto's (Breedebroek/Netterden) en het ZOOV-vervoersysteem tot de Nachtvlinder van Arriva. De Achterhoekse spoorlijnen worden steeds robuuster gemaakt, zodat ze minder storingsgevoelig zijn.</p>

Wat kost het?

In onderstaand overzicht zijn de beleidsmatige ontwikkelingen en autonome ontwikkelingen afzonderlijk zichtbaar gemaakt. Hiermee is er aansluiting op de meerjarenraming (met hetzelfde onderscheid). Autonome ontwikkelingen zijn niet-beïnvloedbare kosten, de beleidsmatige ontwikkelingen zijn keuzes.

Programma 1 (x 1.000)	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Lasten						
Bestaand beleid	21.621	12.641	12.955	13.042	13.453	13.458
Beleidsmatige ontwikkelingen	-	-	125	225	225	225
Autonome ontwikkelingen	-	-	451	671	640	851
Totaal lasten	21.621	12.641	13.531	13.938	14.318	14.534
Baten						
Bestaand beleid	15.683	11.357	11.745	11.803	11.935	11.940
Beleidsmatige ontwikkelingen	-	-	-	-	-	-
Autonome ontwikkelingen	-	-	490-	206-	209-	105-
Totaal baten	15.683	11.357	11.254	11.596	11.726	11.834
Saldo reguliere exploitatie	5.937-	1.284-	2.277-	2.342-	2.592-	2.699-
Afschrijvingen/Rente	-	3.822	4.738	4.865	4.622	4.521
Verdeling interne kosten	-	4.602	5.748	5.748	5.748	5.748
Totaal	-	8.424	10.486	10.613	10.370	10.269
Totaal programma 1	5.937-	9.709-	12.763-	12.955-	12.961-	12.968-

+ Lasten = meer lasten/ - Lasten = minder lasten/ + Baten = meer baten/ - Baten = minder baten

Toelichting beleidsmatige ontwikkelingen

Omgevingswet	N € 125.000 - € 225.000
De inwerkingtreding van de omgevingswet is met minimaal een jaar uitgesteld. Dit heeft gevolgen voor de planning. De werkzaamheden worden daarmee over een langere periode uitgesmeerd. In afwijking van hetgeen in de voorjaarsnota is geschreven kunnen de kosten over vier jaar worden verspreid in plaats van 3 jaar. Dit betekent dat voor de jaren 2018 t/m 2021 een bedrag van € 225.000,- per jaar benodigd is. In 2018 was al rekening gehouden met € 100.000, in dit jaar is daarom € 125.000 extra benodigd.	

Toelichting autonome ontwikkelingen

Leges bouwvergunningen	V € 100.000 (in 2019 en 2020)
In 2019 en 2020 is oorspronkelijk € 100.000 verlaging in opbrengsten begroot in verband met de omgevingswet. Vanwege het uitstel van deze wetgeving is de verlaging niet nodig.	

Kabels en leidingen (MOOR)	N € 50.000
De afgelopen periode blijkt, dat er minder graafwerkzaamheden zijn gemeld via MOOR (Meldpunt Opbrekingen Openbare Ruimte). Het aantal activiteiten voor verbetering van het netwerk, wijziging huisaansluitingen of aanleg nieuwe netwerken zijn gedaald. Deze daling lijkt voor de komende jaren ook van toepassing te zijn.	
Civieltechnische kunstwerken	N € 90.000
Zoals in de voorjaarsnota aangegeven, is het noodzakelijk om het budget voor civieltechnische kunstwerken structureel te verhogen. Dit betreft met name onderhoud van bruggen vanwege het zwaarder wordende verkeer.	
Pachten en huren	V € 65.000
Evenals in 2016 en 2017, zijn de opbrengsten in 2018 nog hoger, aangezien het Zwarte Veen nog niet wordt verkocht en er twee antennemasten extra zijn geplaatst.	
Bestemmingsplannen	N € 15.000
Zoals ook in de jaarstukken 2016 aangegeven, zijn de opbrengsten uit bestemmingsplannen structureel lager.	
Riolering	budgettair neutraal
Begroting riolering is conform GRP 2017-2020. Binnen programma 1 is een afwijking op riolering doordat de rente aan het taakveld riolering moet worden gerekend. In 2017 werden alle rentelasten bij de bedrijfsvoering opgenomen. Dit mag dus niet meer. Per saldo worden inkomsten en uitgaven verrekend met het bufferfonds riolering.	

Overzicht baten en lasten per taakveld	2018	
	lasten	baten
Programma 1		
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	868	1.164
2.1 Verkeer en vervoer	5.634	77
2.2 Parkeren	215	-
2.5 Openbaar vervoer	85	-
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	167	-
5.2 Sportaccommodaties	3.134	931
5.4 Musea	162	-
5.5 Cultureel erfgoed	90	-
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	3.815	25
7.2 Riolering	7.703	8.358
8.1 Ruimtelijke ordening	635	22
8.2 Grondexploitatie(niet-bedrijventerreinen)	177	240
8.3 Wonen en bouwen	1.332	437
Totaal Programma 1	24.017	11.254

Programma 2: Een leefbare gemeente

Wat willen we bereiken?

Algemeen

Voor 2018-2021 is het voor programma 2 de opgave om de verandering binnen het sociaal domein - de transformatie - zowel in de samenleving als in de eigen organisatie verder vorm te geven. Met als doel een toekomstvaste samenleving te realiseren die voor iedereen de moeite waard is. Waarin de toegankelijkheid van ondersteuning, hulp en zorg voor inwoners die daarop zijn aangewezen behouden blijft. Zodat iedereen mee kan (blijven) doen en we de gevolgen van vergrijzing, ontgroening, krimp, dalende (rijks)budgetten en de terugloop van beschikbaar personeel kunnen opvangen. Dit vraagt een gerichtheid op meer inclusiviteit, zelf- en samenredzaamheid en een beter rendement van inspanningen en uitgaven. Daarvoor zijn een andere wijze van denken, nieuwe werkwijzen en vooral nieuw gedrag noodzakelijk. Deze transformatieopgave overstijgt dit programma. De veranderende samenleving vraagt om een ander soort overheid. Niet alleen in het sociaal domein, maar gemeentebreed. Denk bijvoorbeeld aan de omgevingsvisie waarbij het ook de opgave is om zaken anders te benaderen dan tot nu toe.

In 2018 en de jaren daarop ligt voor programma 2 de focus op het voorkomen van het ontstaan van problemen (preventie) of deze in een zo vroeg mogelijk stadium op te sporen (vroegsignalering). En daarnaast met het realiseren van oplossingen die beter passen bij de specifieke situatie (integrale aanpak). Hiervoor gaan wij (nog meer) sturen op afstemming tussen de diverse spelers in het sociaal domein, hun doelen en acties, om zo tot een samenhangend geheel te komen. Wij gaan een intensievere wisselwerking aan met inwoners en de vele partijen die actief zijn in de samenleving. Hierbij gaan we ook actief de diverse domeinen (wmo, jeugdhulp, participatiewet, onderwijs, voorliggend veld) aan elkaar verbinden om zo de belemmeringen voor de invulling van de menselijke maat weg te nemen. Vele mooie voorbeelden laten zien dat door het met elkaar anders te doen, het voor de inwoners beter wordt en het tegelijkertijd kosteneffectiever is.

Het op een goede wijze invulling geven aan het 'anders' doen blijft een leerproces. Het goed uitvoeren daarvan is van doorslaggevende betekenis voor het realiseren van een geslaagde transformatie. Hierbij fungeren de leidende principes uit het beleidsplan Sociaal Domein 2.0 'Samen, met en voor elkaar' als leidraad. In 2018 wordt verder gewerkt aan de uitwerking van dit beleidsplan.

Voor het verder vormgeven van de transformatie en integrale benadering in programma 2 is aansluiting gezocht bij de thema's binnen het sociaal domein zoals deze zijn vastgelegd in het beleidsplan. Daarbij is in de praktijk gebleken dat het thema 'Wonen en veilig leven' niet de beoogde integraliteit opleverde. Daarom zijn de onderwerpen van dit thema verdeeld over de thema's waarbij zij een goede aansluiting vonden, te weten thema 'Samenleven en meedoen' en 'Verzorgen, verplegen en verhelpen'. Daarnaast is, voor de overkoepelende transformatieopdrachten in het sociaal domein, een extra thema toegevoegd: 'Algemeen en uitvoering'.

Missie/Visie

De gemeente Oude IJsselstreek wil een gemeente zijn waar inwoners krachtig zijn, zich goed voelen en omzien naar elkaar en hun omgeving, waar mensen zoveel mogelijk hun verantwoordelijkheid nemen en zelf problemen oplossen. Een gemeenschap waar iedereen mee doet, inwoners elkaar ontmoeten, elkaar om hulp durven vragen en voor elkaar klaarstaan. *'Samen, met en voor elkaar'*. Een gemeente waar gekeken wordt naar wat mensen kunnen en niet wat zij niet (meer) kunnen. Iedere inwoner heeft kwaliteiten en levert een bijdrage aan de maatschappij, betaald of onbetaald. Maar ook een gemeente waar een vangnet is voor mensen die even –of langer- een steuntje in de rug nodig hebben en waar ruimte is voor hen die structureel geholpen moeten worden. Waar men zelf de regie en verantwoordelijkheid heeft over het eigen leven.

Beoogde maatschappelijke effecten

- Inwoners hebben zelf de regie over hun leven en hun leefomgeving. Ze nemen de verantwoordelijkheid om zelf – met en voor elkaar - oplossingen te vinden en kunnen deze uitvoeren met zo min mogelijk interventies.
- Inwoners worden gestimuleerd om (op te groeien en) zich maximaal te ontwikkelen tot zelfstandige en betrokken inwoners.
- Optimale vitaliteit van onze inwoners door een gezonde en stimulerende leefomgeving, leefstijl en voldoende ruimte voor sport, beweging, kunst en cultuur.
- Inwoners zien om naar elkaar.
- Noodzakelijke hulp is beschikbaar; voor inwoners die zijn aangewezen op zorg(voorzieningen) is de noodzakelijke hulp beschikbaar (vangnet), waarbij de gemeente de zorg niet uit handen neemt, maar ondersteunt.
- Inwoners zijn bereid om naar eigen kunnen, betaald of onbetaald, een bijdrage te leveren aan de samenleving.
- De werkwijze van de gemeente, haar leveranciers en haar netwerkpartners is aangepast aan de veranderende samenleving.

Wat gaan we ervoor doen?

We zetten meer in op preventie, vroegsignalering en integraliteit. Hiermee verminderen we nieuwe instroom en voorkomen we escalatie. Ondersteuning, hulp en zorg worden daardoor zo kort en licht als mogelijk, zo lang en zwaar als noodzakelijk ingezet. Op termijn leidt dit tot een ombuiging van ons uitgavenpatroon. Meer uitgaven op het gebied van preventie, minder uitgaven voor op genezing gerichte zorg.

Op dit moment zijn we nog niet zo ver. Volgens globale ramingen van het RIVM (Preventie in de Zorg, 2011), wordt een kleine 3% van alle zorguitgaven preventief ingezet. Het grootste deel van de beschikbare middelen wordt besteed aan behandeling, begeleiding en op genezing gerichte zorg, voor een relatief kleine groep inwoners.

Om deze ombuiging mogelijk te maken, is de komende jaren een forse financiële impuls noodzakelijk, naast de jaarlijkse toegewezen budgetten vanuit het Rijk. De opgebouwde reserve sociaal domein zal hiervoor waarschijnlijk ontoereikend zijn, terwijl deze ook de naar verwachting verdere daling van de beschikbare rijksbudgetten en de daarbij komende risico's moeten opvangen.

De in de voorjaarsnota benoemde ontwikkelingen voor programma 2 zijn opgenomen in de activiteiten onder de diverse thema's.

1: Opvoeden, leren en ontwikkelen

- Inwoners hebben zelf de regie over hun leven en hun leefomgeving. Ze nemen de verantwoordelijkheid om zelf –met en voor elkaar- oplossingen te vinden en kunnen deze uitvoeren met zo min mogelijk interventies
- Inwoners worden gestimuleerd om (op te groeien en) zich maximaal te ontwikkelen tot zelfstandige en betrokken inwoners.

Doel	Wat gaan we daarvoor doen (activiteit/resultaat)
<p>1.1: Iedereen doet mee.</p> <p>Samen met inwoners en netwerkpartners creëren we een omgeving waarin mensen zich kunnen ontwikkelen tot zelfstandige en betrokken inwoners met regie over hun eigen leven. Een omgeving waarin inwoners hun talenten maximaal kunnen ontwikkelen.</p>	<p>1.1.1: Effectieve en samenhangende ondersteuning van ouders/opvoeders bij de opvoeding.</p> <p>We intensiveren de samenwerking met partijen die werken met kinderen. Dat zijn bijvoorbeeld kinderopvang en scholen die een belangrijke rol spelen bij het bieden van (ontwikkelings-)kansen aan de jeugd.</p> <p>1.1.2: Vergroten van ontwikkelingskansen voor de jeugd.</p> <p>We maken prestatieafspraken met organisaties die in onze opdracht taken op het gebied van informatie- en advies, opvoed- en opgroei-ondersteuning en lichte pedagogische hulp uitvoeren. Daarbij ligt de nadruk op de eigen regie en verantwoordelijkheid van inwoners en het bieden van kansen aan alle jeugdigen door het bevorderen van kennis/bewustwording op thema's als gezonde leefstijl, effecten van relatieproblematiek, et cetera.</p> <p>1.1.3: Het bevorderen van een leefbare samenleving door cultuureducatie en -ontwikkeling.</p> <p>Wij maken prestatieafspraken met organisaties en netwerkpartners inzake de beleving van inwoners van kunst, cultuur en erfgoed.</p>
<p>1.2: Belemmeringen wegnemen en risico's beperken.</p> <p>We willen belemmerende of risicovolle factoren in de ontwikkeling van kinderen voorkomen, signaleren, verkleinen en bestrijden.</p>	<p>1.2.1: Taalvaardigheid wordt gestimuleerd.</p> <p>Wij ondersteunen activiteiten van groepen en organisaties (bijvoorbeeld de bibliotheek) die laaggeletterdheid bestrijden en leesachterstanden en/of analfabetisme voorkomen.</p> <p>1.2.2: Intensivering van vroegsignalering door netwerkpartners.</p> <p>We intensiveren de samenwerking met partijen die een belangrijke signaleringsfunctie hebben in de ontwikkeling van inwoners en ervoor kunnen zorgen dat zij zo vroeg mogelijk de juiste ondersteuning krijgen voor hun vraag. Dat zijn bijvoorbeeld kinderopvang en scholen en ook huisartsen, jeugdgezondheidszorg, maatschappelijk en sociaal werkers.</p>

Doel	Wat gaan we daarvoor doen (activiteit/resultaat)
1.3: Goede randvoorwaarden voor opgroeien en opvoeden. We willen adequate afstemming tussen preventief jeugdbeleid en jeugdhulp.	1.3.1: Goede netwerksamenwerking bij (preventieve) jeugdhulp. Om te bereiken dat snel de juiste kwalitatieve ondersteuning kan worden geboden sturen wij op een goede samenwerking tussen inwoners, hulpverleners en onszelf en hebben daarbij bijzondere aandacht voor de 'vindplaatsen'.
	1.3.2: Het op- en afschalen verloopt soepel. Wij sturen op een soepel verloop van het opschalen naar zwaardere hulpverlening en het afschalen naar lichtere vormen van ondersteuning.

2: Werken, verdienen en uitgeven

- Inwoners hebben zelf de regie over hun leven en hun leefomgeving. Ze nemen de verantwoordelijkheid om zelf –met en voor elkaar- oplossingen te vinden en kunnen deze uitvoeren met zo min mogelijk interventies
- Inwoners bereid om naar eigen kunnen, betaald of onbetaald, een bijdrage te leveren aan de samenleving.

Doel	Wat gaan we daarvoor doen (activiteit/resultaat)
2.1: Iedereen doet mee Alle inwoners participeren in de samenleving en leveren een bijdrage naar vermogen; betaald of onbetaald.	2.1.1: Participatie door inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. We stimuleren inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt om deel te nemen aan vrijwilligerswerk dat aansluit op hun belangstelling en talenten. Lopende initiatieven daarvoor zijn De Ontmoeting en de Mini mannamarkt. Wij stimuleren deze initiatieven en zullen nieuwe relevante initiatieven voor deze doelgroep faciliteren.
	2.1.2: De keten rondom werken, verdienen en uitgeven functioneert. We zetten in op verbetering van het functioneren van de keten rondom werken, verdienen en uitgeven. De gemeente heeft de regierol om de betrokken partners zodanig in te zetten dat professionals elkaar goed weten te vinden. Themagericht worden er diverse overleggen tussen ketenpartners georganiseerd met voldoende inzet op preventie.
	2.1.3: Jongeren halen hun startkwalificatie. Een schooldiploma is een belangrijke voorwaarde voor deelname aan de arbeidsmarkt. Wij werken samen met scholen en andere betrokkenen om het aantal jongeren zonder startkwalificatie te reduceren.

Doel	Wat gaan we daarvoor doen (activiteit/resultaat)
<p>2.2: Minder inwoners met een uitkering.</p> <p>De opdracht is meer met minder: Bij afnemende budgetten zijn meer mensen zijn afhankelijk geworden van een inkomensvoorziening. De huidige economische meewind moet worden benut om meer inwoners uitkeringsonafhankelijk te maken.</p>	<p>2.2.1: Hoge uitstroom naar werk.</p> <p>In samenwerking met werkgevers dienen door de gemeente ingeschakelde uitvoeringspartijen een hogere uitstroom naar werk te realiseren.</p> <p>2.2.2: Meer rendement Laborijn.</p> <p>De inspanningen van Laborijn leiden tot minder bijstandsuitkeringen. Het beleid en de opdracht worden verder geprofessionaliseerd. De samenwerking tussen de klantmanagers van Laborijn en de aanspreekpunten wordt in 2018 verder vormgegeven en geïntensiveerd</p> <p>2.2.3: Vangnetuitkering 2018.</p> <p>Het budget waarvan de uitkeringen worden betaald (BUIG), zal naar verwachting ook in 2018 ontoereikend zijn. Wederom zullen we een aanvullende uitkering aanvragen bij het Rijk.</p>
<p>2.3: Inwoners zijn financieel zelfredzaam.</p> <p>Door gerichte ondersteuning aan onze inwoners willen wij hen in staat stellen volledig mee te doen in de samenleving. Daarbij realiseren we ons dat afhankelijkheden belemmerend (kunnen) zijn voor inclusie.</p>	<p>2.3.1: Uitvoeringsbeleid voor meedoen geïmplementeerd.</p> <p>Nadat het uitvoeringsbeleid voor Meedoen is vastgesteld geven we uitvoering aan de maatregelen die in het Uitvoeringsplan voor Meedoen staan, zoals het Meedoen-arrangement.</p> <p>2.3.2: Samenhangende aanpak schulddienstverlening.</p> <p>We stellen een nieuw Uitvoeringsplan voor Schulddienstverlening vast. Daarbij geven we invulling aan de ervaringen die in de afgelopen jaren zijn opgedaan. We voeren per januari 2018 de intake voor de schulddienstverlening zelf uit. Daarmee verbeteren we de samenhang bij schulddienstverlening aan onze inwoners.</p> <p>2.3.3: Werken loont.</p> <p>We constateren dat in door stapeling van regelingen betaald werk financieel onaantrekkelijk is ten opzichte van een uitkeringssituatie. Dit leidt tot onwenselijke afhankelijkheid en tot een minder inclusieve samenleving. Wij onderzoeken of en zo ja andere oplossingen gevonden kunnen worden.</p>

3: Samenleven en meedoen

- Inwoners hebben zelf de regie over hun leven en hun leefomgeving. Ze nemen de verantwoordelijkheid om zelf –met en voor elkaar- oplossingen te vinden en kunnen deze uitvoeren met zo min mogelijk interventies
- Inwoners zien naar elkaar om.

Doel	Wat gaan we daarvoor doen (activiteit/resultaat)
<p>3.1: Iedereen doet mee</p> <p>Wij willen een vitale samenleving waar alle inwoners meedoen en uitgenodigd worden om mee te doen. Iedere inwoner is waardevol en vanuit die overtuiging gaan we uit van wat mensen kunnen of kunnen leren. Wij stellen ons tot doel voortdurend zo te handelen, dat meedoen en inclusie toeneemt en afhankelijkheid en uitsluiting vermindert. Belemmeringen om mee te doen worden weggenomen. Hiervoor moet het voorliggend veld, het geheel van collectieve en preventieve voorzieningen, op orde zijn.</p>	<p>3.1.1: Voorzieningen zijn er op gericht dat iedereen kan meedoen.</p> <p>We zetten in op voldoende en de juiste voorzieningen in het voorliggend veld. Voorzieningen waar inwoners gebruik van kunnen maken en die aansluiten bij de behoeften. Het gaat daarbij niet alleen om een voorziening voor het bieden van ondersteuning. Zo kan een bankje in het park helpen bij het stimuleren van het ontmoeten.</p>
<p>3.2: Inwoners zijn zelfredzaam.</p> <p>Zelfredzame inwoners maken meedoen in de samenleving voor zichzelf en anderen mogelijk.</p>	<p>3.2.1: Nieuwe vormen van mobiliteit.</p> <p>We gaan experimenteren met alternatieve vormen van vervoer, zodat meer inwoners mobiliteit ervaren en zelfstandig kunnen reizen.</p> <p>3.2.2: Statushouders integreren meer.</p> <p>Het actieplan voor huisvesting en integratie van statushouders omvat een lijst met gerichte acties op het gebied van werk en integratie. Deze acties zijn erop gericht dat statushouders een goede aansluiting vinden, zowel intermenselijk alsook aansluiting op de voorzieningen in de gemeente.</p>
Doel	Wat gaan we daarvoor doen (activiteit/resultaat)
<p>3.3: Inwoners zijn samenredzaam.</p> <p>Samen met inwoners, groepen inwoners en maatschappelijke organisaties stimuleren wij dat inwoners naar elkaar omzien, contact hebben met elkaar en bij elkaar betrokken zijn. Dat zij in staat zijn samen oplossingen te zoeken en kansen op te pakken, zonder nadrukkelijke tussenkomst van de gemeente</p>	<p>3.3.1: Samenhang in de wijk/het dorp en representatieve belangenvertegenwoordiging.</p> <p>Wij stimuleren samenhang en cohesie in de wijken en dorpen en faciliteren dat er tussen organisaties samenwerkingsafspraken worden gemaakt o.a. via inzet van gebiedsmakelaars en samenwerking met belangenverenigingen en wijknetwerken.</p> <p>3.3.2: Vrijwilligers en mantelzorgers worden ondersteund.</p> <p>Wij ontwikkelen en implementeren uitvoeringsbeleid voor vrijwilligerswerk- en mantelzorgondersteuning dat zich richt op zowel het vergroten van de “volhoudtijd” alsook op het meedoen aan de samenleving van vrijwilligers en mantelzorgers.</p>

3.3.3:

Een actieve adviesraad sociaal domein.

Wij ondersteunen en faciliteren de inrichting van een adviesraad sociaal domein die actief advies (gevraagd en ongevraagd) geeft over sociaal maatschappelijke vraagstukken. Het vergroten van betrokkenheid van onze inwoners sluit goed aan op het gedachtegoed van het sociaal domein. Hierbij is het doel om de verantwoordelijkheid voor en zeggenschap over zorg en ondersteuning meer bij de inwoners neer te leggen. Door vroegtijdig met onze inwoners in gesprek te treden vergroten we de kwaliteit en het draagvlak voor beleid en uitvoering. Onze inwoners kunnen een waardevolle bijdrage leveren, onder andere over de praktische gevolgen van plannen en voorstellen.

4: Gezond leven, bewegen en ontspannen

- Optimale vitaliteit van onze inwoners door een gezonde en stimulerende leefomgeving, leefstijl en voldoende ruimte voor sport, beweging, kunst en cultuur.

Doel	Wat gaan we daarvoor doen (activiteit/resultaat)
4.1: Gezonde en actieve inwoners. Betrokken vitale inwoners kunnen veel bijdragen aan onze samenleving. Een inclusieve samenleving is afhankelijk van voldoende vitaliteit. Een gezonde leefstijl is primair de verantwoordelijkheid van de inwoner en wij hebben als gemeente slechts beperkte invloed op een gezonde leefstijlontwikkeling. Wij willen dat inwoners zich vitaal voelen en elkaar ontmoeten waardoor zij beter en langer kunnen deelnemen aan de samenleving.	4.1.1: Succesvolle inzet van buurtsportcoaches. Wij zetten in op uitbreiden van de activiteiten van de buurtsportcoaches. De buurtsportcoaches zijn vooral gericht op het activeren van de inwoners die niet of te weinig bewegen. Dit in samenwerking met verenigingen, maatschappelijke organisaties en bedrijven. 4.1.2: Achterhoek in Beweging en Special Olympics Nationale Spelen in de Achterhoek. Wij dragen actief bij aan de projectorganisatie Achterhoek in Beweging. Achterhoek in Beweging is een samenwerking tussen de gemeenten in de Achterhoek en stelt de kracht van sport, bewegen en een gezonde leefstijl centraal. Het legt verbinding tussen verschillende organisaties in het sociaal domein, onderwijs, cultuur, recreatie, bedrijfsleven, overheid en sport. In 2018 vinden de Special Olympics in de Achterhoek plaats met ondersteuning door de Achterhoekse gemeenten. Aan de Special Olympics wordt deelgenomen door mensen met een verstandelijke beperking. De Special Olympics zijn gericht op het realiseren van een goede sportinfrastructuur voor aangepast sporten en ondersteunt de samenleving (sportverenigingen) bij het organiseren van sportactiviteiten voor aangepast sporten 4.1.3: Verenigingen en stichtingen werken aan een inclusieve vitale samenleving. Mede door middel van subsidiebijdragen worden verenigingen en stichtingen in de gelegenheid gesteld activiteiten voor inwoners te ontplooiën. Ook worden verenigingen en stichtingen uitgedaagd om bij te dragen aan de gemeentelijke doelstellingen (zoals in de experimenten 'De Verenigers' en 'Streetball').

Doel	Wat gaan we daarvoor doen (activiteit/resultaat)
<p>4.2: Ontspannen werkt preventief.</p> <p>Het welzijn en welbevinden van inwoners hangt samen met de balans tussen werk, privé-zaken, rust en ontspanning. Voor ontspannen in de vrije tijd ondersteunen wij de verschillende faciliteiten en activiteiten.</p>	<p>4.2.1: Ontspanning door inspanning.</p> <p>Bij actief sporten en bewegen komt endorfine vrij die zorgt voor een positieve beleving en een voldaan gevoel na inspanning. Sporten en bewegen is daarom een belangrijke activiteit om geest en lichaam te ontspannen en fit te houden. Sporten en bewegen kan worden bevorderd door ondersteuning van sportverenigingen, maar ook bijvoorbeeld door aanleg en instandhouding van wandel- en fietspaden.</p>
	<p>4.2.2: Andere vormen van ontspanning.</p> <p>Mentale ontspanning kan plaatsvinden door het bezoeken van een theater, een evenement of het brede aanbod van cultuur, natuur en recreatie. Ook het deelnemen aan culturele verenigingen behoort hier toe. Wij ondersteunen culturele verenigingen, diverse initiatieven en organisaties op dit terrein.</p>
	<p>4.2.3: Verenigingen en stichtingen werken aan een inclusieve vitale samenleving.</p> <p>Verenigingen en stichtingen worden, mede door middel van subsidiebijdragen, in de gelegenheid gesteld activiteiten voor inwoners te ontplooiën. Ook worden verenigingen en stichtingen uitgedaagd om in het kader van experimenten bij te dragen aan de gemeentelijke doelstellingen (zoals "De Verenigers" en "Streetball").</p>

5: Verzorgen, verplegen, verhelpen

- Inwoners hebben zelf de regie over hun leven en hun leefomgeving. Ze nemen de verantwoordelijkheid om zelf – met en voor elkaar - oplossingen te vinden en kunnen deze uitvoeren met zo min mogelijk interventies.
- Inwoners die zijn aangewezen op zorg(voorzieningen) kunnen een beroep doen op noodzakelijke hulp (vangnet), waarbij de gemeente de zorg niet uit handen neemt, maar ondersteunt.

Doel	Wat gaan we daarvoor doen (activiteit/resultaat)
<p>5.1: Ondersteuning, hulp en zorg wordt op de juiste manier ingezet.</p> <p>De inzet op preventie, vroegsignalering en integraliteit moet leiden tot een lagere- en lichtere zorgvraag. Dat betekent niet dat de inwoners zonder ondersteuning, hulp en zorg kunnen. De gemeente zorgt dat deze duurzaam beschikbaar blijft en wordt ingezet op een wijze die effectief en kostenefficiënt is. De vraag van de inwoner is daarbij het uitgangspunt.</p>	<p>5.1.1: Inzicht in mogelijkheden voor ondersteuning, hulp en zorg.</p> <p>Om zelfredzaam te zijn en de eigen problemen te kunnen oplossen is het noodzakelijk dat inwoners zelf hun weg kunnen vinden in bestaande voorzieningen in onze gemeente en dat ook alle partijen die actief zijn binnen het sociaal domein hiermee bekend zijn. Wij brengen het aanbod analoog en digitaal in beeld, bijvoorbeeld via de huis-aan-huis bladen en de website van de gemeente.</p> <p>5.1.2: Inzet van de juiste ondersteuning, hulp en zorg.</p> <p>We maken afspraken met netwerkpartners en leveranciers om de juiste zorg in te zetten. Zo licht en kort als mogelijk, zo zwaar en lang als nodig. Dit vraagt om meer inzet op preventie en vroegsignalering, zowel door de gemeente als door andere partijen.</p> <p>5.1.3: De juiste ondersteuning, hulp en zorg zijn beschikbaar.</p> <p>Wij zorgen er voor dat de juiste ondersteuning, hulp en zorg beschikbaar zijn, door goede inkoop. Lokaal of regionaal. Daarbij monitoren wij de huidige voorzieningen en waar deze onvoldoende zijn, ontwikkelen wij samen met anderen nieuwe voorzieningen.</p>
<p>5.2: Ondersteuning, hulp en zorg wordt in samenhang ingezet.</p> <p>We willen een verbinding maken tussen het sociale domein, andere domeinen en sociale structuren in de wijken/dorpen.</p>	<p>5.2.1: Integrale aanpak van problemen.</p> <p>Inwoners met problemen worden geholpen vanuit hun leefwereld en niet vanuit de systeemwereld van de professionals. Hun eigen sociale netwerk wordt hier actief bij betrokken en inwoners hebben zelf regie over het maken van een plan. Wij maken hier afspraken over met partijen uit die leefwereld, zowel met de professionals als wijkverpleging, huisarts en leveranciers, als met non-professionals in het netwerk, zoals vrijwilligersorganisaties, verenigingen, religieuze instellingen en dergelijke.</p> <p>5.2.2: Integrale samenwerking.</p> <p>Verbetering van de samenwerking met andere partijen in het veld op onderwerpen als kindermishandeling, huiselijk geweld, seksueel misbruik, overlast (bijv. van personen met verward gedrag) heeft onze nadrukkelijke aandacht en vindt continue plaats.</p>

6: Algemeen en uitvoering

- De werkwijze van de gemeente, haar leveranciers en haar netwerkpartners is aangepast aan de veranderde samenleving.

Doel	Wat gaan we daarvoor doen (activiteit/resultaat)
6.1: Transformatie en innovatie We willen een omslag in het denken en handelen (intern en extern) bewerkstelligen, meer van hetzelfde of optimaliseren van het bestaande biedt onvoldoende soelaas voor de noodzakelijke transformatie.	6.1.1: Anders denken is de praktijk. De stip op de horizon van het anders denken is vastgelegd in het beleidsplan sociaal domein 2.0 en in voorjaar 2017 vastgesteld. Met de leidende principes in de hand wordt de visie naar de dagelijkse praktijk vertaald. Dit vraagt om een uniforme interpretatie van die principes en om een gezamenlijke taal en gelijke wijze van denken. We gaan in 2018 op consistente wijze door met het realiseren van die gezamenlijke taal en wijze van denken. Dit doen we in dialoog met elkaar, intern en extern met inwoners, met groepen inwoners en met partijen in het sociaal domein. Het is een cultuurverandering waarbij bestaande wet- en regelgeving niet altijd helpend is en die de nodige tijd vergt.
	6.1.2: Nieuwe vormen van ondersteuning, hulp en zorg. Vernieuwingen proberen wij kleinschalig uit en stellen deze bij in nauwe samenwerking met direct betrokkenen. Dit doen we in een experimentele aanpak met minder regels en een gewijzigde aanpak om de ondersteuning van inwoners verder te verbeteren. Wij beogen daarbij dat deze werkwijze ook leidt tot de nodige aanpassing van ons eigen denken en handelen.
	6.1.3: Leren van anderen. Wij maken gebruik van de ervaringen van anderen en datgene wat zij ontwikkeld hebben en vinden niet opnieuw het wiel uit als dat niet nodig is. Ook in de samenwerking met de Achterhoekse gemeenten is het leren van elkaar een belangrijk speerpunt waar in 2018 invulling aan wordt gegeven.
Doel	Wat gaan we daarvoor doen (activiteit/resultaat)
6.2: Effectief en efficiënt Ons doel is om uit iedere euro zoveel mogelijk waarde te halen voor onze inwoners. 'Doen we de goede dingen?' (effectiviteit van ons handelen) en 'doen we de dingen goed?' (de efficiency van ons	6.2.1: Leren van feedback en analyses. Leren kan alleen wanneer het resultaat en de input van handelen worden afgezet tegen de bedoeling. Is bereikt wat was beoogd en met welke inspanningen? We zoeken actief feedback en gebruiken de uitkomsten om te leren wat werkt en wat minder werkt. Wat gisteren werkte hoeft vandaag of morgen niet meer het juiste te zijn. Voor leren en verbeteren gaan we kortom meer analyseren en naar aanleiding daarvan bijstellen.
	6.2.2: Bedrijfsprocessen zijn simpel, direct en in samenhang. We maken knelpunten binnen de werkprocessen continu inzichtelijk via de Lean methodiek en koppelen er vervolgens duidelijke verbeteracties aan. Samen met de Achterhoekse gemeenten kopen we zorg en ondersteuning in en werken we aan een administratieve lasten vermindering voor aanbieders van zorg en ondersteuning.

Wat kost het?

In onderstaand overzicht zijn de beleidsmatige ontwikkelingen en autonome ontwikkelingen afzonderlijk zichtbaar gemaakt. Hiermee is er aansluiting op de meerjarenraming (met hetzelfde onderscheid). Autonome ontwikkelingen zijn niet-beïnvloedbare kosten, de beleidsmatige ontwikkelingen zijn keuzes.

Programma 2 (x 1.000)	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Lasten						
Bestaand beleid	49.224	41.070	39.987	38.538	38.287	38.287
Beleidsmatige ontwikkelingen	-	-	150-	150	150	150
Autonome ontwikkelingen	-	-	1.596	1.986	2.077	1.622
Totaal lasten	49.224	41.070	41.433	40.674	40.514	40.060
Baten						
Bestaand beleid	11.732	10.063	9.478	8.855	8.855	8.855
Beleidsmatige ontwikkelingen	-	-	-	-	-	-
Autonome ontwikkelingen	-	-	882	1.327	1.327	853
Totaal baten	11.732	10.063	10.359	10.182	10.182	9.708
Saldo reguliere exploitatie	37.492-	31.007-	31.074-	30.493-	30.333-	30.352-
Afschrijvingen/Rente		146	181	175	172	168
Verdeling interne kosten		2.635	2.471	2.471	2.471	2.471
Totaal	-	2.781	2.653	2.647	2.643	2.640
Totaal programma 2	37.492-	33.788-	33.727-	33.139-	32.976-	32.992-

+ Lasten = meer lasten/ - Lasten = minder lasten/ + Baten = meer baten/ - Baten = minder baten

Toelichting beleidsmatige ontwikkelingen

De onderstaande nadelen in programma 2 worden gedekt vanuit de beschikbare middelen van het sociaal domein, waaronder de reserve sociaal domein.

Special Olympics	N € 20.000 (incidenteel in 2018)
In 2018 vinden de nationale spelen van Special Olympics in de Achterhoek plaats. Betreft de bijdrage van de Oude IJsselstreek.	
Preventief jeugdbeleid	N € 110.000
Meer inzet op preventie en vroegsignalering.	
Zorgnetwerk	N € 105.000
Afschaling intramurale GGZ veroorzaakt toename overlastproblematiek in samenleving. Tevens de inrichting van een zorgnetwerk.	

Buurtsportcoaches	N € 75.000
De huidige buurtsportcoaches behalen goede resultaten bij kwetsbare groepen. Voor 2018 en verder wordt hiervoor extra inzet geraamd.	
Adviesraad	N € 15.000
Inrichting adviesraad sociaal domein (conform wettelijke verplichting).	
Transformatie	p.m.
Inzet op preventie vroegsignalering en integraliteit en inzet op inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt.	
Meedoenbeleid	p.m.
Hogere kosten door actief in te zetten op mee doen (financieel mogelijk maken).	
Participatiewet	p.m.
De BUIG-budgetten vanuit het Rijk lopen terug.	
DRU-visie	V 150.000 (in 2018) -N € 125.000 (vanaf 2021)
Op basis van de concept visie DRU, wordt per 2018 de aanvullende subsidie teruggebracht van € 275.000 naar € 125.000. Vanaf 2019 blijft deze bijdrage € 125.000 per jaar. De reserve DRU ad € 270.000 zou oorspronkelijk in 2018 volledig zijn gebruikt voor de laatste bijdrage (ad € 275.000). Omdat deze nu € 125.000 bedraagt, wordt de reserve ook in 2019 en 2020 aangewend voor de bijdrage aan de DRU. Hierdoor is het volledig bedrag ad € 125.000 pas in 2021 benodigd. Omdat het (t/m 2018) een subsidie betreft, blijft deze vooralsnog in programma 2 opgenomen.	
Samenwerking DRU-partners	N € 25.000
Om de samenwerking tussen de DRU CF en ICER op inhoudelijk vlak te stimuleren zal er door de gemeente een DRU-programmeringsfonds worden ingesteld. Vanaf 2019 is gedurende vier jaar € 25.000 beschikbaar waarvoor de twee stichtingen voorstellen bij de gemeente kunnen indienen. De voorwaarden en de werking van het fonds dienen nader te worden uitgewerkt.	

Toelichting autonome ontwikkelingen

Bijzondere bijstand	N € 205.000
Meer bekendheid van de regelingen resulteert al enige jaren in toenemende overschrijding van het budget.	
Aangepast vervoer	N € 55.000
Toename gebruik aangepast vervoer (ZOOV).	

Regionaal contractmanagement	budgettair neutraal
Dit betreft de uitvoering van het nieuwe bureau voor Regionaal Contractmanagement (CLM), wat Oude IJsselstreek faciliteert. Het betreft een budgettair neutrale afwijking aangezien de kosten die door Oude IJsselstreek worden gemaakt, terugkomen van de overige deelnemende gemeenten behoudens het eigen aandeel van Oude IJsselstreek (dit wordt gedekt uit de middelen sociaal domein).	
Decentralisatie uitkeringen	
Vanuit het rijk is de korting op de decentralisatie-uitkeringen minder hoog dan oorspronkelijk verwacht. Dit levert een extra inkomst op bij de algemene dekkingsmiddelen en extra lasten bij programma 2.	

Overzicht baten en lasten per taakveld	2018	
	lasten	baten
Programma 2		
5.1 Sportbeleid en activering	533	-
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	1.734	4
5.6 Media	924	14
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	4.701	722
6.2 Wijkteams	149	-
6.3 Inkomensregelingen	11.953	8.702
6.4 Begeleide participatie	4.762	-
6.5 Arbeidsparticipatie	971	-
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	965	750
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	8.200	167
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	7.693	-
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	448	-
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	301	-
7.1 Volksgezondheid	753	-
Totaal Programma 2	44.086	10.359

Programma 3: De werkende gemeente

Wat willen we bereiken?

Algemeen

De economie is een belangrijke pijler om als gemeente leefbaar te blijven. Zinnvolle tijdsbesteding en werkgelegenheid vormen onderdeel daarvan. De gemeente heeft tot taak een goed ondernemersklimaat te faciliteren en belemmeringen en bureaucratische hobbels zoveel als mogelijk weg te nemen ten behoeve van de werkgelegenheid en daarmee ook het welzijn van onze inwoners. Optimale vestigingsvoorwaarden, goede onderlinge verhoudingen met maatschappelijke partners en goed onderwijs zijn daarbij voorwaardelijk. We hebben daarbij aandacht voor alle vormen van onderwijs. In samenspraak met de besturen willen we het basisonderwijs en voortgezet onderwijs zo goed mogelijk faciliteren. Met een betere afstemming van het onderwijs op de arbeidsmarkt, dragen we bij aan de vervulling van vacatures in die sectoren waar in de toekomst behoefte aan arbeidskracht is.

Met onze regionale partners, waar de Achterhoekse gemeenten onze medeoverheid vormen, willen we goed bekijken wat we samen beter en/of vervolgens kunnen doen. Hierbij beperken we ons niet tot de grens met Duitsland, maar gaan ook samenwerking aan met partijen over de grens. Binnen al deze ontwikkelingen wordt duurzaamheid, net als een goede bereikbaarheid en mobiliteit voor inwoners en ondernemers binnen de gemeente als een basisvoorwaarde meegenomen.

Missie/Visie

De gemeente wil, in samenhang met ondernemers, onderwijs en maatschappelijke partners (de 3 O's), de huidige en toekomstige werkgelegenheid en zelfstandigheid van onze inwoners versterken door het stimuleren van de economische ontwikkeling en het ondernemerschap in onze gemeente. De gemeente wil een duurzame ontwikkeling stimuleren waarin mensen in hun behoeftes kunnen voorzien zonder dat dat ten koste gaat van de behoeftes van toekomstige generaties. De gemeente probeert haar doelen zo veel mogelijk samen met onze regionale partners, zowel in Nederland als in Duitsland, te realiseren.

Beoogde maatschappelijke effecten

- Versterken van de economie om daarmee werk & inkomen te borgen
- Circulaire economie bevorderen
- Toekomst bestendig onderwijs realiseren
- Ontwikkelkansen peuters vergroten
- Versterken van de regio Achterhoek om te wonen, werken en verblijven
- Grensoverschrijdende samenwerking stimuleren
- Energietransitie bevorderen (duurzaamheid)

Wat gaan we ervoor doen?

- Economische ontwikkeling, waaronder de rode loper-aanpak en circulaire economie
- Duurzaamheid, waaronder energietransitie
- (Grensoverschrijdende en) regionale samenwerking
- Toekomstbestendig onderwijs

1: Economie

De gemeente faciliteert zowel bestaande als startende ondernemers bij het optimaal ontplooiën van hun bedrijfsactiviteiten. Dit gebeurt onder andere aan de hand van min of meer reguliere werkzaamheden zoals door het aanbieden van kwalitatieve bedrijfskavels, het leggen van verbindingen tussen ondernemers en onderwijsinstellingen (met ICER als voorbeeld) en ontwikkelingen op het gebied van parkmanagement. Ook het verbinden van diverse partijen tussen verschillende sectoren en het ondersteunen van en participeren in initiatieven van ondernemers en ondernemersclusters hoort hierbij. Het is van groot belang dat onze maakindustrie, maar ook sectoren zoals zorg, landbouw en toerisme inspelen op de mogelijkheden die innovaties bieden. De Regio Achterhoek heeft derhalve gekozen voor "Smart Werken" als hoofdthema. Wij sluiten daarbij aan.

Maatschappelijke effecten:

- Versterken van de economie om daarmee werk & inkomen te borgen
- Circulaire economie bevorderen
- Versterken van de Regio Achterhoek om te wonen, werken en verblijven.

Doel	Wat gaan we daarvoor doen (activiteit/resultaat)
<p>1.1 Versterken van de economie om daarmee werk & inkomen te borgen</p> <p>Het hebben van werk en inkomen vormt de basis voor een leefbare en vitale samenleving. Economische ontwikkeling zorgt voor meer werkgelegenheid. Dit is reden om lokaal en regionaal in te zetten op versterking van de Economie.</p>	<p>1.1.1: Focus op Economische ontwikkeling</p> <p>Binnen gemeentelijke plannen zoals de Omgevingsvisie leggen we de focus op versterking van de Economie. De Economische Beleidsagenda Oude IJsselstreek geeft richting aan deze focus.</p> <p>1.1.2: Goed ondernemersklimaat bieden</p> <p>Door uitvoering te geven aan de Economische Beleidsagenda Oude IJsselstreek, het Accountplan Ondernemers en de 'Rode loper-aanpak' faciliteren we ondernemers zo veel mogelijk bij aankoop van bedrijfskavels, het verkrijgen van vergunningen en andere gemeentelijke diensten. Hiermee stimuleren we het ondernemersklimaat.</p> <p>We laten een onderzoek doen naar ons "Economisch Ecosysteem" (de aanwezigheid/afwezigheid van het geheel aan voorzieningen en services die bijdragen aan een goed bedrijfsklimaat voor bepaalde bedrijfstakken) om inzicht te krijgen in welke maatregelen/voorzieningen we zelf of met de Regio nog kunnen nemen ter verbetering van het ondernemersklimaat.</p>

1.1.3:

Innovatiekracht van bedrijven bevorderen

We continueren de samenwerking met ICER met aandacht voor de doorontwikkeling en versterking van de regionale basis van ICER. Onze deelname aan Smarthub Achterhoek zetten we voort omdat dit leidt tot de instroom van goed-opgeleide jongeren die binnen onze bedrijven werkervaring opdoen en daarnaast een innovatie impuls geven aan deze bedrijven.

1.1.4:

Spanningen op de arbeidsmarkt tegen gaan

Binnen veel sectoren wordt het steeds lastiger om passend personeel te vinden en te behouden. Dit legt een rem op de economische groei van ons bedrijfsleven. Alhoewel de omvang van deze groep afneemt, hebben we nog steeds te maken met een groep werkzoekenden/mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Om vraag en aanbod bij elkaar te brengen worden gezamenlijke werkbezoeken gehouden door de gemeente en het werkgeversservicepunt en maken we afspraken over maatwerkoplossingen.

1.1.5:

Realisatie breedband in het buitengebied

In samenwerking met de regio-gemeenten wordt gewerkt aan het realiseren van glasvezel in het buitengebied. Doel is om in 2019 het buitengebied van de gehele Achterhoek te voorzien van snel internet. Afhankelijk van de lopende ontwikkelingen, wordt gezamenlijk besloten op welke manier dit wordt gerealiseerd. Voor de gemeente Oude IJsselstreek begint de vraagbundeling in het najaar van 2017

1.1.6:

Uitvoering geven aan het Regionaal Afsprakenkader Detailhandel

Met de vaststelling van het Regionaal Afsprakenkader Detailhandel door de gemeenteraad van Oude IJsselstreek is het Afsprakenkader door alle Achterhoekse gemeenten geaccordeerd. Regionaal verkennen we op welke wijze we de implementatie oppakken. Binnen de in ontwikkeling zijnde Omgevingsvisie geven we onze lokale positionering van winkelgebieden vorm.

1.1.7:

Versterken van de sector vrijetijdseconomie

Om enerzijds het recreatief-toeristische aanbod in onze gemeente te versterken (leefbaarheidsimpuls) en anderzijds de randvoorwaarden voor bedrijven in de vrijetijdseconomie (VE)-sector te bieden voeren we de volgende maatregelen uit:

- We geven uitvoering aan het lokaal toeristisch recreatief ontwikkelingsplan (TROP). We stimuleren nieuwe toeristische concepten en arrangementen in samenwerking met ondernemers. In 2018 evalueren we het TROP en onderzoeken we op welke punten bijstelling nodig is. Op grond hiervan wordt ook duidelijk in hoeverre financiële inspanningen worden gevraagd;
- We gebruiken bestaande middelen om ontbrekende schakels in recreatieve infrastructuur in te vullen. Onder programma 1 zijn enkele toekomstige opgaven rond recreatieve infrastructuur benoemd;

	<p>- We stimuleren financiële zelfstandigheid van toeristische en recreatieve organisaties door initiatieven te ondersteunen. Verder begeleiden we verregaande samenwerking tussen Stichting Achterhoek Toerisme (StAT) en VVV op lokaal en regionaal niveau. In 2018 moet helder worden wat dit organisatorisch en financieel voor ons betekent.</p> <p>- We gaan verder met grensoverschrijdende samenwerking op gebied van toerisme en recreatie door onder meer de toeristische beleving van de IJssel-Bocholter AA te versterken. In 2018 organiseert de gemeente samen met enkele andere partners een grensoverschrijdende “Gebiedsconferentie Oude-IJssel”.</p>
<p>1.2: Circulaire economie bevorderen</p> <p>De circulaire economie is een economisch systeem dat bedoeld is om herbruikbaarheid van producten en grondstoffen te maximaliseren en waarde vernietiging te minimaliseren. Dit is anders dan in het huidige lineaire systeem, waarin grondstoffen worden omgezet in producten die aan het einde van hun levensduur worden vernietigd. De gemeente Oude IJsselstreek wil gehoor geven aan de oproep van het Rijk aan partijen om actiever in te zetten op technische, sociale en economische innovaties.</p>	<p>1.2.1: Circulair inkopen</p> <p>De gemeente wil zoveel mogelijk inkopen en aanbesteden via de principes van de circulaire economie. Dit doen we o.a. door marktconsultaties en het directer betrekken van bedrijven in de beginfase van het inkoopproces. Zo stimuleren we bedrijven en bieden we hen de kans om hun producten en processen te innoveren.</p> <p>Om de omslag naar circulair inkopen te maken besteden we intern aandacht aan bewustwording, training en begeleiding van specifieke inkooptrajecten om eigen kennis op te bouwen.</p> <p>1.2.2: Circulair bouwen en slopen</p> <p>De gemeente werkt samen met Wonion aan de realisatie van een circulaire straat (36 woningen) in Silvolde. De straat (incl. de weg en riolering) worden zo veel mogelijk volgens circulaire principes heringericht. De gemeente is ook in overleg met het schoolbestuur van Almende om de principes van het circulair bouwen toe te passen bij de nieuwe locatie van het Almende. In geval van sloop van de locaties Bluemers en Wesenthorst biedt dat eveneens de mogelijkheid van hergebruik van de materialen.</p> <p>1.2.3: Bedrijven; kennis opdoen en delen over circulaire economie</p> <p>We willen bedrijven en andere partijen bewust maken van de kansen van de circulaire economie en zo de transitie stimuleren. Dit doen we samen met het kennisplatform CIRCELS. Bedrijven kunnen gebruik maken van de kennis en ondersteuning die het platform CIRCELS hen en ons biedt.</p> <p>We ontwikkelen (mogelijk als onderzoek binnen de Innovatie hub), een kwantitatief kosten-baten model om inzicht te krijgen in de (soms niet zichtbare) kosten en de baten van de specifieke circulaire keuzes die gemaakt worden. Een dergelijk economisch model geeft inzicht en daarmee een hulpmiddel voor het nemen van besluiten.</p>

2: Duurzaamheid

De gemeente heeft de laatste jaren de focus gelegd op energietransitie; de overgang van fossiele naar hernieuwbare energie. De ambitie is energieneutraal zijn in 2030. De gemeente stimuleert, initieert en faciliteert initiatieven die bijdragen aan energiebesparing enerzijds en duurzame opwekking van energie anderzijds. De duurzaamheidsagenda bevat hiervoor een aantal concrete uitwerkingen. Duurzaamheid is echter breder dan energietransitie. Hier komt steeds meer aandacht voor. De gemeente wil een duurzame ontwikkeling stimuleren waarin mensen in hun behoeftes worden voorzien, zonder dat dit ten koste gaat van de behoeftes van toekomstige generaties. Bij deze ontwikkeling worden drie elementen; people (mensen), planet (planeet) en profit (winst) op harmonieuze wijze gecombineerd. De aandacht ligt hier met name op de transformatie van een lineair naar een circulaire economie.

Maatschappelijke effecten:

- Energietransitie bevorderen (duurzaamheid)

Doel	Wat gaan we daarvoor doen (activiteit/resultaat)
<p>2.1 Energietransitie bevorderen</p> <p>Duurzaamheid gaat niet alleen over windmolens en zonnepanelen. Duurzaamheid gaat om je eigen woonomgeving; in die zin begint duurzaamheid bij jezelf thuis. Ook de gemeente heeft, net als de overige Achterhoekse gemeenten, een forse duurzaamheidsverantwoordelijkheid en -ambitie en wil in 2030 energieneutraal zijn. Deze ambitie is een flinke opgave, die inzet vraagt van onze burgers, bedrijven en betrokken overheden. De ambitie om energieneutraal te worden is opgenomen in de Achterhoek Agenda 2020 en het Akkoord van Groenlo (versie 2009 en 2013). De gemeente Oude IJsselstreek werkt aan haar taakstelling vastgelegd in de "Regionale uitvoeringsagenda duurzame energie Achterhoek" uit 2016 met maatregelen die in de duurzaamheidsagenda 2017 zijn opgenomen. De activiteiten kunnen globaal opgedeeld worden in drie onderdelen: energiebesparing, opwekking van duurzame energie en duurzaamheidsorganisatie, monitoring en bijsturing.</p>	<p>2.1.1: Energietransitie; opwekking duurzame energie binnen de gemeente grenzen</p> <p>Binnen de gemeentegrenzen staan momenteel 4 windmolens. Een tweede windmolenpark (Windpark Den Tol) is in het laatste stadium van de voorbereiding. In 2018 verwachten we de bouw van de biovergistingsinstallatie op Hofskamps Oost. We stellen beleid vast hoe we met solarparken (in veldopstelling) omgaan. Mogelijk ontwikkelen zich op basis daarvan enkele solarprojecten. De ontwikkeling van zonne-energie op (bedrijfs)daken krijgt meer aandacht. Er wordt gewerkt aan een pilot voor het project "Zon-op-erf" met twee locaties in onze gemeente.</p> <p>Er is een burgerinitiatief om hydro-energie op te wekken in twee nog te bouwen stuwen. In 2018 wordt dit project verder voorbereid.</p>
	<p>2.1.2: Energietransitie; energiebesparing, energiezuinige (ver)bouw, inkoop duurzame energie, burgerinitiatieven, verduurzamen bedrijven</p> <p>In 2018 kunnen onze inwoners terecht bij een energieloket voor informatie en advies voor het verduurzamen van hun woning. Ook wordt er een gemeentelijk duurzaamheidslening ingesteld. Particuliere woningeigenaren kunnen geld lenen tegen een lage rente voor het verduurzamen van hun woning. De verwachting is dat ongeveer 75 tot 100 huishoudens per jaar hier gebruik van gaan maken (er is een fonds van € 500.000 per jaar beschikbaar). Het gemiddelde leenbedrag voor duurzaamheidslening in de regio is € 6.000.</p> <p>We starten met een voorlopersgroep voor energieneutrale woningen ('nul-op-de-meter'-woningen). Het gaat om inwoners die hun woning energieneutraal willen maken. We doen lokale kennis op over energieneutraal renoveren.</p> <p>Ook worden in 2018 bedrijven gestimuleerd duurzamer te worden. Voor de gemeentelijke organisatie blijft het verduurzamen van gemeentelijke gebouwen en infrastructuur een aandachtspunt.</p> <p>Vanaf 2018 gaat de gemeente duurzame en zoveel mogelijk lokale energie inkopen (voor eigen gebruik) bij de Agem, gezamenlijk met 6 andere Achterhoekse gemeenten.</p>

2.1.3:

Energietransitie; organisatie, monitoring en bijstellen

De Regionale Uitvoeringsagenda van 2016 geeft een duidelijk beeld wat de opgave is voor elke gemeente in de regio. Het is belangrijk dat de voortgang jaarlijks of twee jaarlijks gemeten wordt. Begin 2018 komt de eerste meting beschikbaar. De gemeente volgt in regionale overleggen de ontwikkelingen op het gebied van de energietransitie op regionaal, provinciaal en landelijk niveau. Samen worden programma's en projecten met elkaar afgestemd en zo nodig bijgesteld. Daarnaast is de gemeente aandeelhouder in de AGEM (Achterhoekse Groene Energie Maatschappij).

3. Regionale en Internationale samenwerking

Onze inwoners laten zich voor veel zaken zoals werken, onderwijs, de dagelijkse boodschappen of het gebruik van specifieke voorzieningen niet leiden door gemeente- en of landsgrenzen. Daarom is het belangrijk dat we samenwerken met buur- en regiogemeenten, zowel in de Achterhoek als in Duitsland. De gemeente werkt in een aantal netwerkverbanden (zoals Euregio's en de Regio Achterhoek) samen aan versterking van de regionale economie, toerisme, onderwijs en bereikbaarheid. De overleggen leiden tot betere informatievoorziening, afstemming van gezamenlijke doelen, beleidsafspraken en concrete projecten zoals het Internationale Netwerkburo. De gemeente draagt hierin actief bij aan een herziening van de samenwerking met de Achterhoekse partnergemeenten om te komen tot een slagvaardigere en efficiëntere samenwerking in de Regio Achterhoek.

Maatschappelijke effecten:

- Versterken van de regio Achterhoek om te wonen, werken en verblijven.
- Grensoverschrijdende samenwerking stimuleren

Doel	Wat gaan we daarvoor doen (activiteit/resultaat)
3.1: Versterken van de regio Achterhoek om te wonen, werken en verblijven Gemeenten vormen de eerst verantwoordelijke overheid om met de demografische gevolgen aan de slag te gaan. Omdat deze gevolgen zich bovenlokaal manifesteren, is op tal van terreinen regionale visieontwikkeling, samenwerking en uiteindelijk ook uitvoering noodzakelijk.	3.1.1: Uitvoering geven aan regionale doelen De gemeente werkt in een aantal netwerkverbanden, zoals de Euregio's en de Regio Achterhoek, maar ook met netwerkpartners uit onderwijs en bedrijfsleven aan versterking van de regionale economie, toerisme, onderwijs en bereikbaarheid. Dit doen we door uitvoering te geven aan de maatregelen uit de strategische focus Smart Werken en de Uitvoeringsagenda van Achterhoek 2020.
	3.1.2: Samen een herziene versie opstellen De gemeente stelt samen met het bedrijfsleven, onderwijsinstellingen, maatschappelijke organisaties en andere Achterhoekse gemeenten een nieuwe regionale visie op (Achterhoek 2030). Het versterken van de economie (met de randvoorwaardelijke thema's wonen en bereikbaarheid) blijven de focus.
	3.1.3: Heldere structuur geven aan de samenwerking Samen met de andere Achterhoekse gemeenten verkennen we momenteel de mogelijkheden om te komen tot een intensievere vorm van samenwerking om het wonen, werken en de bereikbaarheid in de Achterhoek te versterken en de slagkracht te vergroten.

Doel	Wat gaan we daarvoor doen (activiteit/resultaat)
<p>3.2 Grensoverschrijdende samenwerking stimuleren</p> <p>Grensoverschrijdende samenwerking is niet een doel op zich, maar een middel om ook met internationale partners (gemeenten, samenwerkingsverbanden en andere instanties) gezamenlijke doelen te bereiken.</p>	<p>3.2.1: Samen werken aan Nederlands Duitse samenwerking</p> <p>We onderzoeken samen met de Regio Achterhoek de mogelijkheden om projecten met Duitse buurgemeenten op te zetten en beleidsinterventies op het gebied van wonen, werken en bereikbaarheid op elkaar af te stemmen. Hiertoe zijn we regionaal aangesloten op verschillende niveaus: samenwerking met Duitsland (oa Grenzhoppers, D5 en de Euregio), samenwerking met Twente (bv portefeuillehoudersoverleg Duurzame Economie) en landsdeel Oost (bv portefeuillehoudersoverleg Duurzame Economie).</p>
	<p>3.2.2: Continueren van het netwerkburo</p> <p>We zijn ook in 2018 lead-partner en projectleider van het Euregio-project 'Internationaal Netwerkburo' om grensoverschrijdend ondernemen te bevorderen en barrières te slechten. We werken in 2018 aan een continuering van het project zodat ook na 2018 netwerk- en kennisbijeenkomsten georganiseerd blijven worden.</p>
	<p>3.2.3: Verbinden van verleden, heden en toekomst van ijzer</p> <p>In 2018 geven we uitvoering aan het Uitvoeringsprogramma Ring van Europese IJzersteden, waarin we samen met partners uit onze gemeente onze geschiedenis en band met ijzer verbinden met activiteiten op het gebied van toerisme en recreatie, kunst en cultuur, onderwijs en economie.</p>

4. Onderwijs

Maatschappelijk effect:

- Toekomstbestendig onderwijs realiseren
- Ontwikkelkansen peuters vergroten

Doel	Wat gaan we daarvoor doen (activiteit/resultaat)
<p>4.1: Toekomstbestendig Onderwijs realiseren</p> <p>Onderwijs is een belangrijke basisvoorziening. Er zijn goede voorzieningen noodzakelijk om onze kinderen voor te bereiden voor de samenleving en de arbeidsmarkt. Daarom willen we gericht investeren in adequate onderwijshuisvesting die past bij toekomstgericht onderwijs.</p>	<p>4.1.1: Nieuwbouw VMBO-locatie Almende College</p> <p>De gemeenteraad heeft financiën beschikbaar gesteld voor het Almende College.</p> <p>Het Almende College maakt de beweging van drie locaties naar (op termijn) 1 locatie. Het VMBO-onderwijs wordt op een unilocatie vormgegeven, nabij het HAVO/VWO onderwijs. Hierdoor ontstaat een inspirerende campus-omgeving in Silvolde die het mogelijk maakt dat er kruisbestuiving tussen opleidingen ontstaat, waardoor kinderen zich optimaal kunnen ontwikkelen.</p>
	<p>4.1.2: Toekomst basisonderwijs verkennen</p> <p>In 2017 is in de herfst een onderzoek uitgevoerd naar de verschillende mogelijkheden om in Gendringen te komen tot huisvesting die toekomstbestendig is voor het primaire onderwijs. De opgeleverde informatie zal moeten leiden tot een nader definitief voorstel aan de gemeenteraad bij de begrotingsbehandeling in november 2017. In de investeringslijst is hiertoe een bedrag opgenomen.</p> <p>Gezien de demografische ontwikkelingen en de bouwkundige staat van enkele schoolgebouwen voorziet het college in de komende jaren nog enkele opgaven als het gaat om adequate huisvesting van scholen. Hierbij ligt de eerste aandacht in Silvolde en Westendorp.</p>
	<p>4.1.3: Samenwerking onderwijs en gemeente in de ondersteuning van onze kinderen</p> <p>Onderwijsinstellingen, kinderopvang en gemeente werken samen in het LEA-overleg (lokale educatieve agenda). In onze gemeente zijn daar ook de bibliotheek, de GGD en het consultatiebureau bij aangesloten. We willen onze individuele zorg en ondersteuning van kinderen beter op elkaar aansluiten. In 2018 werken we aan een afsprakenkader hoe we die gezamenlijke verantwoordelijkheid kunnen verbeteren.</p>

Doel	Wat gaan we daarvoor doen (activiteit/resultaat)
<p>4.2: Ontwikkelkansen Peuters Vergroten</p> <p>Wij vinden deelname aan voorschoolse educatie van belang om peuters goed voorbereid te laten instromen aan de basisschool. We bieden gesubsidieerde reguliere peuterplekken aan peuters waarvan ouders geen recht hebben op kinderopvangtoeslag. Ook bieden we volledig gefinancierde voor- en vroegschoolse educatie plekken aan peuters met een extra ondersteuningsbehoefte. We hebben afspraken gemaakt met onze ketenpartners om toeleiding, bereik en resultaten in beeld te brengen, zodat we waar nodig kunnen bijsturen om <u>alle</u> peuters dezelfde kansen te bieden om een goede start aan de basisschool mogelijk te maken.</p>	<p>4.2.1: Uitvoeringsregels Peuteropvang Oude IJsselstreek</p> <p>Om het ontwikkelniveau van kinderen te vergroten, heeft de gemeente een subsidieregeling vastgesteld. Deze regeling ondersteunt de ouders van kinderen die geen recht op kinderopvangtoeslag, zodat hun kinderen gebruik kunnen maken van voorschoolse educatie binnen peuter- en kinderopvang.</p> <hr/> <p>4.2.2: Kwaliteitsverbetering Peuteropvang</p> <p>De gemeente zet in op kwaliteitsverbetering van pedagogische medewerkers binnen de peuteropvang, met name op het gebied van ondersteuning voor peuters die een taal(ontwikkelachterstand) hebben. Om de ontwikkeling van deze kinderen goed in beeld te brengen hebben wij een kindvolgmodel geïntroduceerd en de leidsters opgeleid om met dit kindvolgmodel te werken. Daarmee dragen we zorg voor een zorgvuldige en gedocumenteerde overdracht van de voorschoolse voorzieningen aan de basisschool. Om spreiding en bereik te verbeteren werken we toe naar meer voor- en vroegschoolse educatielocaties met leidsters die geschoold zijn/worden. Om kwaliteitsverbetering te borgen werken we met resultaatafspraken voor elke interventie die wordt ingezet om (VVE) peuters en of ouders te ondersteunen (zoals Boekenpret).</p>

Wat kost het?

In onderstaand overzicht zijn de beleidsmatige ontwikkelingen en autonome ontwikkelingen afzonderlijk zichtbaar gemaakt. Hiermee is er aansluiting op de meerjarenraming (met hetzelfde onderscheid). Autonome ontwikkelingen zijn niet-beïnvloedbare kosten, de beleidsmatige ontwikkelingen zijn keuzes.

Programma 3 (x 1.000)	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Lasten						
Bestaand beleid	5.512	2.202	2.127	2.127	2.127	2.127
Beleidsmatige ontwikkelingen	-	-	273	418	362	173
Autonome ontwikkelingen	-	-	55	55	393	393
Totaal lasten	5.512	2.202	2.455	2.600	2.882	2.693
Baten						
Bestaand beleid	2.578	354	354	354	354	354
Beleidsmatige ontwikkelingen	-	-	-	-	-	-
Autonome ontwikkelingen	-	-	2-	2-	2-	2-
Totaal baten	2.578	354	352	352	352	352
Saldo reguliere exploitatie	2.934-	1.848-	2.103-	2.248-	2.530-	2.341-
Afschrijvingen/Rente		724	1.094	1.100	1.086	1.063
Verdeling interne kosten		501	866	866	866	866
Totaal	-	1.225	1.960	1.966	1.952	1.929
Totaal programma 3	2.934-	3.073-	4.063-	4.214-	4.481-	4.270-

+ Lasten = meer lasten/ - Lasten = minder lasten/ + Baten = meer baten/ - Baten = minder baten

Toelichting beleidsmatige ontwikkelingen

Almende college	N € 145.000 en € 189.000 (2019 en 2020)
<p>Conform het raadsbesluit zijn, naast het bedrag aan kapitaallasten, in totaal € 742.000 aan eenmalige lasten benodigd. Deze zijn gebaseerd op ramingen voor sloop, herinrichting, infra-maatregelen, fietspad etc. De kosten voor het fietspad ad € 290.000, zijn op de investeringslijst opgenomen (aangezien het deels een volledig nieuw fietspad betreft). Dit betekent dat er in 2019 en 2020 nog € 334.000 nodig is. In 2025 is het laatste deel ad € 118.000 benodigd.</p>	

Duurzaamheid	N € 75.000
Om ook in 2018 uitvoering te geven aan de duurzaamheidsagenda, hebben we in totaal € 150.000 nodig om de doelen van de duurzaamheidsagenda te kunnen verwezenlijken. Daarmee wordt de eerdere meerjarenraming van € 75.000 verhoogd met eenzelfde bedrag. Zonder dit budget zal er in 2018 een sobere versie van de duurzaamheidsagenda gemaakt moeten worden. De ambities in de duurzaamheidsagenda zullen dan zeker niet gehaald worden.	
Circulaire economie	N € 100.000 (2018 en 2019)
De circulaire economie is een economisch systeem dat bedoeld is om herbruikbaarheid van producten en grondstoffen te maximaliseren en waardevernietiging te minimaliseren. De ambitie van het Rijk is om in 2030 het gebruik van primaire grondstoffen (mineraal, fossiel en metalen) met 50% terug te brengen en dat in 2050 de Nederlandse economie 100% circulair is. De gemeente Oude IJsselstreek wil gehoor geven aan de oproep van het Rijk om actiever in te zetten op technische, sociale en economische innovaties.	
Economische beleid/duurzaamheid	N € 75.000
Om de ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid, in relatie tot circulaire economie uit te kunnen voeren, is (zoals in de voorjaarsnota aangegeven) formatie benodigd.	
Ring van IJzersteden	N € 23.000
Om het Uitvoeringsprogramma Ring van Europese IJzersteden te realiseren, zijn structureel extra middelen benodigd.	

Toelichting autonome ontwikkelingen

Investering Almende	N € 338.000 (vanaf 2020)
Vanaf 2020 wordt de bijdrage aan Almende (gelijk aan de hoogte van de kapitaallasten) geëffectueerd.	
Indexering	N € 55.000
De bijdrage aan de gemeenschappelijke regelingen (Regio Achterhoek en StaT) zijn aangepast. Ook zijn de OZB en verzekeringspremies over de gebouwen aangepast op het prijsniveau 2018.	

Overzicht baten en lasten per taakveld	2018	
	lasten	baten
Programma 3		
3.1 Economische ontwikkeling	945	-
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	199	20
3.4 Economische promotie	304	-
4.1 Openbaar basisonderwijs	665	-
4.2 Onderwijshuisvesting	1.046	17
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.258	315
Totaal Programma 3	4.415	352

Programma 4: De dienstverlenende gemeente

Wat willen we bereiken?

Algemeen

Van de gemeente Oude IJsselstreek wordt verwacht dat zij haar dienstverlening op een hedendaagse manier uitvoert. Dit vraagt om een aanscherping van de koers waarbij gebruik wordt gemaakt van de vele mogelijkheden die informatie, nieuwe technologieën en de randvoorwaardelijke digitale infrastructuur bieden. De hoofdlijn van het landelijke informatiebeleid richt zich op: de inwoner centraal en de overheid digitaal. Belangrijke aandachtspunten hierbij zijn informatieveiligheid en het gebruik van data.

Ons dienstverleningsconcept is in ontwikkeling, waarbij de samenhang met de communicatievisie nadrukkelijk gezocht wordt. Online communicatie is hiervan een belangrijk onderdeel. De volgende thema's worden op basis van de vernieuwde visie op dienstverlening verder uitgewerkt:

- Een voor iedereen begrijpelijke, digitale toegang
- Zelfservice: de inwoner regelt zijn zaken zelf
- Informatiestromen in beeld krijgen en beter benutten

Missie/Visie

Voor ons staat de inwoner van Oude IJsselstreek centraal; we willen niet dat het systeem voor wie dan ook belemmerend werkt. Dit vanuit de wens om samen met de inwoners onze gemeente verder tot bloei te brengen op basis van de waarden vertrouwen, respect en gelijkwaardigheid. Dit vraagt een overheid waarbij dienstbaarheid en ambitie hand in hand gaan. Een overheid die naast haar inwoners staat. En die haar verantwoordelijkheden binnen de samenleving serieus neemt en waar nodig handhavend of controlerend optreedt.

Beoogde maatschappelijke effecten

- De dienstverlening via direct klantcontact is op orde
- De digitale dienstverlening is op orde, wat betekent dat inwoners zelf hun zaken kunnen regelen
- De inwoner ervaart de gemeente als schoon en veilig

Wat gaan we ervoor doen?

Ontwikkelingen

- Dienstverlening op orde: Team TIC en team Burgerzaken is vanaf 1 januari een team Frontoffice
- Effecten van het nieuwe afvalbeleid meten
- Regionaal beleid omtrent verwarde personen vaststellen
- Preventieve aanpak op woninginbraken
- Online communicatie

1. Dienstverlening

Als gemeente Oude IJsselstreek volgen we de landelijke ontwikkelingen ten aanzien van de dienstverlening. Dit betekent dat de nadruk komt te liggen op de digitale dienstverlening. Dit onderdeel is verder uitgewerkt in de paragraaf Bedrijfsvoering, als onderdeel van ICT. Ook op het gebied van de dienstverlening aan de balie, via de telefoon en social media willen we de komende jaren een verdere ontwikkeling doormaken.

Maatschappelijke effecten

- De dienstverlening via direct klantcontact is op orde
- De digitale dienstverlening is op orde, wat betekent dat inwoners zelf hun zaken kunnen regelen

Doel	Wat gaan we daarvoor doen (activiteit/resultaat)
1.1: Klantcontact optimaliseren In 2018 willen we voor de frontoffice één goed draaiend team hebben, waarbij de balie, de telefoon, webcare en receptie bemenst worden door allround medewerkers van de frontoffice.	1.1.1: Uitbreiden van deskundigheid op het gebied van online communicatie Op het gebied van online communicatie zijn nieuwe taken en vaardigheden ontstaan voor ons als gemeente; het is een nieuw vakgebied. Het gebruik van social media maakt de gemeente voor haar inwoners zeer toegankelijk, omdat het laagdrempelig is. We kunnen het inzetten om: <ul style="list-style-type: none">• gemakkelijk vragen te beantwoorden van inwoners• producten onder de aandacht brengen• specifieke doelgroepen te bereiken Een van de nieuwe functies is die van webmaster, die we hard nodig hebben voor het continue actueel houden van onze website. Verder houden we bij hoeveel vragen we via What's app beantwoorden om te beoordelen of en in welke mate de stijging doorzet. Er wordt gewerkt aan een communicatievisie. Op dit moment is al wel duidelijk dat de online communicatie een belangrijke pijler binnen de visie wordt. De ontwikkelingen op het gebied van online communicatie, digitale dienstverlening en sociale media worden dan ook opgepakt in nauwe samenwerking met het team Communicatie
	1.1.2: Onderzoeken dienstverlening frontoffice In 2018 vragen we aan onze inwoners, via het burgerpanel 'Oude IJsselstreek spreekt' wat zij vinden van onze dienstverlening. Op basis van de resultaten van dit onderzoek en overige meetgegevens, is het mogelijk om op onderdelen onze dienstverlening verder te optimaliseren.
	1.1.3: Ontvangstruimte verbeteren Als gemeente willen wij open en transparant zijn, maar dat straalt ons gemeentehuis niet uit. Met het verplaatsen van de publieksbalies is een start gemaakt een meer open en gastvrije ontvangst te creëren. We willen graag dat bezoekers zich welkom voelen in onze centrale hal. Door een nieuwe, functionele en transparante inrichting van onze ontvangstruimte willen we een prettige en veilige omgeving bieden voor zowel bezoekers als medewerkers.

Doel	Wat gaan we daarvoor doen (activiteit/resultaat)
<p>1.2: Verder ontwikkelen van de digitale dienstverlening</p> <p>Digitale dienstverlening en digitale informatievoorziening wordt de norm richting de inwoners en organisaties en vooral ook binnen de gemeentelijke organisatie. Inwoners en medewerkers die minder zelfredzaam zijn in de digitale wereld worden daarbij niet uit het oog verloren. Het doel is om zoveel mogelijk de inwoner in staat te stellen zelf zijn zaken met de gemeente te regelen, tijd en plaats onafhankelijk.</p>	<p>Dit doel wordt verder uitgewerkt in de paragraaf Bedrijfsvoering.</p>
<p>1.3: De gemeente is voor alle inwoners in brede zin toegankelijk (Inclusie)</p> <p>In het najaar van 2017 is het Euregioproject Inclusie afgerond en zijn de aanbevelingen voor het in brede zin beter toegankelijk maken van onze gemeente aangeboden. Op basis van deze aanbevelingen wordt beleid en een uitvoeringsagenda opgesteld.</p>	<p>1.3.1: Uitvoeren van de agenda</p> <p>Eind 2017 is gestart met het ontwikkelen van beleid op het gebied van Inclusie. Dit beleid wordt vastgesteld in 2018 en daarbij wordt ook een uitvoeringsagenda opgesteld. Na vaststelling gaan we aan de slag met het uitvoeren van de agenda. Het streven is om de gewenste uitvoeringsagenda, in 2018 zoveel mogelijk vanuit de reguliere budgetten te financieren.</p>

2. Schoon en veilig.

- De inwoner ervaart onze gemeente als schoon en veilig.

Doel	Wat gaan we daarvoor doen (activiteit/resultaat)
<p>2.1: De inwoner ervaart onze gemeente als schoon</p> <p>Afgelopen jaar hebben we het nieuwe afvalbeleid ingevoerd; dit werd het meest zichtbaar toen we overgingen naar vier containers. Komend jaar steken we energie in het samen met onze inwoners nog beter scheiden van huishoudelijk afval. Verder gaan we monitoren of het ingezette beleid ook de gewenste resultaten oplevert.</p>	<p>2.1.1: Scheiden van afval (grondstoffen) door de inwoners</p> <p>In 2018 worden met name acties rond het grof huishoudelijk afval in gang gezet. Denk aan een andere werkwijze voor het inzamelen van grof groen afval of een pilot met inzetten van een BEST tas. Dit zijn zakken die aan huis worden verspreid en opgehaald. In de tas kunnen boeken (B), elektronische en elektrische apparaten (E), speelgoed (S) en textiel (T). We streven er naar om samen met onze inwoners tot een goede afvalscheiding te komen.</p> <p>2.1.2: VANG beleid evalueren, monitoren en bijsturen</p> <p>VANG staat voor "Van afval naar grondstof". Er wordt steeds meer ingezien dat afval waardevolle grondstoffen bevat. Daarom heeft ook de gemeente Oude IJsselstreek zich geconformeerd aan de VANG doelstelling om in 2020 75% van het huishoudelijk afval gescheiden in te zamelen. Van het huishoudelijke afval dat met containers wordt ingezameld zijn de scheidingspercentages al gestegen van 44% naar 65% in 2017. In 2018 blijven we de doelstellingen van het VANG monitoren. Op basis van de resultaten wordt geoordeeld hoe ver we zijn en wat de komende jaren nog moet gebeuren. Ook wordt in het eerste kwartaal van 2018 een onderzoek gedaan bij ons burgerpanel 'Oude IJsselstreek spreekt' en wordt aan onze inwoners de mening gevraagd over ons afvalbeleid en inzamelsysteem. Deze resultaten, gecombineerd met de monitorgegevens kunnen leiden tot bijstelling van het beleid.</p>

Doel	Wat gaan we daarvoor doen (activiteit/resultaat)
<p>2.2: Veiligheid binnen de samenleving vergroten</p> <p>Op verschillende niveaus geven we uitvoering aan het veiligheidsbeleid om het gevoel van veiligheid, dat van essentieel belang is voor onze inwoners, zoveel mogelijk te vergroten of te behouden. Zo werken we op landelijk, regionaal en lokaal niveau samen met verschillende partners.</p>	<p>2.2.1: Actualiseren uitvoeringsbeleid APV</p> <p>In 2017 is de nieuwe APV vastgesteld. De hieruit volgende uitvoeringsbesluiten worden in 2018 vastgesteld door het college, zoals bijvoorbeeld de aanpak van overlastgevend gedrag.</p>
	<p>2.2.2: Vaststellen regionaal beleid aanpak verwarde personen</p> <p>In samenwerking met de gemeenten in Achterhoek West, politie, GGD, GGZ en het Openbaar Ministerie, wordt gewerkt aan een nieuw beleidsplan voor de aanpak van verwarde personen.</p>
	<p>2.2.3: Voorkomen woninginbraken door preventie</p> <p>In het integraal veiligheidsplan is het tegengaan van woninginbraken prioriteit. In 2018 organiseren we onder andere voorlichtingsbijeenkomsten voor onze inwoners hoe zij hun woning beter kunnen beveiligen en voldoen aan het keurmerk veilig wonen. Dit doen we samen met de politie en het keurmerk.</p>
	<p>2.2.4: Meer inzet op voorkomen en bestrijden</p> <p>Vanaf 2018 breiden we de capaciteit van handhavers uit om het vastgestelde handhavingsbeleid uit te voeren. We gaan onder andere meer inzetten op klant- en gebiedscontroles, maar ook op het bezoeken van zogenaamde 'hotspots' in het uitgaansleven.</p> <p>Door de aanpassingen die gedaan zijn in het BIBOB-beleid kunnen we preventief meer controles uitoefenen om bijvoorbeeld ondermijning te voorkomen of in een vroeg stadium op te sporen.</p>

Wat kost het?

In onderstaand overzicht zijn de beleidsmatige ontwikkelingen en autonome ontwikkelingen afzonderlijk zichtbaar gemaakt. Hiermee is er aansluiting op de meerjarenraming (met hetzelfde onderscheid). Autonome ontwikkelingen zijn niet-beïnvloedbare kosten, de beleidsmatige ontwikkelingen zijn keuzes.

Programma 4 (x 1.000)	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Lasten						
Bestaand beleid	24.937	5.581	5.575	5.571	5.550	5.550
Beleidsmatige ontwikkelingen	-	-	20	20	20	20
Autonome ontwikkelingen	-	-	103	41-	47-	21-
Totaal lasten	24.937	5.581	5.699	5.550	5.523	5.550
Baten						
Bestaand beleid	6.738	4.363	4.363	4.363	4.363	4.363
Beleidsmatige ontwikkelingen	-	-	-	-	-	-
Autonome ontwikkelingen	-	-	110	145-	84-	86-
Totaal baten	6.738	4.363	4.473	4.218	4.279	4.277
Saldo reguliere exploitatie	18.199-	1.218-	1.225-	1.332-	1.244-	1.272-
Afschrijvingen/Rente		53	92	91	87	87
Verdeling interne kosten		1.820	2.287	2.287	2.287	2.287
Totaal	-	1.872	2.380	2.379	2.375	2.374
Totaal programma 4	18.199-	3.091-	3.605-	3.710-	3.618-	3.646-

+ Lasten = meer lasten/ - Lasten = minder lasten/ + Baten = meer baten/ - Baten = minder baten

Toelichting beleidsmatige ontwikkelingen

Veiligheidsbeleid	N € 20.000
<p>Versterken veiligheidsbeleid ten behoeve van de Bibob (Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur), conform het dit jaar vastgestelde beleidsplan Bibob. Voor overige preventieve/repressieve veiligheidsmaatregelen die onveiligheidsgevoelens tegengaan zoals instellen van cameratoezicht, ondernemen we actie op het moment dat dit noodzakelijk is. Indien nodig doen we een beroep op onvoorzien.</p>	

Toelichting autonome ontwikkelingen

Belastingopbrengsten	V € 138.000 - € 225.000
Dit betreft voornamelijk structureel extra inkomsten door de areaaluitbreiding. Met name de plaatsing van de nieuwe Tennetmasten leveren extra inkomsten op.	
Kleine posten	N € 19.000
Betreft hogere kosten aan ongediertebestrijding en begravingen op kosten van de gemeente.	
Gemeenschappelijke regelingen	V € 115.000
Verlaging van de bijdrage aan de ODA.	
Identiteitsgebonden producten	N € 120.000 - € 90.000
Op basis van de huidige doorrekeningen zullen de inkomsten vanaf 2019 dalen. Daarnaast is er nog een budgettair neutraal effect (in de baten en lasten), door de aanpassing van de rijksleges voor de identiteitsgebonden producten.	

Overzicht baten en lasten per taakveld	2018	
	lasten	baten
Programma 4		
0.2 Burgerzaken	1.856	644
0.61 OZB woningen	201	50
0.62 OZB niet-woningen	68	-
0.64 Belastingen overig	-	6
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	1.970	52
1.2 Openbare orde en brandweer	193	20
7.3 Afval	2.939	3.572
7.4 Milieubeheer	721	3
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	129	126
Totaal Programma 4	8.078	4.473

Programma 5: Bedrijfsvoering/ overhead

In dit hoofdstuk zijn zowel bedrijfsvoering, ICT als de inzicht in overhead weergegeven, aangezien deze onderwerpen nauw aan elkaar zijn verbonden. Alle activiteiten binnen de bedrijfsvoering zijn onderdeel van de overhead. Daarnaast zijn in dit programma de 'financiële' taakvelden toegevoegd, zoals de algemene uitkering, treasury en mutaties reserves, conform de besluitvorming in de voorjaarsnota.

Wat willen we bereiken?

Algemeen

Dit hoofdstuk omvat alle activiteiten gericht op een excellente inrichting en aansturing van de organisatie, processen en bedrijfsvoering.

Bedrijfsvoering kan worden gedefinieerd als het geheel van de PIJOFACH-functies. Het betreft dan: personeel, informatie/documentatie, juridische zaken, organisatie, financiën, automatisering/-administratie, communicatie en huisvesting. Kortom alle randvoorwaardelijke zaken die goed moeten zijn geregeld, om de primaire taken goed uit te kunnen voeren.

De gemeente is er voor de inwoners. De inwoner verwacht van de gemeente betrouwbaarheid, deskundigheid, transparantie, rechtmatig handelen en responsief (reagerend en ontvankelijk) zijn. Daarbij gaat de inwoner er vanuit dat overheidsgelden doelmatig en doeltreffend worden besteed. Bedrijfsvoering is erop gericht de gemeentelijke organisatie te ondersteunen bij het realiseren van de doelstellingen die in de programma's zijn opgenomen. Dit betekent: heldere afspraken maken en nakomen, voortgang rapporteren, onzekerheden vermijden en zo snel mogelijk duidelijkheid bieden.

Missie/Visie

De bedrijfsvoering is gericht op het ondersteunen van de organisatie in het bereiken van de maatschappelijke effecten van de gemeente.

Beoogde maatschappelijke effecten

- De gemeentelijke dienstverlening is voor de inwoner toegankelijk, begrijpelijk en rechtmatig.
- De financiële resultaten en kostendekkendheid van gemeentelijke dienstverlening zijn voor de inwoner toegankelijk, begrijpelijk en rechtmatig.
- De wet en rechtmatigheid van het gemeentelijk handelen wordt gemonitord en inwoners hebben toegang tot laagdrempelige en transparante geschilbeslechting.

Wat gaan we ervoor doen?

- Dienstverlening op orde: We gaan door op de ingeslagen weg, op meerdere onderdelen wordt gewerkt aan de verbetering van de efficiency en de continuïteit, daarnaast is het verminderen van de kwetsbaarheid een aandachtspunt.
- Financiën op orde: De interne controle wordt blijvend verbeterd, net als het budgetbeheer en de sturing op de P&C cyclus. De verbetering van de beraps, jaarrekening en begroting is een continuproces, de documenten worden online ingericht en online aangeboden.

2. Personeel en Organisatie

Maatschappelijke effecten:

- De gemeentelijke dienstverlening is voor de inwoner toegankelijk, begrijpelijk en rechtmatig.
- De financiële resultaten en kostendekkendheid van gemeentelijke dienstverlening zijn voor de inwoner toegankelijk, begrijpelijk en rechtmatig.

Doel	Wat gaan we daarvoor doen (activiteit/resultaat)
<p>1.1: Streven naar continuïteit en stabiliteit binnen de organisatie</p> <p>In 2017 heeft een organisatie-(zelf)evaluatie-onderzoek plaatsgevonden. Bestaande uit een benchmark, medewerkerstevredenheidsonderzoek en rondetafelgesprekken met de gehele organisatie. Voor de doorontwikkeling en/of implementatie van de acties is een eerste inschatting van de kosten opgenomen. Dit bedrag wordt gedurende een periode van 3 jaar opgenomen in de begroting. Mochten er bij de doorontwikkeling wijzigingen binnen de organisatie optreden dan komen we daar op terug in de voorjaarsnota.</p> <p>Om de doorontwikkeling van de organisatie verder vorm te geven zijn er jaarlijks thema's aan te wijzen die door de organisatie zelf wordt uitgevoerd maar waarvoor ook externe hulp nodig is. Hierbij kan worden gedacht aan de verdere opzet van strategische personeelsplanning/beleid door externen. Als vervolg op het medewerkersonderzoek, die we periodiek moeten houden i.v.m. de voortgang, willen we met behulp van een klantentevredenheidsonderzoek weten wat en hoe de burger denkt. Op basis van de conclusies wordt de doorontwikkeling van de organisatie verder vorm gegeven.</p> <p>In 2013 is afgesproken dat na 3 jaar het functierollenboek wordt geëvalueerd en onderhoud aan het loongebouw plaatsvindt. Het functierollenboek is compleet en heeft geen bijstelling.</p>	<p>1.1.1: Doorontwikkeling van de organisatie en versterken van de positionering van management en teams</p> <p>Vanuit de conclusies van de (zelf)evaluatie van de organisatie, wordt een actielijst samengesteld. De acties hebben betrekking op de doorontwikkeling van de organisatie. De doorontwikkeling zal niet alleen te maken hebben met de organisatiestructuur maar vooral met (het opnieuw kijken naar) de visie, missie en het strategisch beleid. Waar willen we naar toe en op welke manier kunnen we dat bereiken. Veel zal door de organisatie zelf worden gedaan maar ook zal hiervoor externe begeleiding nodig zijn.</p> <p>1.1.2: Onderhoud loongebouw</p> <p>De laatste jaren hebben als gevolg van diverse organisatorische wijzigingen, verandering van wetgeving en werkwijze, wijzigingen opgetreden binnen de functie-inhoud. Het loongebouw moet als gevolg van deze wijzigingen worden geactualiseerd en onderhouden.</p> <p>1.1.3: Ondersteunen van de organisatie met behulp van goede personeelsinstrumenten</p> <p>Vanuit de bedrijfsvoering gaan we aan de slag met het opstellen van strategisch personeelsbeleid en stellen we de organisatie hierop voortdurend bij. Modernisering, deregulering etcetera van personele regelgeving is een voortdurend aandachtspunt.</p> <p>Als gemeente moeten we rekening houden met loon- en prijsstijgingen. De pensioenpremieontwikkeling van 2018 is echter nog niet vastgesteld. De premiestijging, zoals het ABP nu voorziet, zou leiden tot een stijging voor de werkgever met 1% van de loonsom. De kosten worden (op termijn) gecompenseerd door de bijdragen vanuit het gemeentefonds gelijktijdig met de vaststelling van het CAO voor het Rijk. Deze wijzigingen nemen we voor zover bekend, mee in de begroting.</p>

2. Communicatie

Maatschappelijk effecten

- De gemeentelijke dienstverlening is voor de inwoner toegankelijk, begrijpelijk en rechtmatig.

Doel	Wat gaan we daarvoor doen (activiteit/resultaat)
2.1: Communicatie voorziet in (maatschappelijke) informatiebehoefte Communicatie voorziet in de (maatschappelijke) informatiebehoefte en sluit aan bij de veranderende manier van communiceren in de samenleving	2.1.1: Inzet van Factor C We maken beleid communicatiever door inzet van de werkmethode Factor C in enkele beleidstrajecten in 2018. De Factor-C-werkwijze helpt om meer omgevingsbewust te werken.
	2.1.2: Uitbreiding inzet digitale middelen We breiden de inzet van digitale middelen (website, sociale media) uit. De samenleving om ons heen digitaliseert in rap tempo. De samenleving verwacht ook van ons dat we social media en digitale communicatiemiddelen inzetten en vraagt van ons snelheid in reageren en communiceren via deze kanalen. Door ook vanuit Dienstverlening in te zetten op digitalisering (met een team social media en online communicatie) zorgen we ervoor dat we aangehaakt blijven bij de samenleving. En ontwikkelen we de kennis en kunde die nodig is om ook de jonge generatie van optimale dienstverlening te voorzien. Online communicatie (digitale dienstverlening en sociale media) is een coproductie in samenhang met programma 4. Dienstverlening. Daarnaast blijven we de huidige analoge communicatiemiddelen inzetten.
	2.1.3: Professionalisering monitoring We professionaliseren de monitoring (dit is het in kaart brengen van berichtgeving in (sociale) media over een bepaald onderwerp). We starten met het opstellen van reguliere omgevingsanalyses. Omgevingsanalyses halen 'de buitenwereld naar binnen', waarna we met de communicatie beter kunnen anticiperen op de behoeften. Via het digitale inwonerspanel 'Oude IJsselstreek Spreekt' vragen we de mening van onze inwoners en peilen we de behoefte van de samenleving. In 2018 voeren we wederom minimaal twee onderzoeken uit.
2.2: Het verder professionaliseren van de interne- en externe communicatie	2.2.1: Opstellen uitvoeringsplan strategische communicatievisie We stellen een uitvoeringsplan op met concrete communicatieacties voor de in- en externe communicatie. We starten in 2018 ook met de implementatie van dit uitvoeringsplan. De onderlegger voor het uitvoeringsplan is de strategische communicatievisie die eind 2017 wordt vastgesteld.
	2.2.2: Meer communiceren met beeld We leven steeds meer in een beeldcultuur. Beeld (van foto, infographic, video tot animatie) is niet meer weg te denken bij het goed overbrengen van de boodschap. Hiervoor gaan we onder andere verder samenwerken met het Regionaal Mediacentrum.

3. Informatievoorziening

Maatschappelijk effecten

- De gemeentelijke dienstverlening is voor de inwoner toegankelijk, begrijpelijk en rechtmatig.

Doel	Wat gaan we daarvoor doen (activiteit/resultaat)
3.1: Digitale Dienstverlening en Informatievoorziening Digitale dienstverlening en digitale informatievoorziening wordt de norm richting de burger, richting organisaties en binnen de gemeentelijke organisatie, maar zonder dat daarbij inwoners en medewerkers die minder zelfredzaam zijn in de digitale wereld uit het oog verloren worden.	3.1.1: Dienstverlening Digitaliseren Alle schriftelijke transacties met de gemeente moeten burgers en organisaties ook digitaal kunnen verrichten. Hiervoor breiden we bijvoorbeeld de producten en diensten op het 'digitaal loket' uit.
	3.1.2: Informatievoorziening Digitaliseren Alle informatie die verwerkt wordt binnen de gemeentelijke informatie wordt digitaal beschikbaar gemaakt en zoveel mogelijk digitaal verwerkt. Medewerkers werken zaakgericht in een zaakstelsel.
	3.1.3: Beheren Gegevens De basisregistraties waarvoor de gemeente bronhouder is, worden goed beheerd en voldoen aan de landelijke normen. Er wordt maximaal gebruik gemaakt van het stelsel van basisregistraties en alle overige benodigde informatie binnen de gemeentelijke organisatie is beschikbaar en betrouwbaar.
	3.1.4: Beheren Software en applicatielandschap Alle software die gebruikt wordt binnen de gemeentelijke organisatie is goed onderhouden. Onnodige complexiteit van het applicatielandschap wordt voorkomen en waar mogelijk gereduceerd. Dit betekent dat overbodige software wordt uitgefaseerd zodat medewerkers hun werk met zo min mogelijk applicaties kunnen doen.
	3.1.5: Informatie veilig verwerken Alle informatie binnen de gemeentelijke organisatie is integer en slechts toegankelijk voor de personen die hier toegang toe moeten hebben. Onbevoegden hebben bijvoorbeeld geen toegang tot onze informatiesystemen en kunnen deze ook niet verstoren.
	3.1.6: Informatie privacybewust verwerken Informatie wordt alleen gebruikt voor de doeleinden waarvoor deze door burgers en organisaties aan de overheid en de gemeente verstrekt is. Indien nodig wordt hiervoor de toegang tot deze informatie voor medewerkers beperkt.

4. Financiën, juridische zaken en contractmanagement

Maatschappelijk effecten

- De financiële resultaten en kostendekkendheid van gemeentelijke dienstverlening zijn voor de inwoner toegankelijk, begrijpelijk en rechtmatig.
- De wet en rechtmatigheid van het gemeentelijk handelen wordt gemonitord en inwoners hebben toegang tot laagdrempelige en transparante geschilbeslechting.

Doel	Wat gaan we daarvoor doen (activiteit/resultaat)
<p>4.1: Continue verbetering interne processen op basis van onze interne controle en aanbevelingen accountant</p> <p>Onze bedrijfsvoeringsprocessen zijn continu in ontwikkeling o.a. door steeds verdergaande digitalisering. Van belang daarbij is om o.a. via onze interne controle grip te houden op juistheid en rechtmatigheid van onze uitvoering.</p>	<p>4.1.1: De resultaten van de interne controles beoordelen we gedurende het jaar zodat eerder verbeteringen worden doorgevoerd. We voeren aanbevelingen uit de IT-audit uit.</p> <p>Interne controle is enerzijds gericht op fraudebestrijding en anderzijds op het vroegtijdig signaleren van structurele, dus regelmatig terugkerende fouten en de oorzaak daarvan te vinden. Uiteraard met het doel om het proces zodanig te verbeteren dat dergelijke fouten niet meer worden gemaakt. In het verleden werd IC pas aan het eind of zelfs na afloop van het jaar uitgevoerd, specifiek gericht op de accountantscontrole van de jaarrekening. Om IC meer een instrument te laten zijn voor procesverbetering verschuiven we IC verder naar voren, gedurende het jaar.</p> <p>4.1.2: We controleren diverse aanbestedingen op basis van EU-regelgeving.</p> <p>Inkoop is één van de belangrijkste processen binnen de organisatie. Voor opdrachten van € 200.000 of meer dan vier jaar gelden EU-aanbestedingsregels. Voor Openbare Werken gelden hogere normen. Elk jaar gaat het om andere aanbestedingen. Het blijft daarom jaarlijks een belangrijk onderdeel van onze interne controle om zo mogelijk op basis van een aanbestedingskalender grip te houden op onze inkoop.</p> <p>4.1.3: We benoemen voor de accountantscontrole 2018-2020 een nieuwe accountant</p> <p>Nav jaarrekening 2016 wordt onderzocht of een eigen accountant een reëel alternatief is ten opzichte van de huidige externe accountant. Op basis van het besluit van de raad hierover wordt in 2018 ofwel in samenwerking met enkele andere gemeenten een eigen accountant aangesteld ofwel de controle 2018-2022 aanbesteed.</p>
<p>4.2: Verbeteren budgetbeheer en sturing op de P&C-cyclus</p> <p>Dit is een traject dat in 2016 is gestart met diverse presentaties aan de raad. Tegelijkertijd zijn diverse verordeningen en de budgethoudersregeling opgesteld. Begeleiding en toetsing van het budgetbeheer vindt door team Financiën plaats. Dit is een continu doorlopend proces.</p>	<p>4.2.1: Twee keer per jaar hebben we interne inhoudelijke en financiële sessies ter voorbereiding van begroting en jaarrekening en monitoren individuele kwaliteit budgetbeheer</p> <p>Vanaf 2017 werken we met nieuwe werkmethodes zoals 'sprints', waarin we gezamenlijk in korte tijd werken aan de jaarstukken en begroting. Hiermee ontstaat er onder andere meer samenhang en zicht op het beleid en de budgetten. Dit zetten we ook in 2018 voort.</p> <p>4.2.2: Implementatie van digitaal budgetbeheer in het P&C-systeem</p>

Doel	Wat gaan we daarvoor doen (activiteit/resultaat)
<p>4.3: Duurzame kwaliteitsverbetering van de inkoop- en verkoopprocessen (rechtmatig, doelmatig en doeltreffend)</p> <p>Dit is een continu doorlopend proces, door het inrichten van de module inkoopcontracten in het zaakstelsel, het maken van procesbeschrijvingen en het aanstellen van een contractmanager.</p>	<p>4.3.1: Toetsing op naleving contractuele verplichtingen</p> <hr/> <p>4.3.2: Teams informeren over het proces van inkoop, verkoop, aanbesteding en contractmanagement.</p> <hr/> <p>4.3.3: Circulair inkopen stimuleren door één of meerdere aansprekende voorbeelden van circulair inkopen te realiseren, alsmede het vergroten en delen van onze kennis over "van lineair naar circulair inkopen".</p>
<p>4.4: Waarborgen algemene juridische kwaliteit in de organisatie</p>	<p>4.4.1: Borgen van juridische kwaliteit van onze producten</p> <p>Producten van de gemeente (beleid / beschikkingen) worden voorgelegd aan de juridische adviseurs voor advisering en toetsing waardoor de kwaliteit gewaarborgd blijft. En indien noodzakelijk wordt inzet van externe juridische adviseurs gefaciliteerd, waardoor de juridische kracht van de gemeente wordt vergroot.</p> <hr/> <p>4.4.2: Vergroten juridische kennis van de ambtelijke organisatie</p> <p>In samenspraak met een externe partner organiseren we informatieve bijeenkomsten over actuele onderwerpen om de kennis op dat bepaalde vlak binnen de organisatie te vergroten.</p>
<p>4.5: Inwoners faciliteren zodat het gebruik van rechtsmiddelen als laagdrempelig en eenvoudig wordt ervaren.</p>	<p>4.5.1: Toepassen premediation</p> <p>Continuering van de toepassing van het concept "bellen bij bezwaar" als premediation in de bezwaarfase. Hierdoor worden wettelijke termijnen opgerekt, maar het biedt inwoners de mogelijkheid om op informele wijze in gesprek te gaan naar aanleiding van een bezwaar.</p> <hr/> <p>4.5.2: Inzetten van alternatieve vormen van geschilbeslechting</p> <p>Onderzoeken van en adviseren over de inzet van alternatieve wijzen van geschilbeslechting, zoals de inzet van mediation of een (lokale) ombudsman.</p>

Wat kost het?

In onderstaand overzicht zijn de beleidsmatige ontwikkelingen en autonome ontwikkelingen afzonderlijk zichtbaar gemaakt. Hiermee is er aansluiting op de meerjarenraming (met hetzelfde onderscheid). Autonome ontwikkelingen zijn niet-beïnvloedbare kosten, de beleidsmatige ontwikkelingen zijn keuzes.

Overige bedrijfsvoering	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Lasten					
Bestaand beleid	5.310	5.243	5.417	5.406	5.406
Beleidsmatige ontwikkelingen	-	83	140	149	40
Autonome ontwikkelingen	-	2.553-	2.767-	2.868-	2.674-
Totaal lasten	5.310	2.773	2.790	2.687	2.772
Baten					
Bestaand beleid	1.835	1.458	858	808	808
Beleidsmatige ontwikkelingen	-	150-	125	20	-
Autonome ontwikkelingen	-	133-	204-	207-	279-
Totaal baten	1.835	1.175	779	621	528
Overige bedrijfsvoering	3.475	1.598	2.011	2.066	2.243

+ Lasten = meer lasten/ - Lasten = minder lasten/ + Baten = meer baten/ - Baten = minder baten

Toelichting beleidsmatige ontwikkelingen

Regionaal media centrum	N € 83.000
<p>Regio8/Optimaal FM is een van de beste publieke lokale omroepen in Nederland. Op dit moment wordt de omroep voor minder dan 10% bekostigd uit publieke gelden en voor het grootste deel gefinancierd door eigen inkomsten, met name opbrengsten uit advertentieverkoop. Deze inkomsten staan al jaren echter sterk onder druk waardoor hun financiële situatie kwetsbaar is. Daarnaast groeit de omroep door naar een professionele streekomroep, in de lijn van de landelijke omvorming en om te komen tot een regionaal dynamisch media- en communicatieplatform. Om de komende jaren het voortbestaan veilig te stellen en de benodigde omvorming te realiseren, is met de drie gemeenten (Doetinchem, Montferland en Oude IJsselstreek) overleg om tijdelijk (3 jaar) financieel te ondersteunen. Dit, onder de voorwaarde dat de omroep aantoonbaar de benodigde verbeterlagen maakt. Tegelijkertijd wordt door de lokale omroepen gezamenlijk een beroep gedaan op het Rijk en de Provincie. Mochten hier extra middelen uit voortvloeien, dan houden we hier uiteraard rekening mee en passen we de benodigde financiering hierop aan. Wij nemen in onze begroting deze bijdrage op onder voorwaarde dat de andere twee gemeenten hun deel ook betalen. Anders moet er mogelijk een heroverweging worden gemaakt.</p>	
Investerings /kapitaallasten	N 57.000 - € 0
<p>Dit betreft de benodigde extra kapitaallasten voor de nieuwe investeringen, waaronder het fietspad Almende, de versterking sportinfrastructuur en hoofdstraat Varsselder. Zie voor een volledig overzicht de investeringslijst in bijlage B.</p>	

Toelichting autonome ontwikkelingen

Bijdrage VNG	N € 100.000
Vanaf 2018 worden de VNG-betalingen niet meer vooraf uit het Gemeentefonds gehaald. Het wordt nu (deels) toegevoegd aan het Gemeentefonds (in de Algemene Uitkering) en vervolgens via een factuur van de VNG bij de gemeenten in rekening gebracht.	
Extra toevoeging algemene reserve	N €150.000 (in 2018) en € 100.000 (in 2021)
Betreft de extra toevoeging aan de algemene reserve.	
Opheffing bestemmingsreserves	N € 80.000
Betreft de hogere lasten in exploitatie door opheffing van bestemmingsreserves (Langenberggelden en Dividend BNG).	
Rentelasten	V € 2.9 mln
De rentelasten mogen conform de BBV niet meer toegerekend worden aan de post bedrijfsvoering, maar moeten toegerekend worden aan de betreffende taakvelden. Dit levert het grote voordeel op bij de autonome ontwikkelingen.	

Overzicht baten en lasten per taakveld	2018	
	lasten	baten
Bedrijfsvoering / Overhead / Algemene dekkingsmiddelen		
0.1 Bestuur	1.788	20
0.4 Overhead	10.441	-
0.5 Treasury	183	946
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-	57.356
0.8 Overige baten en lasten	102	350
0.9 Vennootschapsbelasting(VpB)	-	-
0.10 Mutaties reserves	702	625
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	37	-
0.61 OZB woningen	-	5.527
0.62 OZB niet-woningen	-	2.395
Overige algemene dekkingsmiddelen	-	193
Totaal Bedrijfsvoering / Overhead / Algemene dekkingsmiddelen	13.254	67.412

Overhead

Overhead, zoals bedoeld in de BBV, wordt samengevat als bedrijfsvoeringskosten, of als kosten die voortvloeien uit de PIOFACH-taken (personeel, informatie, organisatie, financiën, automatisering, communicatie en huisvesting).

Overhead 2018 x 1.000	
Personeel	4.847
Informatie	924
Organisatie	572
Financiën	631
Automatisering	2.126
Communicatie	419
Huisvesting	922
Totaal	10.441

Toerekening overhead

Overhead mag wel worden toegerekend aan grondexploitaties, investeringen, kostendekkende activiteiten (subsidie)projecten. In de Oude IJsselstreek wordt dit voor de begroting gedaan naar rato van de werkelijk geschreven uren van het laatste afgesloten boekjaar. De begroting 2018-2021 maakt gebruik van de werkelijk geschreven uren van 2016.

Overheadkosten

Overhead (x 1.000)	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Lasten					
Bestaand beleid	10.026	10.229	10.172	10.086	10.086
Beleidsmatige ontwikkelingen	-	230	150	150	100
Autonome ontwikkelingen	-	19-	63	16	47-
Totaal lasten	10.026	10.441	10.385	10.253	10.139
Baten					
Bestaand beleid	-	-	-	-	-
Beleidsmatige ontwikkelingen	-	-	-	-	-
Autonome ontwikkelingen	-	-	-	-	-
Totaal baten	-	-	-	-	-
Totaal Overhead	10.026	10.441	10.385	10.253	10.139

+ Lasten = meer lasten/ - Lasten = minder lasten/ + Baten = meer baten/ - Baten = minder baten

Toelichting beleidsmatige ontwikkelingen

Hal Gemeentehuis	N € 80.000 (incidenteel 2018)
<p>Als gemeente willen wij open en transparant zijn, maar dat straalt ons gemeentehuis niet uit. Met het verplaatsen van de publieksbalies is een start gemaakt een meer open en gastvrije ontvangst te creëren. We willen graag dat bezoekers zich welkom voelen in onze centrale hal. Door een nieuwe, functionele en transparante inrichting van onze ontvangstruimte willen we een prettige en veilige omgeving bieden voor zowel bezoekers als medewerkers.</p>	
Organisatieontwikkelingen	N € 150.000
<p>In 2017 heeft een organisatie-(zelf)evaluatie-onderzoek plaatsgevonden. Vanuit de conclusies wordt een actielijst samengesteld, die betrekking heeft op de doorontwikkeling van de organisatie. Veel zal door de organisatie zelf worden gedaan, maar ook zal hiervoor externe begeleiding nodig zijn. Voor de doorontwikkeling en/of implementatie van de acties is vooralsnog gedurende 3 jaar € 50.000 benodigd. Daarnaast is er binnen de begroting momenteel geen ruimte voor onderhoud van het loongebouw. Bijstelling is inmiddels noodzakelijk, waarvoor structureel € 100.000,- nodig is.</p>	

Toelichting autonome ontwikkelingen

Kleine posten	V € 19.000 – € 47.000
<p>Dit betreffen wijzigingen in verschillende posten, zoals hogere verzekerings- en accountantskosten en lagere kosten communicatie.</p>	

Indicatoren

Indicatoren bestuur en ondersteuning	2018	Per inwoner	Per 1000 inwoners	%
formatie (fte)	232		5,88	
bezetting (fte) (*1)	218		5,52	94%
loonsom (x 1.000)	15.959		404	
externe inhuur (x 1.000) (*2)	2.075		53	13%
overhead (x 1.000) (*3)	10.441		265	12%
apparaatslasten (x 1.000) (*4)	21.512	0,54	545	24%

* 1: percentage ten opzichte van de formatie

* 2: percentage ten opzichte van de loonsom

* 3 en * 4: percentage ten opzichte van de totale lasten

Algemene dekkingsmiddelen

Inleiding

Baten en lasten van de gemeente, die niet direct aan een programma zijn toe te rekenen, zijn in de algemene dekkingsmiddelen opgenomen. Het gaat hierbij om lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is, de algemene uitkering uit het Gemeentefonds, dividend, het saldo van de financieringsfunctie, de overige algemene dekkingsmiddelen en het bedrag voor onvoorzien.

Beleid

De beleidsruimte "Algemene dekkingsmiddelen" is beperkt. De belangrijkste regelgeving is opgenomen in de Gemeentewet, het Besluit Begroting en Verantwoording, de Wet Financiering Decentrale Overheden en de Wet Waardering Onroerende Zaken. Voor zover de gemeente aanvullende lokale regels wil stellen ten aanzien het financiële beleid vindt dat plaats in een aantal verordeningen en nota's.

In Oude IJsselstreek zijn de volgende kaderstellende notities en verordeningen vastgesteld:

- verordening financieel beleid, beheer en financiële organisatie (2016)
- verordening controle financieel beheer en financiële organisatie (2005)
- verordening periodiek onderzoek doelmatigheid en doeltreffendheid (2005)
- treasurystatuut (financiering) (2016)

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen	2017	2018	2019	2020	2021
Lokale heffingen:					
- OZB	7.558	7.922	8.179	8.222	8.238
- Toeristenbelasting	143	143	143	143	143
Algemene uitkering	55.202	57.356	57.308	57.209	57.104
Dividend	565	753	753	753	753
Overig	84	64	60	56	52
Saldo financieringsfunctie	-	-	-	-	-
Totaal	63.552	66.237	66.442	66.383	66.290
Onvoorzien	99	99	98	98	98

Toelichting

Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is.

De lokale heffingen zijn uitgebreid beschreven in de betreffende paragraaf.

Algemene uitkeringen uit het Gemeentefonds

De berekening van de Algemene Uitkering is gebaseerd op de meicirculaire 2017. Evenals alle andere posten is de raming van het gemeentefonds gebaseerd op constante lonen en prijzen. Het uitkeringspercentage waarmee voor 2018 gerekend is bedraagt 1,502. In de meerjarenraming is rekening gehouden met de gevolgen die voortvloeien uit de bij de begrotingsuitgangspunten genoemde aantallen. De financiële uitgangspunten zijn benoemd in het betreffende hoofdstuk.

De algemene uitkering valt uiteen in een algemeen deel en een deel wat betrekking heeft op de daarbij behorende onderwerpen (decentralisatie- en integratie-uitkeringen en het sociaal domein).

- *Algemene deel*

Het algemene deel omvat het deel van het budget, waar de gemeente vrij over kan beschikken. De verschillen in de hoogte van de uitkering komen ten opzichte van eerdere ramingen op grond van de meicirculaire 2017 onder andere door:

- Compensatie voor loon- en prijsstijgingen en nieuw beleid. Het percentage voor loon- en prijsstijgingen is door het Rijk vastgesteld op 1,4%.
- Actualisering van aantallen (bv aantal inwoners, bijstandsgerechtigden, woningen, etc).
- Actualisering van de WOZ-waarden van ons onroerend goed.
- Het zogenaamd 'trap-op-trap-af' principe. Als het Rijk minder uitgeeft, ontvangen de gemeenten ook minder algemene uitkering.

- *Integratieuitkering / Decentralisatieuitkering / Sociaal Domein*

Deze uitkeringen zijn bedoeld voor een specifiek doel, zoals het brede Sociaal Domein (WMO + Awbz, Jeugdzorg en Participatiewet). Daarnaast vallen andere uitkeringen hieronder, zoals Impuls brede scholen/combinatiefuncties, voorschoolse voorziening peuters, gezond in de stad (GIDS) gelden, armoedebestrijding kinderen en vergunningverlening/toezicht/handhaving. De wijzigingen in deze uitkeringen zijn het gevolg van de reguliere jaarlijkse aanpassing van het macrobudget. In principe verlopen deze uitkeringen budgettair neutraal. Dit houdt in het bedrag dat wordt uitgekeerd voor deze onderdelen, voor hetzelfde bedrag wordt geraamd als uitgave/last in de begroting. Neemt deze uitkering toe, dan nemen ook de lasten met hetzelfde bedrag toe. Neemt deze af, dan worden ook de lasten lager. Dit betekent wel dat bij een lagere uitkering, de uitvoering van deze regelingen met minder geld gerealiseerd moet worden.

Dividend

Het bedrag aan te ontvangen dividend zal naar verwachting vanaf 2018 structureel € 188.000 hoger zijn. Als gevolg van de economische ontwikkeling wordt er meer dividend uitgekeerd door oa. Alliander en de BNG.

Saldo financieringsfunctie

Het saldo van de financieringsfunctie wordt bepaald door de verschillen in de geraamde rente en de gerealiseerde rente. Zie ook de paragraaf Financiering. Het percentage bespaarde rente dat wordt berekend over de stand van de eigen financieringsmiddelen per 1 januari is bepaald op 0%.

De rentelasten van de vaste activa (investeringen) worden aan de programma's toegerekend tegen het omslagpercentage van 1,65% (voor enkele geactiveerde kapitaaluitgaven gelden (historisch bepaalde) uitzonderingspercentages). Op rekeningsbasis vindt nogmaals een (her)berekening plaats en worden op nacalculatorische wijze de kapitaallasten doorbelast.

Algemene dekkingsmiddelen (x 1.000)	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Lasten						
Bestaand beleid	-	141	133	133	132	132
Beleidsmatige ontwikkelingen	-	-	-	-	-	-
Autonome ontwikkelingen	-	-	133-	133-	132-	132-
Totaal lasten	-	141	-	-	-	-
Baten						
Bestaand beleid	64.906	63.302	63.435	63.169	62.944	62.944
Beleidsmatige ontwikkelingen	-	-	-	-	-	-
Autonome ontwikkelingen	-	-	2.802	3.273	3.439	3.349
Totaal baten	64.906	63.302	66.237	66.442	66.383	66.293
Saldo reguliere exploitatie	64.906	63.161	66.237	66.442	66.383	66.293
Afschrijvingen/Rente		-	3	3	3	3
Verdeling interne kosten		-	-	-	-	-
Totaal	-	-	3	3	3	3
Totaal Algemene dekkingsmiddelen	64.906	63.161	66.234	66.439	66.380	66.290

De afwijking op de lasten betreft de indexering loon- en prijscompensatie (de stelpost is gecorrigeerd, de indexering is op de verschillende programma's toegevoegd). De hogere baten betreffen met name de toename vanuit de algemene uitkering en dividenduitkering.

Onvoorzien

Op basis van wet- en regelgeving is in de begroting een stelpost onvoorzien opgenomen. Dit is bijna € 99.000 per jaar. Op basis van het daadwerkelijke gebruik van deze post, blijkt dat een bedrag van € 2,50 per inwoner voldoende is. Dit is als beleidsontwikkeling in het meerjarenperspectief meegenomen. Een bedrag van circa € 100.000 lijkt veel maar op een begroting van circa € 90 miljoen is dit 0,1%. Om van de stelpost onvoorzien gebruik te maken, moet het doel voldoen aan de 3 O's, onvoorzien, onvermijdbaar en onuitstelbaar.

De hoogte van de stelpost onvoorzien is gebaseerd op het aantal inwoners x € 2,50

	2018	2019	2020	2021
Aantal inwoners	39.465	39.365	39.265	39.165
Onvoorzienne uitgaven	98.663	98.413	98.163	97.913

Vennootschapsbelasting

Sinds 1 januari 2016 is de Wet modernisering vennootschapsbelastingplicht overheidsondernemingen (vpb) een feit. Dit betekent dat de belastingplicht ingevoerd is voor ondernemingen van overheden voor de vennootschapsbelasting. Het achterliggende doel van de wet is, mede onder druk van de Europese Commissie, het scheppen van een gelijkwaardig speelveld tussen overheidsondernemingen en private ondernemingen. Het is de bedoeling dat overheden die winst of structureel overschotten behalen met activiteiten die concurreren met de 'markt', vennootschapsbelasting gaan betalen.

Overheidsondernemingen worden dus vpb-plichtig indien en voor zover zij een onderneming drijven. Dat betekent dat gemeenten vpb moeten betalen over de winst die ze met hun ondernemingsactiviteiten maken.

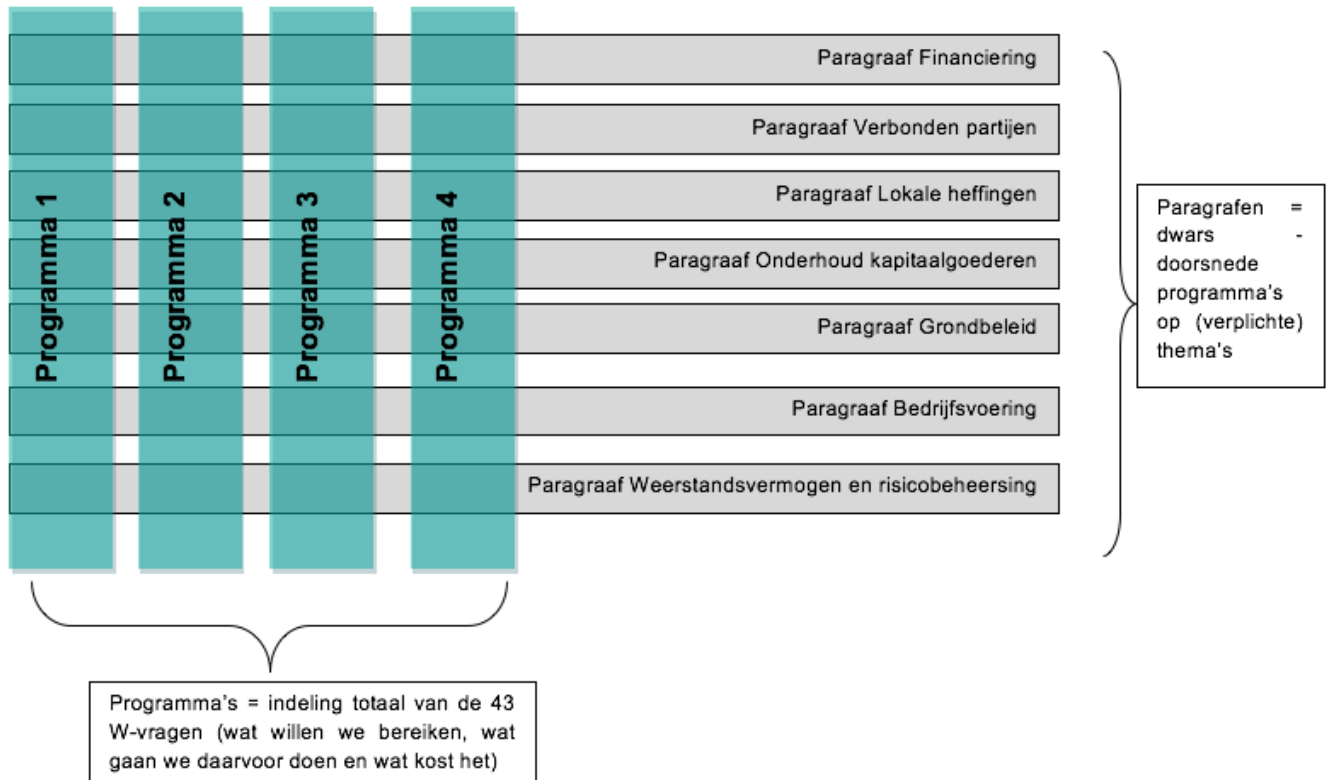
De inventarisatie van vpb-plichtige activiteiten, de vpb-druk, het inrichten van de financiële administratie, de juridische structuur en het uiteindelijke beheer van de vpb-geldstroom is cruciaal voor het beheersen van de (fiscale) risico's.

Op basis van de gedefinieerde en beoordeelde clusters is voor gemeente Oude IJsselstreek vooralsnog geen bedrag opgevoerd in de programmabegroting voor 2018-2021 betreffende de reguliere exploitaties en grondbedrijf voor vennootschapsbelasting, omdat naar verwachting geen of geringe afdracht zal hoeven plaatsvinden.

Absolute zekerheid over het ingenomen standpunt van de gemeente Oude IJsselstreek kan nog niet worden gegeven. Een definitief oordeel volgt na controle door de Belastingdienst, deze controle zal zeker de eerstkomende jaren niet plaatsvinden.

Paragrafen

In de paragrafen geven we een dwarsdoorsnede van de begroting op een aantal onderwerpen door alle programma's heen. Dit betekent dat hier algemene beleidsregels worden geformuleerd die doorwerken in verschillende programma's. Het is dan ook mogelijk dat er doublures ontstaan met wat gemeld is in de programma's zelf. Zeven paragrafen zijn verplicht. De paragraaf bedrijfsvoering is ondergebracht bij programma 5 (bedrijfsvoering/overhead), aangezien vrijwel alle activiteiten feitelijk onderdeel uitmaken van de overhead. De gemeente is vrij om extra paragrafen toe te voegen.

Paragraaf Financiering

Inleiding

De paragraaf financiering geeft inzicht in de financieringspositie en de beheersing van de risico's die aanwezig kunnen zijn bij het aantrekken en/of uitzetten (uitlenen) van middelen (geld). In deze paragraaf brengen we de kansen en risico's rond financiering in beeld.

Beleid

Bij het aantrekken en uitzetten van geld is het van belang dat slechts beperkt risico wordt genomen. De belangrijkste kaders hierover zijn opgenomen in de volgende beleidsdocumenten:

- Financiële verordening, artikel 212 (2005)
- Treasurystatuut (2017)

Het treasurystatuut is bij besluit in 2017 vastgesteld door de Raad. Het treasurystatuut is de vertaling van het door de gemeente gehanteerde treasurybeleid. In dit statuut zijn de doelstellingen, richtlijnen en limieten van het beleid vastgesteld. Doel van het treasurybeleid is enerzijds om op een verantwoorde wijze een zo goed (lees: hoog) mogelijk rendement te maken op belegde gelden. Anderzijds is het doel om op een verantwoorde wijze gelden aan te trekken tegen een zo aantrekkelijk (lees: laag) mogelijke rente. Kort gezegd levert een actief en gedegen treasurybeleid de gemeente juist geld op, respectievelijk bespaart het de gemeente geld.

- Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet Fido).

Op de bepalingen in deze wet berust het treasurystatuut. Het uitgangspunt van de Wet Fido is het beheersen van risico's. Het doel is om doelmatig en doeltreffend om te gaan met de beschikbare financiële middelen.

Financiering

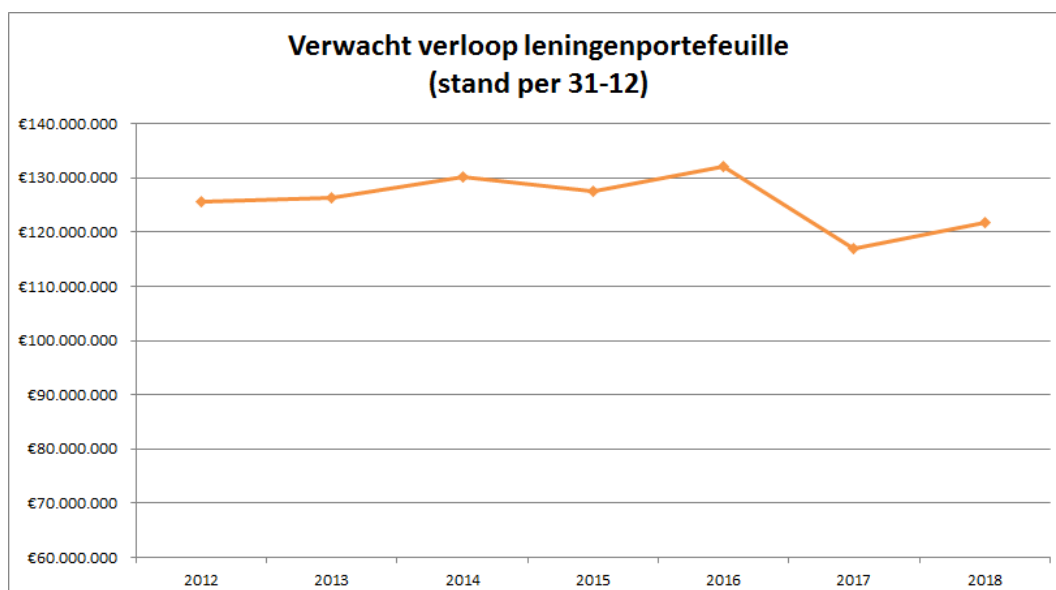
Financieringsbehoefte

De financieringsbehoefte is het verschil tussen de boekwaarde van de investeringen en de vaste financieringsmiddelen. Deze zijn terug te vinden op de balans. Onder vaste financieringsmiddelen verstaan we de reserves en voorzieningen plus de vaste geldleningen. Hierbij houden we rekening met investeringen waartoe is besloten (nieuwe investeringen). Een eventueel financieringstekort wordt eerst opgevangen door het opnemen van het goedkope kasgeld (tot de kasgeldlimiet – zie onder kasgeldlimiet-). Voor het overige deel wordt een vaste geldlening aangetrokken. Het komend jaar verwachten wij een financieringstekort. Ondanks dat de bouwgrondverkopen van zowel de particuliere markt als de bedrijventerreinen in 2017 stegen, zullen nog steeds langlopende geldleningen gebruikt worden om de voorraden te kunnen blijven financieren.

Financieringsbehoefte (x 1.000)	1-1-2018
Financieringsbehoefte	
boekwaarde (im)materiële vaste activa	141.343
boekwaarde financiële vaste activa	12.086
<i>Totaal financieringsbehoefte</i>	153.429
Financieringsmiddelen	
reserves	25.705
voorzieningen	7.478
vaste geldleningen	116.867
<i>Totaal financieringsmiddelen</i>	150.050
Financieringstekort	3.379

Leningenportefeuille

De gemeente heeft behoefte aan externe financiering voor het herfinancieren van de huidige (aflopende) geldleningen, voor het bekostigen van investeringen en voor tijdelijke liquiditeitsbehoeften van de exploitatie uitgaven.

Leningenportefeuille (x 1.000)	2018
Stand leningen per 1 januari	116.867
Reguliere aflossingen	15.131
Nieuwe leningen*	20.000
Stand leningen per 31 december	121.736

* op basis van de huidige verwachtingen wordt er in 2018 ongeveer € 14 miljoen geïnvesteerd. Waarvan € 10 miljoen financiering restant kredieten uit oude jaren en € 4 miljoen nieuwe investeringen. Ook zullen afgeloste geldleningen, deels worden geherfinancierd, waarmee het totaal aan nieuwe leningen op circa € 20 mln uitkomt.

Activa

De activa bestaan uit investeringen met maatschappelijk nut en investeringen met economisch nut. Investeringen die kunnen leiden tot of bijdragen aan het verwerven van inkomsten zijn investeringen met economisch nut. Investeringen met maatschappelijk nut hebben geen mogelijkheid tot het verwerven van inkomsten, zoals wegen en bruggen.

Op het moment dat een investering volledig is afgerond, worden de kapitaallasten berekend en het eerstvolgende jaar meegenomen in de exploitatie. De kapitaallasten bestaan uit rente en afschrijving. Als de investering helemaal is afgeschreven (bijvoorbeeld na 10 jaar), vallen de afschrijvingslasten vrij. Elk jaar hebben we daardoor zogenaamde 'vrijval' in de afschrijving. Dit is in feite de ruimte voor nieuwe investeringen, uitgaande van een vast bedrag per jaar voor kapitaallasten. In deze Programmabegroting houden we de komende jaren rekening met nieuwe kapitaallasten á € 200.000 per jaar. Dit betekent feitelijk dat daarmee onze kapitaallasten per jaar lager worden. Op deze manier maken we tevens de omslag naar een lagere leningenportefeuille.

Risicobeheer

Wij zijn als gemeente voor onze uitgaven afhankelijk van externe financiering. De gemeente leent alleen geld voor de uitvoering van gemeentelijke taken binnen de kaders van de Wet Fido en het treasurystatuut. Er is sprake van totaalfinanciering; de gemeente trekt geen financiering aan voor specifieke projecten. Totaalfinanciering houdt in dat de gemeente alle uitgaven samen financiert. Deze wijze van financiering leidt tot eenvoud en efficiency. De gemeente gebruikt bij de financiering geen ingewikkelde financiële producten, zoals derivaten. In de Wet Fido zijn kaders opgenomen ter beperking van het renterisico op de netto vlottende schuld (kasgeldlimiet) en het renterisico op de vaste schuld (renterisiconorm).

Kasgeldlimiet

Om het risico van kortlopende financiering te beperken is in de Wet Fido de kasgeldlimiet vastgesteld. De kasgeldlimiet is een vastgesteld percentage berekend over de lastenkant van de begroting. De kasgeldlimiet bedraagt 8,5 % van het begrotingstotaal. We sluiten een langlopende lening af zodra de hoogte van de kortgeldleningen de kasgeldlimiet met een derde opeenvolgende kwartaal overschrijdt. Wij benutten het kasgeldlimiet zo maximaal mogelijk, aangezien de rente voor kortlopende leningen momenteel zeer laag is. Er bestaat zelfs de mogelijkheid dat deze rente ook in 2018 nog negatief is zodat we door afsluiten van kasgeld rente ontvangen.

Kasgeldlimiet (x 1.000)	2018
Begrotingstotaal per 1 januari 2018	93.814
Vastgesteld percentage	8,5%
Kasgeldlimiet	7.974
Gemiddeld opgenomen kortlopende leningen	4.300
Ruimte (+)	3.674

Op grond van de Wet Fido is voor gemeenten de zogenaamde renterisiconorm ingesteld. Doel hiervan is dat gemeenten hun leningenportefeuille zodanig spreiden, dat de renterisico's gelijkmatig over de jaren worden gespreid ingeval van herfinanciering en renteherziening van geldleningen. De renterisiconorm geeft een aanwijzing voor de gevoeligheid van de gemeente voor veranderingen in de rente.

De renterisiconorm is gesteld op 20% van het begrotingstotaal per 1 januari. Daar wordt het berekende renterisico op de vaste schuld tegen af gezet. Het renterisico op de vaste schuld mag de renterisiconorm niet overtreffen. Navolgend schema laat de berekening over 2018 zien.

Renterisiconorm (x 1.000)	2018
Renterisiconorm	
Lasten begroting	93.814
Percentage risiconorm	20%
Totaal renterisiconorm	18.762
Aflossingen en renteherzieningen	
Reguliere aflossingen geldleningen	15.131
Geldleningen met renteherziening	0
<i>Totaal aflossingen en renteherzieningen</i>	15.131
Ruimte (+)	3.632

Paragraaf Verbonden partijen

Inleiding

Verbonden partijen zijn partijen waar de gemeente een bestuurlijke relatie mee heeft en waarin ze een financieel belang heeft. We hebben een zetel in het bestuur (vertegenwoordiging) of hebben stemrecht (door aandelen). Met financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die in geval van een faillissement achterblijven.

Beleid

Het BBV schrijft voor om van de verbonden partijen een samenvattend overzicht te geven en onderscheid te maken in gemeenschappelijke regelingen, stichtingen/verenigingen en coöperaties/vennootschappen. Conform onze financiële verordening (verordening artikel 212), lichten we de verbonden partijen op hoofdlijnen toe in deze paragraaf. Het gaat hierbij om partijen met aanmerkelijk financieel belang (dit zijn partijen waar we minimaal € 50.000 per jaar aan bijdragen). Per verbonden partij zijn de doelstellingen, activiteiten, ontwikkelingen en risico's benoemd. Ook de financiën zijn bijgewerkt.

De gemeente wil de beoogde maatschappelijke effecten, zoals geformuleerd in de programma's, zo goed mogelijk realiseren.

Erfgoed Centrum Achterhoek Liemers (Doetinchem)	
Relatie met de programma's	2. Een leefbare gemeente (sociaal domein)
Doelstelling	<ul style="list-style-type: none">• Uitvoeren van alle wettelijke archieftaken voor de acht gemeenten in de Achterhoek.• Uitvoeren van de zogenoemde "Staring-taken" (diensten op het gebied van behoud van en onderzoek naar streekcultuur en –historie). Voor 15 gemeenten in Achterhoek en Liemers.
Activiteiten	<ul style="list-style-type: none">• het overeenkomstig de Archiefwet beheren, toegankelijk maken en beschikbaar stellen van archiefbewaarplaatsen van de deelnemende overheidslichamen;• het toezicht door de streekarchivaris op het beheer van de niet naar de centrale archiefbewaarplaats overgebrachte archiefbescheiden van de (8) gemeenten in de Achterhoek;• het in stand houden en bevorderen van het cultureel erfgoed in het gebied van de Achterhoek en de Liemers in de ruimste zin van het woord.
Deelnemende partijen	De 15 gemeenten in Achterhoek (8) en Liemers.
Bestuurlijk belang	De wethouder voor Cultuur heeft namens Oude IJsselstreek zitting in het Algemeen Bestuur.
Ontwikkelingen	Het ECAL heeft te maken met verdere digitalisering. Hiertoe wordt een project gedraaid om te onderzoeken hoe hier het beste invulling aan gegeven kan worden: het E-depot. Door bezuinigingsvraagstukken moet het ECAL wel kritisch kijken naar haar werkzaamheden en mogelijk keuzes maken om bepaalde taken soberder of niet meer te doen of op een andere manier te financieren.
Risico's en getroffen beheersmaatregelen	Geen.

GGD-Gelre IJssel (Zutphen)			
Relatie met de programma's	2. Een leefbare gemeente (sociaal domein) 4. De dienstverlenende gemeente		
Doelstelling	Het op regionaal niveau vaststellen en uitvoeren van gezondheidsbeleid. Dit betreft met name activiteiten op het gebied van preventie zoals gezondheidsbevorderende en –beschermende maatregelen.		
Activiteiten	<ul style="list-style-type: none"> • Preventieve en uitvoerende taken vanuit de Wet publieke gezondheid, genoemd in de artikelen 2, 4, 5, 5a, 6 en 7. Dit betreft o.a. de taken op het gebied van jeugdgezondheidszorg en preventieve ouderengezondheidszorg. • Het uitbrengen van hygiëneadviezen aan instellingen. • Het uitvoeren van inspecties bij kinderopvang als bedoeld in de Wet kinderopvang. • Het uitbrengen van medisch milieukundige adviezen. • Het vaccineren en voorlichten van reizigers. • Het verrichten van taken op het terrein van de forensische geneeskunde. • Overige uit te voeren taken op het terrein van de volksgezondheid die van een GGD verwacht mogen worden ten behoeve van gemeenten, personen, instellingen en organisaties. 		
Deelnemende partijen	<ul style="list-style-type: none"> • Aalten • Apeldoorn • Berkelland • Bronckhorst • Brummen • Doetinchem • Elburg 	<ul style="list-style-type: none"> • Epe • Ermelo • Harderwijk • Heerde • Lochem • Montferland • Nunspeet 	<ul style="list-style-type: none"> • Oldebroek • Oost Gelre • Oude IJsselstreek • Putten • Voorst • Winterswijk • Zutphen
Bestuurlijk belang	De portefeuillehouder volksgezondheid maakt vanuit het college van B&W deel uit van het algemeen bestuur.		
Ontwikkelingen	<ul style="list-style-type: none"> • De begroting is een uitwerking van de Uitgangspuntennota 2018. Met de uitgangspuntennota biedt de GGD meer kans aan gemeenten op sturing van de jaarlijkse begroting. • De GGD sluit aan bij de ontwikkelingen in de gemeente in het sociale domein en op de actuele ontwikkelingen in het publieke domein. • De GGD bereidt zich voor op de invoering van de Omgevingswet en in het bijzonder op de advisering over het aspect gezondheid. Daarnaast heeft de instroom van vluchtelingen ook gevolgen voor de GGD. Het rijk wil wellicht de bestuurlijke verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het rijksvaccinatieprogramma vanaf 2018 bij de gemeente leggen. 		
Risico's en getroffen beheersmaatregelen	De beleidsvoornemens zijn gebaseerd op de strategische visie. Kern van deze visie is dat de gemeenten hebben gekozen voor een GGD die zich versterkt als een gemeentelijke gezondheidsdienst. De GGD heeft de opdracht diverse bezuinigingen nader uit te werken.		

Laborijn (Doetinchem)	
Relatie met de programma's	2. Een leefbare gemeente (sociaal domein)
Ontwikkelingen	<p>In 2015 is de Participatiewet ingevoerd. De Participatiewet is de decentralisatie op het gebied van werk en inkomen. Hiermee zijn een aantal grote beleidsinhoudelijke wijzigingen doorgevoerd. De uitvoering van de Participatiewet vindt plaats door de gemeenschappelijke regeling Laborijn.</p> <p>De deelnemende gemeenten aan Laborijn zijn Aalten, Doetinchem, Montferland en Oude IJsselstreek. De gemeente Montferland heeft (vanuit Wedeo) alleen de uitvoering van de wet sociale werkvoorziening neergelegd bij de Laborijn.</p> <p>Op dit moment geeft Laborijn haar dienstverlening en belangrijkste processen vorm en inhoud.</p>
Risico's en getroffen beheersmaatregelen	Er is een reëel risico dat de ontvangen middelen die van het Rijk (BUIG) niet voldoende zijn om de uitkeringen te betalen.
Doelstelling	Iedereen die kan werken maar daarbij ondersteuning nodig heeft, valt sinds 1 januari 2015 onder de Participatiewet. De wet is er om zoveel mogelijk mensen met of zonder arbeidsbeperking werk te laten vinden. De Participatiewet vervangt de Wet werk en bijstand (Wwb), de Wet sociale werkvoorziening (WSW) en een groot deel van de Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten (Wajong).
	De kerntaken van Laborijn hebben betrekking op werk en inkomen. Door allerlei interventies ondersteunt Laborijn haar bijstandsgerechtigden naar werk.
Activiteiten	<ul style="list-style-type: none"> • diverse re-integratie-instrumenten, zoals scholing, loonkostensubsidies en overige interventies op het gebied van werk en inkomen. • mensen begeleiden naar de voor hen hoogst haalbare positie op de werkladder. • begeleid werken. • beschut werken. • detachering van mensen in de WSW.
Deelnemende partijen	Gemeenten Aalten, Doetinchem, Montferland en Oude IJsselstreek.
Bestuurlijk belang	Vanuit het college van B&W is een lid en een plaatsvervangend lid in Dagelijks en Algemeen Bestuur van Laborijn afgevaardigd.

Omgevingsdienst Achterhoek (Hengelo Gld.)			
Relatie met de programma's	4. De dienstverlenende gemeente		
Doelstelling	Het uitvoeren van omgevingsrecht conform de landelijke kwaliteitscriteria.		
Activiteiten	Vergunningverlening en handhaving op het gebied van milieuwetgeving en aanverwante specialismen.		
Deelnemende partijen	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeente Aalten • Gemeente Berkeland • Gemeente Bronkhorst • Gemeente Doetinchem • Gemeente Lochem 	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeente Montferland • Gemeente Oost Gelre • Gemeente Oude IJsselstreek • Gemeente Winterswijk 	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeente Zutphen • Provincie Gelderland
Bestuurlijk belang	De gemeente bezet één zetel in het Algemeen Bestuur vanuit het college en wethouder Hengeveld is lid van Dagelijks Bestuur.		
Ontwikkelingen	In 2017 is er gestart met output financiering. Dit heeft ons een voordeel opgeleverd van € 140.000,00. In 2018 zal dan blijken of de inschattingen reëel zijn of dat er achteraf veel correcties gedaan moeten worden. We lopen het risico dat als de inkomsten voor de ODA tegenvallen, wij tot 98% moeten mee financieren. Verder is het nieuwe productenboek geïntroduceerd.		
Risico's en getroffen beheersmaatregelen	<p>De Omgevingsdienst Achterhoek is een uitvoeringsorganisatie die met de Gelderse Maat als uitgangspunt conform Wet- en regelgeving (incl. de zogenaamde 'VTH-criteria' -Vergunnen, Toezicht (houden) en Handhaven-) uitvoering geeft aan wat formeel taken zijn van de deelnemende organisaties. Voor zover er sprake is van zelfstandige beleidsvoornemens hebben die hoofdzakelijk betrekking op het niveau van bedrijfsvoering.</p> <p>Er is een risico dat de ODA de komende jaren BTW moet gaan betalen. Dat zou de kosten voor de ODA met 21% doen stijgen. Op dit moment is het echter niet goed mogelijk een reële inschatting te geven van de waarschijnlijkheid van dit risico. De ontwikkelingen op dit gebied worden scherp in de gaten gehouden.</p>		

Regio Achterhoek (Doetinchem)				
Relatie met de programma's	<ol style="list-style-type: none"> 1. De gemeente waar het goed wonen is 2. Een leefbare gemeente 3. De werkende gemeente 4. De dienstverlenende gemeente 			
Doelstelling	<p>Regio Achterhoek zet zich in voor het behoud van een economisch sterke en vitale regio die slim inspeelt op actuele maatschappelijke-economische uitdagingen, zoals de gevolgen van de demografische ontwikkelingen. De zeven aangesloten gemeenten kunnen deze uitdagingen veelal niet 'ieder voor zich' aangaan. Een krachtige en vruchtbare bestuurlijke samenwerking in de Achterhoek is daarom gewenst. Daartoe voert Regio Achterhoek een Strategische Agenda uit. Een agenda die gericht is op belangenbehartiging en samenwerking. De Regio vervult hierbij een coördinerende en faciliterende rol. Veelal is ze de 'smeerolie' tussen verschillende partijen en overleggen, zorgt voor de juiste agendering en tijdige informatieoverdracht.</p>			
Activiteiten	<ol style="list-style-type: none"> 1. Belangenbehartiging en benutten externe betrekkingen <ul style="list-style-type: none"> - Lobbyboodschap: opstellen gezamenlijke krachtige lobbyboodschap - Lobbyactiviteiten: opstellen jaarlijkse lobbyagenda en onderhouden contacten - Subsidies: binnenhalen van subsidie en de coördinatie daarna - Grens: organiseren van gezamenlijke ontmoetingen en projecten in NL en DL - Economische profilering: bedrijven en talent binden middels marketing strategie 2. Intergemeentelijke afstemming en betrekken gemeenteraden <ul style="list-style-type: none"> - Organiseren regionale college- en raadsbijeenkomsten - Regionale besluitvormingsprocessen - Coördinerende rol Uitvoeringsagenda 2.0 van programma's Wonen en Bereikbaarheid - Ondersteuning vier regionale portefeuillehoudersoverleggen 3. Organiseren inbreng in Achterhoek2020 en detachering aan stuurgroep A2020 <ul style="list-style-type: none"> - Vertegenwoordiging van de Overheid in Achterhoek2020 - Zorgdragen voor Uitvoeringsagenda 2.0 - Levering secretaris en administratie aan stuurgroep A2020 4. Verbindingen leggen voor projecten <ul style="list-style-type: none"> - Uitvoeren en of ondersteunen van regionale projecten 			
Deelnemende partijen	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tbody> <tr> <td style="width: 33%; text-align: center; vertical-align: top;"> <ul style="list-style-type: none"> Aalten Berkeland Bronkhorst </td> <td style="width: 33%; text-align: center; vertical-align: top;"> <ul style="list-style-type: none"> Doetinchem Oost Gelre Oude IJsselstreek </td> <td style="width: 33%; text-align: center; vertical-align: top;"> <ul style="list-style-type: none"> Winterswijk </td> </tr> </tbody> </table>	<ul style="list-style-type: none"> Aalten Berkeland Bronkhorst 	<ul style="list-style-type: none"> Doetinchem Oost Gelre Oude IJsselstreek 	<ul style="list-style-type: none"> Winterswijk
<ul style="list-style-type: none"> Aalten Berkeland Bronkhorst 	<ul style="list-style-type: none"> Doetinchem Oost Gelre Oude IJsselstreek 	<ul style="list-style-type: none"> Winterswijk 		
Bestuurlijk belang	<p>De gemeente bezet één zetel in het Algemeen Bestuur vanuit het college (portefeuillehouder regio). Per portefeuillehoudersoverleg is een collegelid afgevaardigd.</p>			
Ontwikkelingen	<p>Per 1 januari 2017 is de gemeente Montferland uit de gemeenschappelijke regeling Regio Achterhoek getreden. Thans is een discussie gaande over het fundamenteel vernieuwen van de intergemeentelijke samenwerking. Deze discussie zal de komende maanden voortgezet worden. De uitkomst daarvan kan van invloed zijn op hoe de gemeenschappelijke regeling Regio Achterhoek er volgend jaar uit komt te zien.</p>			

Risico's	Geen
----------	------

Stadsbank Oost Nederland (Enschede)			
Relatie met de programma's	2. Een leefbare gemeente (sociaal domein)		
Doelstelling	Op zowel maatschappelijk als zakelijk verantwoorde wijze: <ul style="list-style-type: none"> • voorzien in de behoefte aan sociaal geldelijk krediet; • regelen van schulden van personen in financiële moeilijkheden conform de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening; • voorzien in budgetbeheer; 		
Activiteiten	<ul style="list-style-type: none"> • kredietverlening • budgetbeheer • schuldhulpverlening • verzorgen van aanvragen wet schuldsanering natuurlijke personen 		
Deelnemende partijen	<ul style="list-style-type: none"> • Aalten • Almelo • Berkelland • Borne • Bronckhorst • Dinkelland • Enschede • Haaksbergen 	<ul style="list-style-type: none"> • Hellendoorn • Hengelo (O) • Hof van Twente • Lochem • Losser • Montferland • Oldenzaal • Oost Gelre 	<ul style="list-style-type: none"> • Oude IJsselstreek • Rijssen-Holten • Tubbergen • Twenterand • Wierden • Winterswijk
Bestuurlijk belang	Portefeuillehouder sociale zaken is vanuit het college lid van het Algemeen Bestuur, een lid van het college is plaatsvervangend lid.		
Ontwikkelingen	<p>De Wet gemeentelijke schuldhulpverlening is ingegaan per 1 juli 2012. In algemene zin zien we een verslechterende financiële positie voor een deel van onze inwoners. Er wordt steeds vaker gebruik gemaakt van financiële ondersteuning om (dreigende) schulden op te lossen.</p> <p>Schuldhulpmaatjes en Stadsbank hebben te maken met stijgende aanvragen en stijgende kosten.</p>		
Risico's en getroffen beheersmaatregelen	De in gang gezette registratie en verantwoording van de geldstroom zal een vast onderdeel gaan vormen van bestuurlijke rapportages vanuit het sociaal domein. Per 1 januari 2018 gaan we de intake voor de dienstverlening van de SON in eigen beheer uitvoeren.		

Veiligheidsregio Noord Oost Gelderland (Apeldoorn)	
Relatie met de programma's	4. De dienstverlenende gemeente
Doelstelling	Het gemeenschappelijk en op regionaal niveau uitvoeren van veiligheidsbeleid, specifiek gericht op brandweertaken, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, rampenbestrijding en multidisciplinaire samenwerking, zowel preventief als repressief.
Activiteiten	<ul style="list-style-type: none"> • inventariseren van risico's van branden, rampen en crises; • adviseren van het bevoegd gezag over risico's van branden, rampen en crises in de bij of krachtens de wet aangewezen gevallen alsmede in de gevallen die in het beleidsplan zijn bepaald; • adviseren van het college van burgemeester en wethouders over; <ul style="list-style-type: none"> ○ het voorkomen, beperken en bestrijden van brand; ○ het beperken van brandgevaar; ○ het voorkomen en beperken van ongevallen bij brand en al hetgeen daarmee verband houdt; ○ het beperken en bestrijden van gevaar voor mensen en dieren bij ongevallen anders dan bij brand. ○ voorbereiden op de bestrijding van branden en het organiseren van de rampenbestrijding en de crisisbeheersing; ○ instellen en in stand houden van een brandweer; ○ instellen en in stand houden van een GHOR; ○ voorzien in de meldkamerfunctie; ○ aanschaffen en beheren van gemeenschappelijk materieel; • inrichten en in stand houden van de informatievoorziening binnen de diensten van de veiligheidsregio en tussen deze diensten en de andere diensten en organisaties die betrokken zijn bij de eerder genoemde taken.
Deelnemende partijen	<ul style="list-style-type: none"> • Aalten • Apeldoorn • Berkeland • Bronkhorst • Brummen • Doetinchem • Elburg • Epe
Bestuurlijk belang	De burgemeester vertegenwoordigt de gemeente in het algemeen bestuur.
Ontwikkelingen	Het project `VNOG Risicogericht` is afgerond en de resultaten zijn in de organisatie geïmplementeerd. De implementatie van de plannen ten aanzien van BRZO-plichtige bedrijven en hoog water vindt komend jaar plaats. De nieuwe organisatie van de VNOG staat en moet zich de komende jaren bewijzen.
Risico's en getroffen beheersmaatregelen	Er zijn geen risico's bekend.

Deelnemingen

Naam	activiteiten	aantal aandelen
Alliander	Netwerkbedrijf	580.414
Vitens	Watervoorziening	40.057
Bank Nederlandse Gemeenten	Bankieren	161.460

Financieel overzicht

Verbonden partij	Bijdrage 2018	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat
		1-1-2018	31-12-2018	1-1-2018	31-12-2018	
Regio Achterhoek	156	1811	1820	9415	8914	0
GGD Noord en Oost Gelderland	547	2081	2081	3500	3500	0
VNOG	1.772	1386	1386	49416	50849	0
ODA	458	100	100	809	809	0
Stadsbank ON	204	1538	1541	284	297	0
Laborijn	1.953	6912	6912	11435	11267	0
Erfgoedcentrum AL	144	85	64	732	707	-21
Totaal	5.234					

Paragraaf Lokale heffingen

Inleiding

Na de algemene uitkering uit het gemeentefonds zijn de gemeentelijke heffingen (belastingen, leges en rechten) de belangrijkste inkomstenbronnen van de gemeente. Deze heffingen zijn de enige inkomstenbronnen waarop de gemeenteraad invloed kan uitoefenen. Vooral voor de zuivere belastingen, dit zijn de heffingen waar geen direct aanwijsbare tegenprestatie van de overheid tegenover staat, is er geen maximum bedrag of opbrengst aangegeven. Voor leges en andere betalingen voor overheidsdiensten is bepaald dat er geen winst mag worden gemaakt. De opbrengst van de heffing mag dan in totaliteit niet hoger zijn dan de kosten die de gemeente moet maken om de diensten te verlenen. De opbrengsten van de gemeentelijke heffingen zijn geraamd onder de verschillende producten. Een overzicht van de inkomstenbronnen van de gemeente is in bijlage E terug te vinden.

Beleid

Het (meerjaren)beleid ten aanzien van de lokale belastingen is opgenomen in de in 2015 door de gemeenteraad vastgestelde verordeningen. Om een beter overzicht te krijgen in de actuele verordeningen stellen we jaarlijks een nieuwe verordening vast voor iedere belasting cq heffing.

Uitgangspunten voor onze leges, heffingen en tarieven

Voor de leges, heffingen en tarieven hanteren we de volgende uitgangspunten:

- Voor 2018 stijgt de opbrengst OZB met 3% plus het areaal;
- Het tarief Rioolheffing voor 2018 is even hoog als voor 2017;
- De hoogte van de afvalstoffenheffing is afhankelijk van het tarief voor een grote of kleine container.
- Afvalstoffenheffing en Reinigingsrechten zijn maximaal 100% kostendekkend;
- De overige heffingen stijgen jaarlijks trendmatig met 3%, met uitzondering van de Reclamebelasting en Lijkbezorgingsrechten;
- Leges en rechten zijn in principe 100% kostendekkend.

Belasting/ heffing	Omschrijving
Marktgeden	Geheven voor innemen standplaatsen op warenmarkt Silvolde, Terborg, Uift en Varsseveld.
Precariobelasting	Geheven voor het verlenen van een standplaats op gemeentegrond
Lijkbezorgingrechten	Geheven voor gebruik algemene begraafplaatsen Varsseveld en Terborg.
Leges	Deze betreffen diverse gemeentelijke leges (bouwvergunning, uittreksels etc.)
Toeristenbelasting	Belastingheffing van personen die niet in de gemeentelijke bevolkings-administratie zijn opgenomen, maar die tegen betaling/vergoeding wel verblijf houden door overnachtingen in bijv. hotels, pensions, vakantieonderkomens, mobiele kampeermiddelen.
OZB niet - woningen	Wordt geheven van zowel eigenaren als gebruikers van niet-woningen.
Woonlasten	Dit zijn de onroerende-zaakbelastingen zakelijk recht woningen, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing tezamen. Voor de afvalstoffenheffing en rioolheffing wordt een kostendekkend tarief gehanteerd.
Reinigingsrechten	Reinigingsrecht voor bedrijven en instellingen die geringe (passend in de normale containers) hoeveelheden afval aanbieden en de gemeente hebben verzocht afval tijdens normale inzamelingsactiviteiten mee te willen nemen.

Tarieven diverse heffingen	2016	2017	2018
Onroerende-zaakbelastingen			
Eigenaren van woningen, in % van de waarde	0,16300%	0,16440%	*
Gebruikers van niet-woningen, in % van de waarde	0,14785%	0,15950%	*
Eigenaren van niet-woningen, in % van de waarde	0,17320%	0,18999%	*
Afvalstoffenheffing			
Meerpersoonshuishoudens	185,04		
Eenpersoonshuishoudens	119,28		
Meerpersoonshuishoudens met kleine grijze- of verzamelcontainer		155,04	155,04
Meerpersoonshuishoudens met grote grijze- of verzamelcontainer		230,04	230,04
Eénpersoonshuishoudens met kleine grijze- of verzamelcontainer		114,96	114,96
Eénpersoonshuishoudens met grote grijze- of verzamelcontainer		189,96	189,96
Extra grote grijze container		230,00	230,00
Reinigingsrechten			
Grijze mini-container	180,00		
Groene mini-container	99,00		
Milieubox (bedrijven)	42,00	42,00	42,00
Standaard containerset met kleine grijze container		185,04	185,04
Standaard containerset met een grote grijze container		260,04	260,04
Rioolheffing			
Per aansluiting	239,04	246,00	246,00
Toeristenbelasting			
Per overnachting	1,12	1,20	1,23

* De tarieven OZB zijn momenteel (d.d.15-09-2017) nog niet vastgesteld, omdat er nog en aantal controles uitgevoerd dienen te worden. De definitieve OZB tarieven worden vastgesteld in de begrotingsraad.

Woonlasten

Begrote opbrengsten (x1.000)	2015	2016	2017	2018
Afvalstoffenheffing	2.767	2.770	2.770	2.450
Rioolheffing	3.740	3.968	4.087	4.115
OZB	4.725	5.198	5.353	5.527
Totaal	11.231	11.936	12.210	12.092

Lokale lastendruk/ontwikkeling van de woonlasten

Om een indruk te hebben wat de "lokale lastendruk" is, wordt berekend wat de huishoudens aan belasting moeten betalen. Daarbij worden de voor huishoudens gebruikelijke heffingen betrokken. Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) stelt jaarlijks een atlas van de lokale lasten op.

Navolgend overzicht geeft de berekende belastingdruk voor Oude IJsselstreek in 2018. Het bedrag van de bruto woonlasten is opgebouwd uit de onroerende-zaakbelasting, waarbij wordt uitgegaan van de gemiddelde woningwaarde (zowel landelijk als provinciaal als voor Oude IJsselstreek), de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Uitgangspunten voor vergelijking van de belastingdruk oud en nieuw:

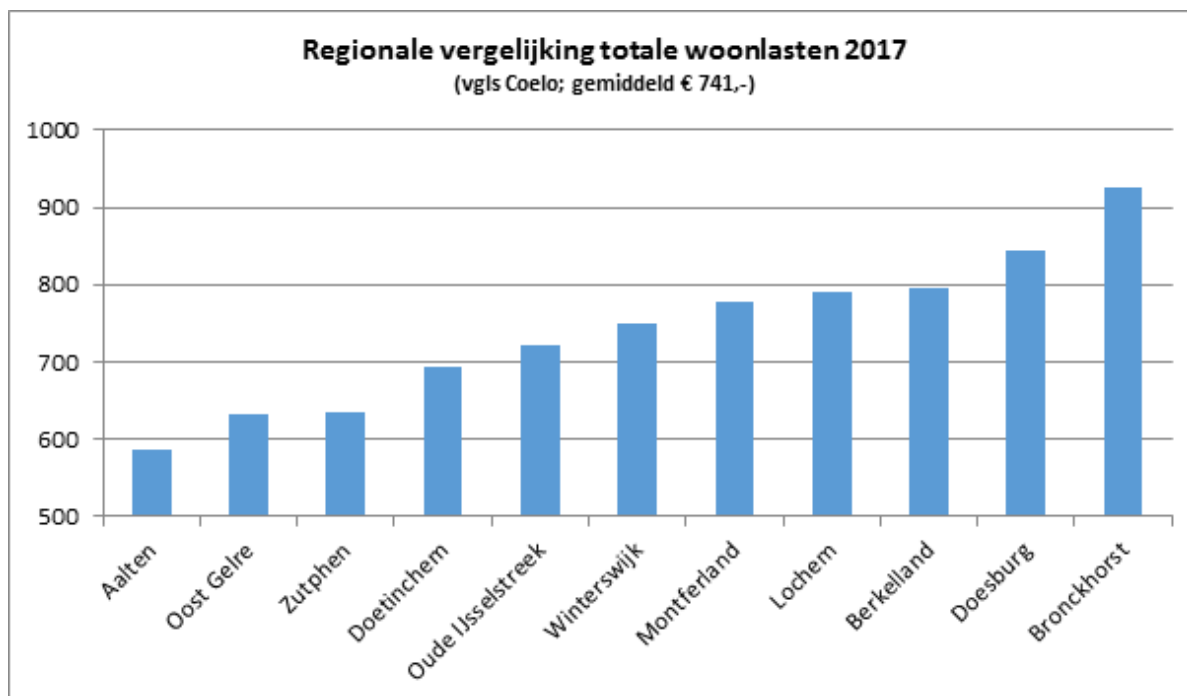
- de waarde van een woning is gemiddeld € 197.000 (2016: € 194.000)
- één- en meerpersoonshuishoudens.

De gemiddelde belastingdruk voor een eigenaar/bewoner in 2017 en 2018 ziet er in Oude IJsselstreek dan als volgt uit (in hele €):

Jaar	Soort huishouden	OZB	Afval	Riool	Totaal	% tov 2017
2017	Eenpersoonshuishouden met kleine grijze container	318	115	246	679	
2017	Meerpersoonshuishouden met kleine grijze container	318	155	246	719	
2017	Eenpersoonshuishouden met grote grijze container	318	190	246	754	
2017	Meerpersoonshuishouden met grote grijze container	318	230	246	794	
2018	Eenpersoonshuishouden met kleine grijze container	327	115	246	688	1,32%
2018	Meerpersoonshuishouden met kleine grijze container	327	155	246	728	1,25%
2018	Eenpersoonshuishouden met grote grijze container	327	190	246	763	1,19%
2018	Meerpersoonshuishouden met grote grijze container	327	230	246	803	1,13%

Dit betekent dat de lastendruk in 2018 gemiddeld stijgt met € 9,- per huishouden.

Uitgaande van gemiddelden waarden van woningen en van een meerpersoonshuishouden liggen de gemiddelde woonlasten in 2017 in Gelderland op € 728,-, landelijk op € 723,- en regionaal (Achterhoek) op € 741,-. De lasten in Oude IJsselstreek waren gemiddeld € 721,-. Gemiddeld genomen is de lastendrukstijging in de Achterhoek 1,78% gestegen t.o.v. 2016.

Opbrengsten

Opbrengsten belastingen/heffingen (x 1.000)	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Algemene dekkingsmiddelen			
Woonlasten (OZB eigenaren woningen + afvalstoffenheffing + rioolrechten)	12.079	12.210	12.092
Precariobelasting	7	6	6
Toeristenbelasting	126	143	143
Tariefsgebonden heffingen			
Leges	989	860	877
Lijkbezorgingrechten	182	125	125
Marktgeden	18	18	18
OZB niet-woningen	2.143	2.205	2.395
Reinigingsrechten	52	50	35
Rioolrecht bedrijven	221	221	225
Totaal opbrengsten	15.817	15.837	15.916

Lasten- en batenoverzicht van de kostendekkende tarieven

Hieronder hebben we inzichtelijk gemaakt, hoe bij de berekening van de tarieven wordt bewerkstelligd, dat de geraamde baten de geraamde lasten niet overschrijden. Dit hebben we gedaan voor de tarieven van belastingen die ten hoogste kostendekkend mogen zijn.

Afvalstoffenheffing + reinigingsrecht		
Kosten Afval	2.986	
Opbrengsten afval excl. heffingen	1.151	
Heffing bij bedrijven (Reinigingsrecht)	35	
Netto kosten Afval		1.800
Overhead	122	
BTW	478	
Rente	50	
Totale kosten		2.450
Opbrengst heffingen		2.450
Dekking		100%

Rioolheffing		
Kosten Riolering	2.823	
Opbrengsten Riolering excl. heffingen	0	
Heffing bij bedrijven	193	
Netto kosten Riolering		2.630
Overhead	180	
BTW	475	
Rente	721	
Toevoeging voorziening	109	
Totale kosten		4.115
Opbrengst heffingen		4.115
Dekking		100%

Lijkbezorgingsrechten		
Kosten begraafplaatsen	115	
Opbrengsten begraafplaatsen	0	
Netto kosten Begraafplaatsen		115
Overhead	37	
Rente	1	
Onttrekking reserve	-28	
Totale kosten		125
Opbrengst heffingen		125
Dekking		100%

Omgevingsvergunning bouwen		
Kosten omgevingsvergunning bouwen	256	
Overige opbrengsten	0	
Netto kosten Omgevingsvergunning bouwen		256
Overhead	220	
Totale kosten		476
Opbrengst heffingen		433
Dekking		91%

Algemene dienstverlening		
Kosten algemene dienstverlening	256	
Overige opbrengsten	0	
Netto kosten algemene dienstverlening		256
Overhead	120	
Totale kosten		376
Opbrengst heffingen		333
Dekking		89%

Markten		
Kosten markten	23	
Overige opbrengsten	0	
Netto kosten markten		23
Overhead	5	
Totale kosten		28
Opbrengst heffingen		18
Dekking		65%

Kwijtschelding

Inwoners met een laag inkomen kunnen kwijtschelding krijgen voor de aanslag van de afvalstoffenheffing en rioolheffing. Bij de beoordeling van het verzoek vindt er een toets plaats naar inkomen en vermogen. De gemeente mag alleen kwijtschelding verlenen als het inkomen niet hoger ligt dan 100% van het bijstandsniveau. Naar verwachting wordt er in 2017 bijna 700 keer kwijtschelding verleend tot een totaal bedrag van ongeveer € 259.000.

Overzicht kwijtschelding gemeentelijke belastingen

Belastingjaar:	Totaal aantal verzoeken	Aantal toegekende verzoeken	Aantal afgewezen verzoeken	Aantal verzoeken in procenten	Afgeboekt t.g.v. toegekende kwijtschelding
2012	686	586	76	3,74%	212.521
2013	718	615	89	3,90%	220.886
2014	644	575	66	3,48%	209.602
2015	676	614	62	3,65%	248.264
2016	682	589	93	3,68%	238.553
2017	743	693	49	4,01%	258.861

* De kwijtscheldingsgegevens voor 2017 zijn gebaseerd op basis van de gegevens zoals die op 1 augustus 2017 bekend zijn.

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

In deze paragraaf zijn conform de voorschriften (Besluit Begroting en Verantwoording) het beleidskader en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties met betrekking tot de kapitaalgoederen van de gemeente opgenomen.

De kapitaalgoederen zijn grofweg als volgt te rubriceren:

Infrastructuur:

- Wegen
- Civiel technische kunstwerken
- Riolering
- Gemeentelijke gebouwen
- Water

Voorzieningen:

- Openbaar groen
- Speelplaatsen
- Openbare verlichting

Het onderhoud van kapitaalgoederen legt beslag op een belangrijk deel van de middelen en komt in bijna alle programma's voor. De kapitaalgoederen zijn vaak van groot belang voor het realiseren van de programma's. In deze paragraaf geven we inzicht in het onderhoud en beheer, conform de financiële verordening (art. 212 Gemeentewet). Niet alleen vanuit het financiële belang, maar ook vanuit het belang van de inwoner.

Op beheerniveau werken we aan het opstellen van een Integraal Beheerplan Openbare Ruimte (IBOR).

Beleids- en beheerplannen

De beleidsplannen stellen we tenminste eens in de 10 jaar vast, conform de eisen van de provincie. Dit betreft de inrichting van de openbare ruimte en het beoogde onderhoudsniveau voor het openbaar groen, verlichting, straatmeubilair, sportfaciliteiten, water, wegen, riolering, kunstwerken en gebouwen. Eens in de vier jaar evalueren we de beheerplannen en zo nodig stellen we ze bij.

De volgende nota's zijn vastgesteld:

Beleidsstuk/ beheerplan	Planperiode	Inhoud/opmerking
Wegen <u>beleid</u>	2014 - 2018	Wegen <u>beleidsplan</u>
Wegenbeheer	2018 - 2023	Wegenbeheersplan
Openbare verlichting <u>beleid</u>	2012 - 2016	De reserve wegen is uitgebreid met openbare verlichting. Nieuw <u>beleidsplan</u> is eind 2017 gereed.
Openbare verlichting Vervangingsplan	2017 - 2020	In 2017 is de eerste fase uitgevoerd.
Gemeentelijk rioleringsplan	2017 - 2020	In 2016 is er een nieuw verbreed GRP vastgesteld.
Water	2010 - 2020	
Groen <u>beleidsplan</u>	2014 - 2019	
Groenbeheerplan	2014 - 2019	Beheer groen
Bomenbeheerplan	2008 - 2018	Nieuw beheerplan wordt voorzien in 2019 cf memo <u>Ingrijpende beheersmaatregelen boom- en bosbeplantingen</u> "
Speelruimte <u>beleid</u>	2007 - 2015	Er is nieuw beleid nodig voor speelruimte en -voorzieningen.
Speelplaatsen beheerplan	2017 - 2021	In 2017 is een nieuw beheerplan speelvoorzieningen opgesteld

Op basis van de vastgestelde plannen is per kapitaalgoed inzicht gegeven in het gemeentelijke beleid, de doelstellingen, de activiteiten die op stapel staan, de daarmee gemoeid zijnde financiële middelen en eventuele ontwikkelingen en risico's. Aan het einde van deze paragraaf bieden we integraal inzicht in de financiën die met het onderhoud kapitaalgoederen gemoeid zijn.

Wegen

Beleid

Het gemeentelijke beleid is gericht op efficiënt en effectief onderhoud aan de wegen. De uitgangspunten zijn beschreven in het "beleidsplan wegen gemeente Oude IJsselstreek 2014-2018". Het beleidsplan geeft, op basis van het vastgesteld kwaliteitsniveau en het aanwezige areaal aan wat gemiddeld per jaar nodig is om de kwaliteit van de wegen op peil te houden. In het beleidsplan staat aangegeven dat de wegen in de gemeente Oude IJsselstreek kwaliteitsniveau basis moeten hebben (volgens de richtlijnen van de CROW-systematiek). Één keer per twee jaar worden alle wegen in de gemeente Oude IJsselstreek geïnspecteerd op schades en beoordeeld op kwaliteit. Deze gegevens, samen met de vaste gegevens vanuit het beheerpakket, vormen de basis voor het uit te voeren onderhoud. Vanuit het beheerpakket kan een meerjarenplanning (5 jaar) voor het groot onderhoud aan de wegen worden opgesteld.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Jaar	Wat mag het kosten?
Hoofddoelstelling			
Schoon, heel, veilig Niveau 6 (Voldoen vastgestelde CROW-norm, gelijk aan niveau C)	Planmatig onderhoud en grootonderhoud van wegen Opstellen beleidsplan Wegen 2019 - 2023	jaarlijks 5 jaar	Bestaand beleid Bestaande budgetten en formatie
Subdoelstelling			
Efficiënt en effectief onderhoud aan wegen	Uitvoering van het beleidsplan Wegen 2014-2018 Opstellen en bijhouden meerjarenplanning voor groot onderhoud van wegen Groot onderhoud van de wegen Weginspectie 2017	jaarlijks jaarlijks 2 jaar	Bestaande budgetten en formatie

Kwaliteit

In het huidige beleidsplan staat aangegeven dat de wegen in de gemeente Oude IJsselstreek kwaliteitsniveau basis moeten hebben. Kwaliteitsniveau basis is een voldoende (cijfer tussen 5,5 en 6,5).

Om te kunnen bepalen op welk kwaliteitsniveau de wegen in onze gemeente zitten worden structureel (per 2 jaar) de inspectiegegevens van de wegen door een onafhankelijk bureau vertaald naar een bijbehorend kwaliteitsniveau. Voor de evaluatie van het huidige beleidsplan is dit ook gebeurd. Hieruit blijkt dat het kwaliteitsniveau van de wegen in Oude IJsselstreek is toegenomen tot een gemiddeld kwaliteitsniveau basis. De achterstand van de afgelopen jaren is ingehaald. Eind 2017 zal er een nieuwe weginspectie worden uitgevoerd.

Financiën

Zoals is in de jaarrekening 2016 is beschreven is besloten om een bestemmingsreserve in te stellen. Deze bestemmingsreserve maakt het mogelijk om jaarlijks aan te blijven sluiten bij de onderliggende beheerplannen zonder dat financieel technisch soms tekorten en soms overschotten ontstaan. Ook voor de openbare verlichting wordt in deze bestemmingsreserve rekening gehouden met de benodigde extra financiële ruimte. Deze bestemmingsreserve wordt jaarlijks gevoed met een bedrag van € 550.000 naast de reguliere budgetten die in de begroting beschikbaar zijn.

Ontwikkelingen

Begin 2014 heeft de raad het beleidsplan Wegen vastgesteld. Dit beleidsplan loopt nog tot eind 2018. In 2018 zal daarom een nieuw beleidsplan worden opgesteld waarin alle facetten die afgelopen jaren zijn besproken worden opgenomen. Ieder jaar zal de onderhoudsplanning van de wegen opnieuw worden bekeken en eventueel worden bijgesteld. Voor de verlichting is vooralsnog een planning beschikbaar en een doorberekening voor de komende vier jaar.

Risico's

De risico's liggen vooral op het terrein van de wettelijke aansprakelijkheid. Hiervoor heeft de gemeente een verzekeringspolis afgesloten.

Civieltechnische kunstwerken en kunst in openbare ruimte

Beleid

Op dit moment is er (nog) geen vastgesteld beleid voor het beheer en onderhoud van de aanwezige civieltechnische kunstwerken en kunst in de openbare ruimte binnen de gemeente. Uitgangspunt is om iedere vijf jaar de civiele kunstwerken volledig te laten inspecteren door een gespecialiseerd bureau. In de tussenliggende jaren voert de eigen dienst inspecties uit. Voor de kunst in de openbare ruimte is ervoor gekozen om de eigen dienst jaarlijks een globale inspectie uit te laten voeren. Het jaarlijks onderhoud (schoonmaken) is hierop afgestemd.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Jaar	Wat mag het kosten?
Hoofddoelstelling			
Schoon, heel en veilig	Opstellen uitvoeringsplan naar aanleiding van jaarlijks te houden (globale) inspecties.	jaarlijks	Bestaande formatie en budgetten
	Toetsing diverse bruggen naar aanleiding van nieuwe norm verkeersbelasting.	2018	Bestaande formatie en budgetten
	Volledige inspectie van de civieltechnische kunstwerken (vijfjarige inspectie).	2020	Bestaande formatie en budgetten

Kwaliteit

Medio 2015 zijn alle civieltechnische kunstwerken door een gespecialiseerd bedrijf geïnspecteerd. Uit deze inspectie kwam naar voren dat de geïnspecteerde kunstwerken over het algemeen in redelijke staat van onderhoud verkeerden. De geconstateerde gebreken zijn inmiddels verholpen.

Planning

Aan de hand van de jaarlijks uit te voeren schouw, zullen de onderhouds- en herstelwerkzaamheden ingepland worden.

Financieel

In 2016 is een start gemaakt met het opzetten van een beheerplan om zodoende het noodzakelijk onderhoud op een verantwoorde manier te budgetteren en te plannen. Ter ondersteuning van deze nieuwe wijze van beheren en onderhouden, is overgegaan tot aanschaf van beheerssoftware. Met behulp van deze software is een doorkijk gemaakt voor de komende jaren, om in te schatten welk onderhoud minimaal noodzakelijk is. De uitkomst hiervan is dat het huidige jaarlijkse budget niet toereikend is, en vanaf 2018 verhoogd dient te worden met € 90.000 (naar totaal € 172.000). Het beheerplan zal ter vaststelling aan de gemeenteraad aangeboden worden.

Risico's

De risico's liggen vooral op het terrein van de wettelijke aansprakelijkheid. Hiervoor heeft de gemeente een verzekeringspolis afgesloten.

Openbare verlichting

Beleid

Openbare verlichting draagt bij aan een veilige en leefbare openbare ruimte. Het is daarom een beleidsterrein waarbij het van belang is dat de gemeente zelf een sturende rol bij het definiëren van het beleid en het uitvoeren van het beheer en onderhoud vervult. Met het oog daarop is in 2012 een beleidsplan voor de openbare verlichting vastgesteld.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Jaar	Wat mag het kosten?
Hoofddoelstelling			
Het openbare leven bij duisternis zo goed mogelijk te laten functioneren en bij te dragen aan een sociaal veilige, verkeersveilige en leefbare omgeving.	Uitvoeren beleidsplan Openbare verlichting 2012-2016	2012 – 2016	Bestaande budgetten en formatie
	Vervanging openbare verlichting (binnen de projecten)	2017 e.v.	Volgens Vervangingsplan
	Vervanging masten en armaturen	2017 - 2020	Waar mogelijk bestaande budgetten en formatie
	Uitvoeren regulier onderhoud	Jaarlijks	Bestaande budgetten en formatie
	Afhandelen storingen en klachten	Jaarlijks	Bestaande budgetten en formatie
	Op- en vaststellen beleidsplan 2018 - 2022	Vijf jaar	Bestaande budgetten en formatie
Subdoelstelling	Het vervangen van lampen (en bijbehorende armaturen) met hoog energieverbruik. Het toepassen van innovatieve ontwikkelingen op het gebied van de energieaanpak	2017 e.v. 2017 e.v.	Waar mogelijk bestaande budgetten en formatie

Kwaliteit

In de periode 2017-2020 moeten we 1100 armaturen en 500 lichtmasten vervangen. Naast de vermindering van veiligheid risico's zullen deze vervangingen ook zorgen voor een uniforme toepassing van masten en armaturen waardoor er een rustig wegbeeld ontstaat.

Financiën

Vanaf 2017 kan het vervangingsplan van de openbare verlichting worden bekostigd uit de bestemmingsreserve Wegen en Openbare Verlichting.

Ontwikkelingen

De ontwikkelingen op het gebied van LED (Lichting Emitting Diodes) verlichting gaan nog steeds door. De LED lamp is nu een stabiele factor in de openbare verlichting waardoor we een definitieve switch naar de LED verlichting hebben gemaakt. In het vervangingsplan is dit ook meegenomen waardoor we alle conventionele armaturen gaan vervangen door LED armaturen. Doordat de SOX en SON armaturen duur in onderhoud zijn worden deze in de eerste cyclus vervangen door LED armaturen.

Het dimmen van de openbare verlichting voeren we verder in, dit scheelt ongeveer 10% energieverbruik op de totale installatie. Het onderhoud van de openbare verlichting voeren we vanaf 2012 gezamenlijk met de gemeente Montferland en Doetinchem uit. Het nieuwe onderhoudscontract is in 2016 ingegaan voor een periode van 3 jaar.

Risico's

Ieder jaar worden masten die 45 jaar of ouder zijn getest op stabiliteit. Uit deze meting, die vanaf 2013 jaarlijks wordt uitgevoerd, komen steeds meer masten met een, vanuit inspectiejargon, "code rood" naar boven. Masten met deze code vertonen ernstige gebreken die de stabiliteit van de mast niet waarborgt. Deze masten dienen binnen 6 maanden na de meting vervangen te worden. Met het toevoegen van verlichting aan de bestemmingsreserve wegen, rekening houdend met de benodigde middelen, kunnen de masten in principe tijdig worden vervangen en blijft het risico beperkt.

Riolering

Beleid

Binnen de Waterwet heeft de gemeente de zorgplicht voor stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater. In het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2017 - 2020 (vGRP) is opgenomen hoe de gemeente denkt om te gaan met deze drie zorgplichten en bevat:

- een overzicht van de in de gemeente aanwezige voorzieningen voor de inzameling en het transport van afvalwater en het tijdstip waarop die voorzieningen naar verwachting aan vervanging toe zijn;
- een overzicht van de aan te leggen of te vervangen voorzieningen als bedoeld onder a;
- een overzicht van de wijze waarop de voorzieningen worden of zullen worden beheerd; de gevolgen voor het milieu van de aanwezige voorzieningen en van de in het plan aangekondigde activiteiten;
- een overzicht van de financiële gevolgen van het vGRP.

Voor de dekking van de kosten van aanleg en beheer van riolering zijn er verschillende bronnen. De aanleg van riolering in nieuwe bestemmingsplannen bekostigen we uit de exploitatieopzet van die plannen en verdisconteren we in de verkoopprijs. De kosten van het beheer en de aanleg van riolering, hemel- en grondwatervoorzieningen bij bestaande panden, dekken we uit de rioolheffing. De hoogte van deze heffing wordt jaarlijks herzien en met behulp van een kostendeckingsplan vastgesteld.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Jaar	Wat mag het kosten?
Hoofddoelstelling			
Schoon, heel, veilig (Bescherming volksgezondheid, kwaliteit leefomgeving waarborgen en bescherming grond- en oppervlaktewater)	Uitvoeren vGRP	2017-2020	Bestaande formatie en budgetten
Subdoelstelling			
Efficiënt en effectief onderhoud aan riolering	Uitvoeren GRP	jaarlijks	Idem
Voorkomen van "water op straat"	Oplossen knelpunten Uitvoeren vGRP	jaarlijks jaarlijks	p.m. Bestaande formatie en budgetten

Per 2017 is er een nieuw verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan vastgesteld met een looptijd van 4 jaar.

Kwaliteit

Door middel van camera-inspecties wordt jaarlijks de kwaliteit van een deel van de vrijvervalriolering bepaald. Aan de hand van deze inspecties, en inspecties uit het verleden, wordt met behulp van het rioolbeheersysteem een vervangingsplanning opgesteld.

Samen met de vrijvervalriolering maakt de electro-mechanische riolering (drukriolering) het grootste onderdeel uit van het gehele rioolsysteem. Om ook hier inzicht te krijgen in de kwaliteit is er nog niet zo lang geleden besloten om dit onderdeel ook periodiek te inspecteren. De eerste inspecties bevestigen de verwachte levensduur van bepaalde onderdelen. Aan de hand van de uitgevoerde inspecties zal hier ook een vervangingsplan voor opgesteld worden.

Binnen het vGRP is al rekening gehouden met de hierboven genoemde vervangingsplannen.

Planning

Zoals al aangegeven is het huidige verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan herzien per 2017.

Financieel

In oktober 2016 is het gemeentelijk rioleringsplan 2017-2020 door de gemeenteraad vastgesteld. Met de vaststelling van dit plan, zijn ook de uitgangspunten voor de bepaling van de hoogte van de rioolheffing vastgesteld. Deze uitgangspunten zijn:

- Jaarlijkse stijging van de heffing met 3%;
- Jaarlijks beoordelen of dit percentage voldoende of juist onvoldoende is voor de dekking van de riooluitgaven;
- Een acceptabele stand van de voorziening riolering (ca. € 250.000 - € 300.000) om eventuele tegenslagen op te kunnen vangen.

Met in achtneming van de bovenstaande uitgangspunten, is het voorstel om de rioolheffing voor 2018 niet te laten stijgen en gelijk te houden met 2017 op € 246,04.

Ontwikkeling

Dat het klimaat aan het veranderen is, is inmiddels duidelijk. Wat in alle scenario's naar voren komt zijn hogere temperaturen, nattere winters, heftigere buien en kans op drogere zomers. Met name de heftigere buien leveren een uitdaging op. Het traditionele riool kan deze grote hoeveelheden neerslag niet meteen op alle plaatsen verwerken. Om bij grote hoosbuien schade te voorkomen, zijn aanvullende maatregelen nodig. Hierbij kan gedacht worden aan infiltratie in de bodem, afvoer naar open water of kortdurende bering in de openbare ruimte. Daarnaast zal er gewerkt moeten worden aan bewustwording bij de burgers. Zij zullen moeten accepteren dat er door de heftigere buien, vaker water op straat blijft staan. Het nieuwe verbreed GRP 2017 – 2020 speelt nog meer dan het vorige in op de gevolgen van klimaatverandering.

Risico's

Met de jaarlijkse financiële actualisatie om de hoogte van de rioolheffing te bepalen beperken we eventuele risico's tot een aanvaardbaar niveau.

Groen

Beleid

Op basis van het huidige budget wordt de beheer kwaliteit 'schoon en veilig' gerealiseerd. De beheer kwaliteit 'heel en technisch' blijft hierop wat achter. De verzorgingsgraad van het groen is redelijk. Uit een laatstgehouden schouwing (2017) blijkt dat de meeste groenonderdelen nog net scoren op kwaliteitsniveau 'basis', maar wel aan de onderkant.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Jaar	Wat mag het kosten?
Hoofddoelstelling			
Duurzaam veiligstellen en ontwikkelen van een kwalitatief hoogwaardige groenstructuur en het bevorderen van een aantrekkelijke groene woon- en werkomgeving in Oude IJsselstreek	1. Vastgesteld Groenbeleidsplan en Groenbeheerplan (2014) 2. Uitvoeren planmatig onderhoud	Jaarlijks	Bestaande budgetten en formatie
Subdoelstelling			
Versterking en behoud van het groene karakter van de gemeente Oude IJsselstreek	Landschapsontwikkelingsplan OMD (2016 – 2018; subsidie verlengd naar 2019)	Jaarlijks	Bestaande budgetten en formatie
Streven naar beeldkwaliteit groen die overeen komt met het wensbeeld vanuit groenbeleidsplan	Uitvoeren planmatig onderhoud	Jaarlijks	Bestaande budgetten en formatie

Verkoop openbaar groen

Eind 2016 is de Uitvoeringsnota Verkoop Openbaar Groen vastgesteld. Deze nota is geschikt voor het beoordelen van individuele vragen over (aankoop) van snippergroen. De nota leent zich ook voor een gebiedsgerichte benadering in een kern of wijk waarbij systematisch wordt gekeken waar gemeentegrond in gebruik is genomen. Vervolgens kan worden bekeken of en hoe een dergelijke situatie gelegaliseerd kan worden door middel van verkoop (voorkeur) of huur (eventueel).

Beheerplan bomen

Er is in het kader van de actieve informatieplicht een memo 'Ingrijpende beheersmaatregelen boom- en bosbeplantingen' gepresenteerd aan de raad. Kernpunt hieruit over laanbomen is dat we recht willen doen aan meerdere belangen en daarom een nieuw bomenbeleidsplan opstellen, waarbij er ook een duidelijke paragraaf zal worden gewijd aan het beheer van laanbomen. Hierbij zal dan ook aandacht aan het dunnen worden besteed. Doelstelling is om dit nieuwe bomenbeheersplan in 2019 operationeel te hebben. Tot die tijd zal alleen het strikt noodzakelijke beheer worden uitgevoerd.

Risico's

Mogelijke risico's liggen vooral op het terrein van de wettelijke aansprakelijkheid. Hiervoor heeft de gemeente een verzekeringspolis afgesloten.

Gemeenten moeten in het kader van de zorgplicht voor bomen een BVC-inspectie (boomveiligheidscontrole volgens de methode VTA (Visual Tree Assessment) uitvoeren. In 2015 is hier een begin mee gemaakt. In een cyclus van 3 jaren worden alle bomen geïnspecteerd; attentie- en risico-bomen worden frequenter gecontroleerd. Deze gegevens worden in het beheerpakket vastgelegd.

Een ander (financieel) risico wordt gevormd door ziektes. Specifieke ziekten aan bomen (o.a. de **kastanje-**, **iep-** en **watermerkziekte**) zijn moeilijk te beheersen en te genezen. **Essentaksterfte** is een boomziekte die vooral in het buitengebied voorkomt. Als een boom ziek wordt, is vaak een snelle verwijdering noodzakelijk. De **roetschorsziekte** is een bijzonder ziekte omdat deze bij mensen longproblemen kan veroorzaken. De bestrijding van **eikenprocessierups** wordt jaarlijks uitgevoerd vanwege de volksgezondheid.

Water

Beleid

Het Waterplan bestaat uit een inventarisatie en een analyse. Dit beleidskader zorgt dat al het water een duidelijke functie heeft voor burgers, toeristen, bedrijven, natuur en milieu. Het gaat om modern waterbeleid, waardoor water en watergerelateerde raakvlakken gelijkwaardig zijn aan andere beleidsvelden. Het eindresultaat is een gezonde, "waterrijke" en milieuvriendelijke gemeente.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Jaar	Wat mag het kosten?
Hoofddoelstelling			
In 2020, een ecologische, recreatieve, cultuurhistorische en ruimtelijke samenhang in het water in en om de gemeente Oude IJsselstreek	Uitvoering in overeenstemming met het uitvoeringsprogramma	jaarlijks	Bestaande budgetten en formatie

Financieel

De financiële aspecten van het onderdeel water zijn opgenomen in het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan.

Ontwikkelingen

Zoals al beschreven in het onderdeel Riolering, is het klimaat aan het veranderen. Deze verandering is niet alleen van invloed op de riolering, maar ook op het watersysteem. Overtollig water uit de kernen dient ook op een verantwoorde wijze verwerkt te worden. Binnen het GRP 2017 - 2020 is hier ook aandacht aan geschonken.

Planning

Binnen het GRP 2017 – 2020 is ruimte opgenomen om het beheer en onderhoud van de watergangen meer vorm te geven.

Risico's

Behoudens beperkte overstromingsrisico's zijn er geen risico's bekend.

Speelplaatsen

Speelplekken en -toestellen

Gemeente Oude IJsselstreek kent 108 actieve speelplekken, verspreid over 15 kernen. Op de actieve plekken staan in totaal 573 speeltoestellen, wat gelijk staat aan ruim vijf toestellen per locatie.

Kern	Aantal speelplekken	Aantal speeltoestellen
Bontebrug	1	4
Breedebroek	2	10
Etten	5	22
Gendringen	14	99
Heelweg	1	4
Megchelen	2	13
Netterden	1	7
Silvolde	10	61
Sinderen	1	5
Terburg	12	75
Uift	36	168
Vasselder	1	4
Varsseveld	15	90
Voorst	6	6
Westendorp	1	5
Totaal	108	573

Beleid

In samenwerking met de inwoners wordt gekeken naar de behoefte van speeltoestellen. Daar waar deze behoefte niet direct aanwezig is, wordt versoerd. Voornamelijk wordt gekeken naar de speelterreinen die niet voldoen aan het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen (= landelijke norm). In samenhang met de burgers wordt bekeken of de speelplekken nog wenselijk zijn. Indien dat niet het geval is worden de speelplekken of toestellen vervangen.

Beheer

In 2017 is een nieuw beheerplan speelvoorzieningen opgesteld. In dit beheerplan wordt helder gemaakt hoe de openbare speelruimte binnen de gemeente op langere termijn beheersbaar, betaalbaar en veilig blijft. Aan de hand hiervan is voor de periode 2017-2021 bekeken welke speelplekken of -toestellen in aanmerking komen voor vervanging en welke kosten hiermee gemoeid gaan.

Onderhoud en vervanging

Voor de periode tot 2021 is een overzicht gemaakt van het reguliere onderhoudsbudget op basis van wettelijke richtlijnen voor onderhoud en de waarde, leeftijd en huidige staat van de speeltoestellen en ondergronden.

Risico's

Alle wijkbeheerders zijn voorzien van het keuringscertificaat "speeltoestellen" en kunnen dus de speeltoestellen zelfstandig keuren. Eénmaal per 3 jaar keurt een onafhankelijk bureau de toestellen nogmaals volgens NEN-EN 1176-7:2008. Door het consequent (laten) uitvoeren van een inspectie van de speeltoestellen voldoet de gemeente aan haar verplichtingen in kader van de Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen. De risico's ten aanzien van de veiligheid (ongelukken) en aansprakelijkheid (claims) zijn daarmee beheersbaar.

Financieel overzicht

(x 1.000)

Onderdeel	Jaarrekening 2016		Begroting 2017		Begroting 2018	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Wegen	3.763	110	3.833		4.501	72
Kunstwerken	257		160		265	
Riolering	7.693	7.692	7.005	7.959	7.703	8.359
Gebouwen	3.973	3.805	3.604	1.447	5.104	2.196
Groen	3.242	38	2.767		3.196	2
Speelplaatsen	77		45		264	
Openbare verlichting	520	7	351		355	

In notitie rente van juni 2016 (wijziging BBV) is vastgelegd dat per 1 januari 2018 de rente over projecten moet worden toegewezen aan de taakvelden. Hierdoor is het verschil te verklaren tussen de afwijkingen begroting 2017 en begroting 2018. De toename in kosten voor kunstwerken betreft de verhoging van € 90.000,- conform het voorstel in deze begroting.

Paragraaf Grondbeleid

Inleiding

Onder grondbeleid wordt verstaan het gehele instrumentarium dat de gemeente ter beschikking staat om ruimtelijke doelstellingen te realiseren. Het grondbeleid omvat alle strategieën van de gemeente rondom het verwerven, beheren, bewerken en uitgeven van gronden. Grondbeleid is een verzamelnaam van een aantal specifieke beleidsuitingen en kan worden ingezet om doelstellingen van de andere beleidsaspecten binnen de gemeente mede mogelijk te maken. Het grondbeleid heeft grote invloed op en samenhang met de realisatie van de beleidstaken zoals: ruimtelijke ontwikkeling - volkshuisvesting - verkeer en vervoer – zorg en welzijn - cultuur, sport en recreatie - economische structuur.

Daarnaast kan het grondbeleid grote financiële gevolgen hebben. Met name de financiële risico's zijn van belang voor de financiële positie van de gemeente.

Het bestaande beleid op het gebied van Grondbeleid is opgenomen in de volgende stukken:

- Nota Grondbeleid;
- In bestemmingsplannen;
- Structuurvisie 2010

Nota grondbeleid 2016

De gemeente Oude IJsselstreek heeft eind 2015 haar nieuwe nota grondbeleid vastgesteld.

De belangrijkste wijzigingen in het nieuwe grondbeleid ten opzichte van de vorige nota zijn als volgt:

- De trend van de afgelopen jaren neigt steeds meer naar faciliterend grondbeleid. De mogelijkheid om actief te verwerven blijft in de huidige nota bestaan, maar daarbij zal primair gezocht worden om de beleidsdoelstellingen op een andere wijze uit te voeren dan via actief grondbeleid.
- Diverse wet- en regelgeving op het gebied van grondbeleid zijn veranderd. De nota grondbeleid 2016 anticipeert op deze wijzigingen.
- Als uitgangspunt is meegenomen dat de gemeente Oude IJsselstreek als doelstelling heeft om vastgoed (inclusief gronden) af te stoten tenzij deze een bijdrage leveren aan het realiseren van beleidsdoelstellingen dan wel de dienstverlening van de gemeente.
- Werken met een Meerjaren Prognose Grondexploitaties (MPG). Met een MPG wordt een integraal beeld gegeven van inhoudelijke en financiële aspecten van de grondexploitaties.

Gronduitgifte

Voor de bepaling van de uitgifteprijs van bouwgrond is niet de optelsom van de kosten bepalend, maar wordt zoveel mogelijk de marktprijs benaderd, waarbij liggings- en omgevingsfactoren van invloed kunnen zijn. Voor de uitgifteprijzen van kavels voor woningbouw wordt de zogenaamde residuele grondwaardeberekening gehanteerd (zie verder nota grondbeleid 2016).

Voor onze lokale bedrijventerreinen is de overeenkomst tot samenwerking tot het realiseren van regionale bedrijventerreinen van belang. Een geharmoniseerde prijsstelling is hierbij van belang. Bij de herzieningen van de regionale bedrijventerreinen als ook onze lokale bedrijventerreinen, Hofskamp-Oost tweede fase en De Rieze V en VI is dan ook rekening gehouden met marktconforme grondprijzen.

Ook alle (woningbouw)complexen zijn de afgelopen jaren herzien. Voor het bepalen van (financiële) risico's wordt tevens rekening gehouden met een (verdere) uitloop van de exploitaties e.e.a. conform de vastgestelde voorschriften (commissie BBV).

Beleidsuitgangspunten reserves, voorzieningen en risico's voor grondzaken

De gemeente Oude IJsselstreek kent ingevolge de begrotings- en rekeningvoorschriften geen eigen algemene reserve voor de grondexploitatie. Voor de gronden in exploitatie met verwachte nadelige resultaten wordt voor deze nadelige resultaten een verliesvoorziening getroffen. Dat wil zeggen dat een deel van de algemene reserve wordt vastgelegd om toekomstige verliezen af te kunnen dekken. Daarnaast worden risico's geïnteriseerd en wordt de kans dat deze zich kunnen voordoen bepaald. Het uiteindelijke bedrag van het totaal van deze risico's is van invloed op het weerstandsvermogen van de gemeente. Deze zal groot genoeg moeten zijn om de risico's af te dekken wanneer deze risico's zich voordoen. Daarmee kan worden gesteld dat met financiële risico's en verwachte nadelige resultaten binnen de grondexploitatie in voldoende mate rekening wordt gehouden.

Wijziging in wet en regelgeving

Vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), voor wat betreft de grondexploitaties, zijn een aantal aspecten grondig aangepast. Dit heeft op de jaarrekening 2016 al zijn weerslag gehad. Daarnaast zijn vanaf 2016 bepaalde activiteiten die een (overheids)onderneming vormen binnen de gemeente vennootschapsbelastingplichtig.

Vennootschapsbelastingplicht voor overheidsondernemingen

Op basis van handreikingen heeft in de gemeente Oude IJsselstreek een toets plaatsgevonden of en in hoeverre het "grondbedrijf" van de gemeente Oude IJsselstreek wordt belast met een afdracht in het kader van de vennootschapsbelasting (Vpb). Op basis van deze toets¹ is het meest waarschijnlijke scenario nog steeds dat voor het "grondbedrijf" van de gemeente Oude IJsselstreek géén afdracht voor de VPB zal plaats vinden.

Absolute zekerheid over het ingenomen standpunt van de gemeente Oude IJsselstreek kan nog niet worden gegeven. Een definitief oordeel volgt na controle door de belastingdienst. Jaarlijks zal getoetst worden of voldaan wordt aan de gestelde criteria voor de VPB-plicht.

BBV-verslaggevingsregels rondom grondexploitaties

De commissie BBV heeft in de notitie "grondexploitaties 2016" een aantal wijzigingen doorgevoerd over de (financiële) afbakening, definiëring en verslaggeving bij grondexploitaties. De wijzigingen leiden tot meer transparantie, eenduidigheid en een vermindering van de administratieve lasten en worden sinds 2016 doorgevoerd.

De belangrijkste wijzigingen hebben vooral betrekking op:

- Beperking van de doorlooptijd van grondexploitaties en het treffen van risico-beperkende beheersmaatregelen.
- Het hanteren van de kostensoortenlijst vanuit het Besluit ruimtelijke ordening (Bro). Dit betekent dat niet zonder meer alle kosten toegerekend kunnen worden aan een bepaald project.
- De rentetoerekening (rente over het vreemd vermogen).
- De disconteringsvoet, het rentepercentage voor het bepalen van de netto contante waarde².
- De categorie 'niet in exploitatie genomen gronden'(NIEGG) en "strategische aankopen" zijn vanaf 2016 verdwenen.

¹ Door PricewaterhouseCoopers is in 2016 het onderzoek naar de VPB positie van het grondbedrijf van de gemeente Oude IJsselstreek afgerond.

² Netto Contante Waarde (NCW) is een methode om de eindresultaten van de grondexploitaties "terug" te rekenen naar de waarde per 1 januari van het lopende jaar. Deze eindresultaten zijn immers waarden in de toekomst. Door deze uit te rekenen in NCW. Kunnen ze met elkaar vergeleken worden.

Toelichting op het exploitatieresultaat van de grondexploitaties

Actualisatie grondexploitaties³

Alle gronden in exploitatie worden eens per jaar (peildatum 31 december) geactualiseerd. Deze actualisatie houdt het volgende in:

- Bijstelling van de boekwaarden op basis van inkomsten en uitgaven van het afgelopen jaar.
- Actualiseren van de ramingen voor de nog geplande uitgaven en inkomsten.
- Actualiseren van planning en fasering naar aanleiding van de laatste ontwikkelingen.
- Het verwerken van eventuele gevolgen uit wijziging van wet- en regelgeving.
- Aanpassing parameters (rente, kostenstijging, opbrengstenstijging, disconteringsvoet).

Resultaten gronden in exploitatie

Alle grondexploitaties zijn herzien per peildatum 31 december 2016. Dat wil zeggen dat alle kosten van verwerving, bouw- en woonrijpmaken en plankosten (investeringen) en opbrengsten (desinvesteringen⁴) en de beschikking over de verliesvoorzieningen in de boekwaarden zijn verwerkt en dat de parameters zo nodig zijn aangepast (zie paragraaf 3.1 actualisatie grondexploitaties).

De boekwaarden, de hoogte van de voorzieningen en het resultaat van alle gronden in exploitatie zijn weergegeven in onderstaande tabel.

(Het hier gehanteerde overzicht is gelijk aan de (verwachte) resultaten uit de jaarrekening 2016 omdat een wijziging in de resultaatverwachting pas na opmaak van de jaarrekening 2017 kan worden gegeven.)

Verloop gronden in exploitatie	Boekwaarde 01-01-2016	Investeringen	Desinvesteringen	Boekwaarde 31-12-2016	Voorzieningen	Gecorr. Balanswaarde 31-12-2016	Resultaat Obv NCW (BBV discvoet)
De Rieze V + VI	4.095.208	138.940		4.234.148	426.536	3.807.612	-426.536
Hutten Noord	1.498.957	126.002	421.600	1.203.359	320.347	883.012	-320.347
Hutten Zuid	-511.271	561.271	50.000	0	--	--	--
Centrumplan Ulf	-119.942	250.884		130.942	--	130.942	2.736
Slawijkseweg	-333.974	276.698	56.000	-113.276	206.772	-320.048	-206.772
Hofskamp Oost II	11.621.585	343.689	1.348.500	10.616.774	2.842.749	7.774.025	-2.842.749
Eskopje	57.050	1.703	320.910	-262.157	--	-262.157	20.299
Essenkamp	-183.543	131.978	85.800	-137.364	--	-137.364	35.503
Kromkamp	288.418	18.433		306.850	317.911	-11.061	-317.911
Bomenbuurt Ulf	410.727	33.384	150.001	294.110	--	294.110	6.537
w/d Pavert	-274.495	-553	156.850	-431.897	--	-431.897	288.350
Wienw/Bosboomstr	68.757	13.993	82.750	0	--	--	--
Keurkamer	-237.354	236.354	-1.000	0	--	--	--
Woningbouwplanning O-Y					275.970	-275.970	---
Totaal	16.380.124	2.132.775	2.671.411	15.841.488	4.390.285	11.451.203	-3.760.891

³ Alle in deze paragraaf genoemde bedragen zijn in euro's en exclusief BTW.

⁴ Tot desinvesteringen behoren onder andere opbrengsten uit verkopen, subsidies, exploitatiebijdragen en bijdragen uit verliesvoorzieningen.

De grondexploitaties hebben per saldo een nadelig resultaat van totaal ca € 3.8 miljoen. De bedrijventerreinen met een gezamenlijk nadelig resultaat van € 3,3 miljoen dragen aanzienlijk bij aan dit resultaat. Na herziening van de bedrijfsterreinen in 2016 is voor het nadelig resultaat een separate voorziening gevormd ten bedrage van € 3,3 miljoen om de verliezen ten gevolge van het bijstellen van de grondprijzen en wijziging in fasering op te kunnen vangen. Voor de nadelige grondcomplexen kan het resultaat binnen de verliesvoorziening van de Woningbouwplanning gemeente Oude IJsselstreek worden opgevangen.

Regionaal bedrijventerrein A18 Bedrijvenpark en Euregionaal Bedrijventerrein DocksNLD

De gemeenten Doetinchem, Montferland, Bronckhorst en Oude IJsselstreek werken samen bij de ontwikkeling en herontwikkeling van bedrijventerreinen binnen de gemeenten (met middelen uit het zogenaamde HRT-fonds) en ook specifiek bij de ontwikkeling van het A18 Bedrijvenpark (A18 BP) in de gemeente Doetinchem en het Euregionaal Bedrijventerrein DocksNLD in de gemeente Montferland (EBT), waarbij de deelnemende gemeenten risicodragend zijn. In de samenwerkingsovereenkomst is tevens afgesproken dat de resultaten onderling verevend worden en eventuele baten in het HRT-fonds worden gestort.

Het verwachte exploitatieresultaat van de A18 is door de recessie verslechterd. Als risicodragende gemeente heeft Oude IJsselstreek voor haar deel van het toe te rekenen nadelige resultaat een verliesvoorziening moeten treffen. Naast dit resultaat zijn er ook nog risico's te benoemen.

In 2017 zijn besluiten genomen tot het treffen van maatregelen om de grondexploitatie A18 Bedrijvenpark toekomstbestendig te maken.

Hoewel de geprognosticeerde verkopen nog achter blijven is een herleving van de belangstelling voor de bedrijventerreinen duidelijk merkbaar. Dat geldt des te meer voor logistieke bedrijven zodat de vraag voor ligt om een tweede fase DocksNLD te ontwikkelen.

De planvoorraad in de regio is groot. Naast de samenwerking in het A18 Bedrijvenpark te Doetinchem en het bedrijventerrein DocksNLD te Montferland hebben de deelnemende gemeente zelf ook nog projecten en/of particuliere terreinen. Hoe om te gaan met deze en toekomstige ruimtelijke ontwikkeling is belangrijk en is door de stuurgroep binnen de samenwerking opgepakt. Dit zal leiden tot (aanvullende) voorstellen.

Gevolgen Woningbouwplanning Oude IJsselstreek (regionale woonagenda)

Met de eind 2016 vastgestelde beleidsnotitie Woningbouwplanning Oude IJsselstreek geeft de gemeente invulling aan de opgave tot het terugdringen van plancapaciteit. De overcapaciteit aan woningbouwplanning wordt daarmee aangepakt. Dat vraagt wel om een zorgvuldige prioritering van projecten.

Door precisering van de geschatte kosten kan met een lagere voorziening worden volstaan.

Daarnaast brengt het terugbrengen van de plancapaciteit als gevolg van de vastgestelde beleidsnotitie risico's met zich mee.

Verloop verliesvoorzieningen

Het verloop van de voorzieningen staat weergegeven in onderstaande tabel (jaarrekening 2016).

(Het hier gehanteerde overzicht is gelijk aan het verloop van de verliesvoorzieningen uit de jaarrekening 2016 omdat mutaties pas bij opmaak van de jaarrekening 2017 kunnen worden doorgevoerd.)

Verloop verliesvoorzieningen	Balanswaarde 01-01-2016	Vorming/toev. voorzieningen (onttrekking alg. reserve)	Inzet	Vrijval/toev.voorzieningen (onttrekkingen algemene reserve)	Balanswaarde 31-12-2016
VWZ herziening Woningbouwplanning	2.100.000		-261.729	-717.271	1.121.000
VWZ bedrijventerreinen O IJ	3.236.641	32.644			3.269.285
VWZ Samenwerking WA A18 BP	1.527.218	125.382			1.652.600
Totaal	6.863.859	158.026	-261.729	-717.271	6.042.885

Risico's

Inleiding

Grondexploitaties zijn ramingen van het financiële verloop van ruimtelijke projecten, zoals woningbouwprojecten, bedrijventerreinen en herstructureringsplannen. Grondexploitaties hebben vaak een lange looptijd van 10 jaar, 15 jaar of zelfs meer. Gedurende deze looptijd kunnen allerlei veranderingen plaatsvinden die zowel positief als negatief kunnen uitpakken voor het financiële resultaat van de exploitatie. De veranderingen, die op kunnen treden, kunnen van velerlei aard zijn. De inflatie kan oplopen, de rente kan veranderen, er kunnen zich omstandigheden voordoen die niet waren voorzien, zoals een financiële en economische crisis. Een grondexploitatie is dan ook niet alleen een raming, maar bovenal een dynamisch proces. Met behulp van een risicomodel kunnen zowel mogelijke positieve als negatieve ontwikkelingen financieel worden vertaald. Voor alle lopende grondexploitaties is met behulp van het risicomodel berekend wat het financiële resultaat wordt wanneer de veronderstelde gebeurtenissen zich zouden voordoen. In deze rapportage wordt beschreven welke set van gebeurtenissen is gehanteerd en wat de financiële uitkomsten daarvan zijn. Basis voor de berekeningen zijn de grondexploitaties, zoals opgenomen in deze jaarrekening.

Risico per grondexploitatie

In het gemiddeld risico scenario is het totale verwachte eindresultaat van alle exploitaties per saldo € 6,8 miljoen negatief. In onderstaande tabel zijn per exploitatie de uitkomsten van het gemiddeld risico scenario weergegeven. Het merendeel van de risico's wordt gevormd door een mogelijke verdere verslechtering van de exploitatie van bedrijventerreinen en een specifiek risico. Zij nemen bij een gemiddeld risico al een bedrag van ruim € 4,7 miljoen voor hun rekening. Het grootste risico wordt gevormd door vertraging in de afzet van bedrijfspercelen. Bij het bepalen van de risico's is dan ook rekening gehouden met marktrisico's zoals een langere uitgifteduur als ook een risico van prijsreductie, berekend op basis van 10 tot 15 % lagere opbrengsten.

Voor de in de exploitatiebegrotingen berekende nadelige eindresultaten is een voorziening getroffen, deels apart voor de bedrijventerreinen en voor woningbouw opgenomen in de Verliesvoorziening Woningbouwplanning gemeente Oude IJsselstreek. (De hierna gehanteerde overzichten zijn gelijk aan de (verwachte) risico's uit de jaarrekening 2016 omdat een wijziging in de risicoverwachting pas bij opmaak van de jaarrekening 2017 kan worden doorgevoerd.)

Risicoanalyse grondexploitaties					
Project	Berekend risico neutraal resultaat voordelig	Berekend risico neutraal resultaat nadelig	Getroffen Verlies- voorziening	Resterend risico 2017	Resterend risico 2016
De Rieze Ulf (V en VI)		938.410	426.536	511.874	503.463
Hutten-Noord Ulf		747.762	320.347	427.415	319.568
Hutten-Zuid Ulf (afgesloten)				--	3.770
Centrumplan Ulf		1.248.796		1.248.796	1.266.601
Slawijkseweg Netterden		208.440	206.772	1.668	24.221
Hofskamp-Oost 2e f Varsseveld		3.769.902	2.842.749	927.153	1.360.649
Eskopje Varsseveld	-21.495			-21.495	-17.409
Essenkamp Varsseveld	-38.054			-38.054	-37.046
Kromkamp Sinderen		325.328	317.911	7.417	39.966
Bomenbuurt Ulf	-8.079			-8.079	-1.673
V/d Pavert Varsselder	-332.983			-322.983	-302.632
Wienw./Bosboomstr. Terborg (afgesloten)				--	-232.630
Keurkamer Ulf (afgesloten)				--	-26.620
Totaal verlieslatend		7.238.638			3.518.238
Totaal winstgevend	400.611				-618.010
Saldo (nadelig)		6.838.027	4.114.315	2.723.712	2.900.228

Voor het bepalen van de weerstandscapaciteit wordt met het totaal van dit licht afgenomen risico rekening gehouden.

Overige risico's

Naast de grondexploitaties wordt ook met risico's door woningbouwreductie in gevolge de Woningbouwplanning Oude IJsselstreek rekening gehouden, als ook met risico's vanuit de deelname in de ontwikkeling van het regionaal en euregionaal bedrijvenpark.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het totaal van alle risico's.

Resterende risico's			
Regionaal bedrijfsterreinen (RBT/EBT)	948.000	gewogen risico	948.000
Risico's Woningbouwplanning O IJ (reg. Woonagenda)	2.330.000	50%	1.165.000
Resterende risico's grondexploitaties (o.a. bedrijfsterreinen)	2.724.000	gewogen risico	2.724.000
Gevolgen weerstandsvermogen			4.837.000

De risico's binnen de paragraaf grondbeleid hebben invloed op het weerstandsvermogen van de gemeente. Hiervoor wordt verwezen naar de paragraaf weerstandsvermogen.

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Het weerstandsvermogen gaat over de vraag in hoeverre de gemeente middelen kan vrijmaken om grote tegenvallers op te vangen, zonder dat dit betekent dat het beleid direct veranderd moet worden. Het gaat dus om de robuustheid van de begroting.

Hierbij wordt een relatie gelegd tussen de financiële risico's en de middelen waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om risico's af te dekken (weerstandscapaciteit).

Hoe hoog het weerstandsvermogen zou moeten zijn, is niet exact aan te geven. De omvang is afhankelijk van de financiële risico's die de gemeente loopt en de kans dat de risico's daadwerkelijk effectief worden. Vanuit het provinciaal toezicht zijn formeel geen directe normen voor het weerstandsvermogen; wel geeft de Provincie richting door bandbreedtes aan te geven bij de kengetallen, voortvloeiend uit de wijzigingen in de BBV.

Beleid

Het bestaande beleid is vastgelegd in de nota Weerstandsvermogen. Daarnaast geldt de begrotingsdoctrine.

Beleidsuitgangspunten:

- Gemeente Oude IJsselstreek gebruikt in eerste instantie incidentele weerstandscapaciteit om zowel incidentele als structurele tegenvallers te dekken;
- De begroting moet elk jaar structureel sluitend zijn. Structurele tegenvallers moeten opgevangen worden door structurele middelen.
- Het weerstandsvermogen wordt zoveel mogelijk in tact gelaten en er wordt terughoudend opgetreden bij de beschikking over de algemene reserve. Dit omdat niet alle risico's voldoende gekwantificeerd kunnen worden. Om een goed beeld te houden op de risico's en de beschikbare weerstandscapaciteit worden deze minimaal tweemaal per jaar (bij de programmabegroting en de jaarrekening) geïnventariseerd;
- De post onvoorzien wordt alleen gebruikt voor eenmalige tegenvallers; deze tegenvallers dienen te voldoen aan de criteria: onuitstelbaar en onvermijdelijk. Structurele knelpunten dienen op structurele wijze te worden opgelost;
- De algemene reserve wordt volledig meegerekend bij de bepaling van de weerstandscapaciteit.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft de relatie weer tussen de weerstandscapaciteit en alle risico's waarvoor geen voorzieningen zijn gevormd. De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet-begrote kosten te dekken. De risico's zijn alle voorzienbare risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn voor de financiële positie.

Weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit geeft de mate aan waarin de gemeente zelf in staat is om niet-begrote kosten te dekken uit structurele middelen, zonder direct het bestaande beleid te moeten aanpassen/te bezuinigen. Hierbij kan gedacht worden aan de mogelijkheden die er zijn tot het verhogen van de inkomsten (bijvoorbeeld via belastingverhoging). Bij de incidentele weerstandscapaciteit gaat het om de aanwezigheid van vrij besteedbare middelen die eenmalig kunnen worden ingezet. In onderstaande tabel is een vergelijkend overzicht gegeven van de geprognosticeerde weerstandscapaciteit per begin/einde van het boekjaar.

De bestanddelen bestemmingsreserves en niet-benutte belastingcapaciteit nemen we niet mee.

Weerstandscapaciteit	Bedrag
a. Begrotingsruimte (post onvoorzien)	99
b. Algemene reserves	17.107
c. Stille reserves	1.000
Totaal weerstandscapaciteit (1-1-2018)	18.206

Toelichting

A. Begrotingsruimte

Voor de dekking van niet voorziene uitgaven is in de begroting een structureel bedrag van € 2,50 per inwoner, ofwel een totaalbedrag van € 99.000 opgenomen.

B. Algemene reserve

Algemene reserve (x 1.000)	1-1-2017	1-1-2018	1-1-2019
Algemene reserve	15.808	17.107	17.407

C. Stille reserves

Een stille reserve is het verschil tussen de hogere directe opbrengstwaarde bij verkoop en de boekwaarde van de diverse activa zoals ze op de balans staan. De mogelijke meeropbrengsten bij verkoop kunnen voor andere doelen worden aangewend. Dit geldt alleen voor bezittingen die direct verhandelbaar of verkoopbaar zijn. Bijvoorbeeld panden en objecten, maar ook bos-en landbouwgronden die niet of met een lagere boekwaarde op de balans staan. Bij de berekening van de weerstandscapaciteit wordt rekening gehouden met 50% van het verschil tussen de boekwaarde en de actuele WOZ-waarde. We nemen voor de weerstandscapaciteit het bedrag van € 1.000.000.

Risico's

Door de risico's in beeld te brengen, kunnen we het benodigd weerstandsvermogen bepalen. Voor elk risico wordt beoordeeld of het risico kan worden vermeden, verminderd, overgedragen of geaccepteerd. Daarbij wordt een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet en het bedrag ten hoogste van de maximale risico. In totaal is het risico voor Oude IJsselstreek berekend op € 6.495.000.

De belangrijkste risico's voor Oude IJsselstreek (x 1.000) :

Risico's	Mate inschatbaarheid	Beheersing	Financieel gevolg	Risico
a. Aansprakelijkheid/eigendom/Bedrijfsvoering				
Schadeclaims	Slecht	Verminderen	200	10
Eigendommen	Slecht	Verminderen	450	45
Bedrijfsvoering	Slecht	Accepteren	800	160
b. Financiële risico's				
Bestuursdwang/proceskosten	Slecht	Verminderen	300	105
c. Grondexploitatie				
Zie paragraaf grondbeleid	Redelijk	Accepteren	6.002	4.837
d. Verbonden partijen				
Zie paragraaf verbonden partijen	Goed	Verminderen	5.234	262
e. Open eind regelingen				
Open eind regelingen	Slecht	Verminderen	600	120
f. Garant en borgstellingen				
Garant- en borgstellingen	Redelijk	Accepteren	86.640	866
g. Overige (externe) factoren				
Overige factoren	Slecht	Verminderen	900	90
Totaal			101.126	6.495

Toelichting categorieën

a. Aansprakelijkheid/ eigendommen /bedrijfsvoering

Dit betreft aansprakelijkheid voor schadeclaims vanwege onzorgvuldig, onjuist of niet tijdig handelen. Daarnaast hebben we een beperkt risico op het gebied van brand- en stormschade op gemeentelijke gebouwen. Ook hebben we risico's op de eigen percelen ten aanzien van verontreiniging. Daarnaast zijn er een aantal specifieke risico's:

- Personeelslasten/inhuur. Risico's in de bedrijfsvoering zitten onder andere in de vervanging bij langdurig zieken, ontwikkelingen in personeelslasten en verregaande juridische expertise die we mogelijk moeten inhuren.
- Eigen risicodragers wachtgeldverplichtingen bestuurders. Als de aanstelling van bestuurders, bijv. door verkiezingen wordt beëindigd, dient de gemeente (mede afhankelijk van het aantal dienstjaren en leeftijd) wachtgeld te betalen. Het gehele bedrag wat naar verwachting als wachtgeld over een aantal jaren wordt uitgekeerd, wordt in het betreffende jaar als voorziening opgenomen.
- Gemeente is pensioenverzekeraar van bestuurders. De gemeente is op basis van de Wet APPA pensioenverzekeraar van bestuurders en oud-bestuurders. Deze verplichtingen kunnen tot aan de feitelijke pensioendatum niet worden overgedragen aan een "echte" pensioenmaatschappij. Dat betekent dat leven- en renterisico volledig voor rekening komen van de gemeente.

b. Financiële risico's

Dit zijn de risico's voor bijvoorbeeld bestuursdwang (als de kosten niet te verhalen zijn op de overtreder). Ook de kosten voor bezwaar-en beroepsprocedures volgen hieronder, alsook mogelijk kosten voor claims vanuit gewijzigde wet- en regelgeving.

c. Grondexploitatie

Dit betreft de risico's die verbonden zijn aan de grondexploitatie. Voor een nadere toelichting zie paragraaf "Grondbeleid"

d. Verbonden partijen

Als deelnemer van de gemeenschappelijke regelingen is de gemeente, samen met de overige deelnemende gemeenten, financieel aansprakelijk voor eventuele tekorten bij deze verbonden partijen. Zie hiervoor de paragraaf "Verbonden partijen".

e. Open eind regelingen

De uitgaven die gemoeid zijn met open-eind regelingen zijn, zoals de naam al aangeeft, moeilijk te beïnvloeden door de gemeente. Uitgaven vinden plaats op basis van verordeningen en regelingen. De aanspraken die op de regelingen worden gedaan zijn niet te beïnvloeden door de gemeente.

In Oude IJsselstreek gaat het om de volgende regelingen:

- Exploitatiesubsidies
- Leerlingenvervoer
- Subsidies professionele organisaties

Vanuit de herijking op het subsidiebeleid zijn er plafonds ingesteld voor de verenigingssubsidies en monumentensubsidie. Hierdoor is er op deze subsidies geen risico meer. In het sociaal domein (programma 2) gaat circa € 45 miljoen om. Met het plan van maatregelen ("Voorbij de zure appel") zijn de bekende risico's voor de komende jaren meegenomen. De reserve Sociaal Domein is voor de komende jaren afdoende om de risico's af te dekken; hiervoor hoeft geen apart risico (meer) in deze paragraaf te worden opgenomen.

f. Garant/borgstellingen

Alle borg-/garantstellingen zijn in kaart gebracht (zie jaarstukken 2016). Wij hanteren 1% van het totaal als risico.

g. Overige (externe) factoren

- Economische ontwikkelingen, die buiten de invloedssfeer van de gemeente vallen
- Planschade
- Leges
- Hypotheken personeel
- Afvalscheiding. Met name de pmd (plastic, metaal, drinkkartons) is een terrein waarop de vergoedingen per ton regelmatig fluctueren. We zijn pas een jaar bezig met nieuwe wijze van inzamelen en hebben nog geen goede ervaringscijfers.
- Vennootschapsbelasting (VPB).

Berekening prognose weerstandsvermogen (x 1.000)

De verhouding tussen de aanwezige weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit bepaalt of het weerstandsvermogen voldoende is.

$$\text{Weerstandsvermogen} = \frac{\text{beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{18.206}{6.495} = 2,80$$

De gehanteerde ratio:

> 2,0	= Uitstekend
1,4 – 2,0	= Ruim voldoende
1,0 - 1,4	= Voldoende
0,8 - 1,0	= Matig
0,6 – 0,8	= Onvoldoende
< 0,6	= Ruim Onvoldoende

Kengetallen

Naar aanleiding van wijzigingen in de BBV (Besluit Begroting en Verantwoording), wordt voorgeschreven dat in deze paragraaf een verplichte basisset van 5 kengetallen moet worden opgenomen. Deze kengetallen zijn:

- Netto schuldquote
- Solvabiliteitsratio
- Grondexploitatie
- Structurele exploitatieruimte
- Belastingcapaciteit (woonlasten meerpersoonshuishouden)

Het is van belang deze kengetallen in breder perspectief te zien, aangezien deze op zichzelf staan maar een deel van het totale beeld van de gemeentelijke financiën weergeven.

Kengetallen (x 1.000)	Rekening 2016	Begroting 2017 (stand 1-1)	Begroting 2018 (stand 1-1)
1a Netto schuldquote	134,5%	156,0%	140,5%
1b Netto schuldquote gecorrigeerd	119,0%	140,0%	127,9%
2 Solvabiliteitsratio	15,1%	13,0%	15,3%
3 Grondexploitatie	15,3%	17,0%	11,4%
4 Structurele exploitatieruimte	-1,4%	0,8%	0,9%
5 Belastingcapaciteit	98,1%	99,0%	100,6%

Signaleringswaarden	Waarde Oude IJsselstreek	Categorie A	Categorie B	Categorie C
Netto schuldquote	140,5%	<90%	90-130%	>130%
Netto schuldquote, gecorrigeerd	127,9%	<90%	90-130%	>130%
Solvabiliteitsratio	15,3%	>50%	20-50%	<20%
Grondexploitatie	11,4%	<20%	20-35%	>35%
Structurele exploitatieruimte Begroting	0,9%	Begr en MJR >0%	Begr of MJR >0%	Bgr en MJR <0%
Structurele exploitatieruimte MJR	0,1%			
Belastingcapaciteit	100,6%	<95%	95-105%	>105%
Weerstandsvermogen	2,80	>100%	80-100%	<80%

De beoordeling van de Provincie komt hiermee uit op oranje (matig).

Financiële begroting

Financiële positie

Toelichting

Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) schrijft voor, dat er naast de programmabegroting en de paragrafen ook een “financiële begroting” wordt gemaakt. Hierin wordt inzicht gegeven in:

- de prognose meerjarenperspectief 2018 - 2021
- het overzicht van baten en lasten
- de financiële uitgangspunten

Meerjarenraming

In de meerjarenraming wordt de ontwikkeling van het saldo aangegeven vanaf het uitgangspunt in de Programmabegroting 2017, de stand met de 2^e bestuursrapportage 2017 en vervolgens de autonome en beleidsmatige ontwikkelingen. Het structurele resultaat en incidentele resultaat zijn uit elkaar getrokken, zodat de effecten op het structurele resultaat duidelijk worden. Immers, we sturen op een *structureel* meerjarig sluitend resultaat.

NB. Alle positieve bedragen dragen bij aan een positieve ontwikkeling van het begrotingssaldo, negatieve bedragen verslechteren het resultaat.

Meerjarenraming 2018- 2021		2017	2018	2019	2020	2021
Structureel resultaat programmabegroting 2017-2020		577	406	410	145	145
Pg	Structurele afwijkingen 2e berap					
1	Kabels en Leidingen MOOR	-57	-50	-50	-50	-50
2	Sociaal domein: bijzondere bijstand	-205	-205	-205	-205	-205
2	Sociaal domein: preventief jeugdbeleid	-38	-110	-110	-110	-110
2	Sociaal domein: aangepast vervoer	-55	-55	-55	-55	-55
2	Sociaal domein dekking	298	370	370	370	370
4	Belastingen opbrengsten	138	137	165	210	225
4	GR bijdrage ODA	165	115	115	115	115
4	Reisdocumenten (inkomsten)	30	0	-120	-100	-90
BV	Algemene uitkering (sept, dec circulaire 2016)	317	890	1.278	1.401	1.401
BV	Algemene uitkering (meicirculaire 2017)	299	595	636	547	328
BV	Verwachte loon-en prijscompensatie		456	456	456	456
BV	Personeelslasten (premies, CAO stijging)	-443	-1.115	-1.134	-1.134	-1.134
BV	Accountantskosten	-25	-25	-25	-25	-25
BV	Verzekeringen	-30	-30	-30	-30	-30
BV	Dividenden	250	190	190	190	190
BV	Gemeentehuis Gendringen	-23	-15	-15	-15	-15
BV	Kapitaallasten	250	401	130	21	15
BV	Opheffen bestemmingsreserves		-80	-80	-80	-80
	Overige kleine posten	3	-43	-41	-50	-56
Totaal structurele afwijkingen 2e berap 2017		874	1.426	1.475	1.456	1.250
Subtotaal structureel resultaat 2e berap		1.451	1.832	1.885	1.601	1.395
Autonome ontwikkelingen exploitatie						
1	Civieltechnische kunstwerken (belplan)		-90	-90	-90	-90
1	Leges bouwvergunningen			100	100	
BV	Bijdrage VNG		-100	-100	-100	-100
BV	Informatiebeleid ICT (vorming voorziening)		-132	-132	-132	-132
Totaal structurele autonome ontwikkelingen			-322	-222	-222	-322
Subtotaal structureel resultaat 2e berap + autonome ontwikkelingen		1.451	1.510	1.663	1.379	1.073

Meerjarenraming (vervolg)		2017	2018	2019	2020	2021
Beleidsmatige ontwikkelingen structureel						
1	DRU visie				-105	-125
1	Samenwerking DRU-partners			-25	-25	-25
1	Omgevingswet		-125	-225	-225	-225
1	Versterking sportinfrastructuur (investering)			-20	-20	-20
1	Fietspad ivm Almende (investering)			-20	-20	-20
2	Sociaal domein: zorgnetwerk		-105	-105	-105	-105
2	Sociaal domein: buurtsportcoaches		-75	-75	-75	-75
2	Sociaal domein: adviesraad		-15	-15	-15	-15
2	Sociaal domein: transformatie		pm	pm	pm	pm
2	Sociaal domein: meedoenbeleid		pm	pm	pm	pm
2	Sociaal domein: participatiewet		pm	pm	pm	pm
2	Sociaal domein dekking		195	195	195	195
3	Duurzaamheid/economisch beleid fte		-75	-75	-75	-75
3	Ring van IJzersteden		-23	-23	-23	-23
3	Duurzaamheid uitvoeringsbudget		-75	-75	-75	-75
4	Veiligheidsbeleid		-20	-20	-20	-20
BV	Online communicatie		-135	-135	-100	-100
BV	Handhaving		-120	-120	-120	-120
BV	Kapitaallasten (nieuwe investeringen)			-17	-26	
BV	Organisatieontwikkeling		-150	-150	-150	-100
Totaal structurele beleidsmatige ontwikkelingen/speerpunten			-723	-905	-984	-928
Structureel resultaat 2017-2020		1.451	787	758	395	145
Incidenteel resultaat programmabegroting 2017-2020		-564	-402	-405	-142	-14
Ontwikkelingen incidenteel						
	Incidentele ontwikkelingen 2e berap 2017	-787				
	Autonome ontwikkelingen		65		42	
Beleidsmatige ontwikkelingen						
3	Economisch beleid/Circulaire economie		-100	-100		
3	Almende college incidentele lasten			-145	-189	
BV	Verbouwing hal gemeentehuis		-80			
BV	Regionaal Media Centrum		-83	-83	-83	
Totaal incidentele ontwikkelingen		-787	-198	-328	-230	0
Incidenteel resultaat 2018-2021		-1.351	-600	-733	-372	-14
Resultaat structureel + incidenteel		100	187	25	23	131
Extra toevoeging aan algemene reserve			-150			-100
Totaal resultaat meerjarenraming		100	37	25	23	31

De toelichting op de 2e berap zijn in het betreffende boekwerk te vinden. De toelichting op de autonome ontwikkelingen en beleidsmatige ontwikkelingen onder de betreffende programma's benoemd.

Overzicht van baten en lasten

Bij de afzonderlijke programma's is steeds een overzicht van de baten en lasten opgenomen. In de volgende tabel treft u een totaaloverzicht van alle programma's aan. Volgens het BBV mogen de mutaties in de reserves niet via de programma's lopen, maar moeten afzonderlijk zichtbaar zijn.

Daardoor ontstaan er twee exploitatiesaldo's, te weten een saldo vóór resultaatbepaling en een saldo na resultaatbepaling. Concreet betekent dit dat er eerst een telling wordt gemaakt van de begroting zonder de mutaties in de reserves (= vóór resultaatbepaling). Daarna volgt een telling rekening houdend met stortingen in- en onttrekkingen aan de reserves (= na resultaatbepaling).

Overzicht baten en lasten (x 1.000)	2018	2019	2020	2021
Lasten				
1. De gemeente waar het goed wonen is	24.017	24.551	24.688	24.803
2. De leefbare gemeente	44.086	43.321	43.158	42.700
3. De werkende gemeente	4.415	4.566	4.833	4.621
4. De dienstverlenende gemeente	8.078	7.929	7.898	7.924
Algemene dekkingsmiddelen	3	3	3	3
Overhead	10.441	10.385	10.253	10.139
Bedrijfsvoering overig	1.972	2.039	2.187	2.271
Heffing VPB	-	-	-	-
Onvoorzien	99	98	98	98
Totaal lasten	93.111	92.892	93.117	92.559
Baten				
1. De gemeente waar het goed wonen is	11.254	11.596	11.726	11.834
2. De leefbare gemeente	10.359	10.182	10.182	9.708
3. De werkende gemeente	352	352	352	352
4. De dienstverlenende gemeente	4.473	4.218	4.279	4.277
Algemene dekkingsmiddelen	66.237	66.442	66.383	66.293
Overhead	-	-	-	-
Bedrijfsvoering overig	550	450	400	400
Heffing VPB	-	-	-	-
Onvoorzien	-	-	-	-
Totaal baten	93.226	93.241	93.322	92.864
Totaal saldo van baten en lasten (voor bestemming)	115	349	205	306
Mutaties reserves				
Toevoegingen aan reserves	702	652	402	402
Onttrekkingen aan reserves	625	328	221	128
Totaal mutatie reserves	78	324	182	274
Totaal saldo lasten	93.814	93.544	93.519	92.961
Totaal saldo baten	93.851	93.569	93.543	92.993
Resultaat na bestemming	37	25	23	31

Overzicht van incidentele baten en lasten

Overzicht van incidentele baten en lasten (x 1.000)		2018	2019	2020	2021
	Saldo begroting 2018-2021	37	25	23	31
Incidentele lasten					
Pg	Omschrijving				
1	Kosten voor extra verkoop gronden en gebouwen	20			
1	Omgevingswet	100			
3	Circulaire economie	100	100		
3	Almende college		145	189	
4	Verkiezingen	52	83		42
BV	Verbouwing hal gemeentehuis	80			
BV	Regionaal mediacentrum	83	83	83	
BV	Obliquefoto's		-28		-28
BV	Toevoeging algemene reserve	250	350	100	
	Saldo incidentele lasten	685	733	372	14
Incidentele baten					
Pg	Omschrijving				
1	Extra opbrengst verkoop gronden en gebouwen	20			
1	Pacht opbrengsten Zwarte Veen	65			
	Saldo incidentele baten	85	-	-	-
Saldo incidentele baten en lasten		600	733	372	14
Structureel saldo programmabegroting 2018-2021		637	758	395	45

Financiële uitgangspunten

Beleidsuitgangspunten

De coalitie heeft in haar coalitieakkoord specifiek het op orde krijgen van de financiën als prioriteit gesteld. Daarbij is in het coalitieakkoord een aantal uitgangspunten gedefinieerd:

- Meerjarig structureel sluitende begroting behouden: Oud voor nieuw beleid
- Uitvoering sociaal domein binnen beschikbare budgetten;
- Schuldenpositie afbouwen;
- Zalmnorm (Alle niet-bestede middelen naar de algemene reserve en efficiency gaat voor lastenverhoging);
- Kritisch kijken naar mogelijkheden als ondersteuning zwakkeren samenleving, voorzieningen en leefbaarheid; niet alles kan;
- Verhoging OZB boven trendmatig als het beleid maximaal gericht is op besparingen en efficiency, én de besparingen daadwerkelijk ingezet voor sluitende exploitatie.

Financiële sturing op basis van integrale besluitvorming

Om een integraal afgewogen beleidsontwikkeling te garanderen is het belangrijk om zowel bestuurlijk als ambtelijk een zelf opgelegde discipline te handhaven.

Het gaat dan om twee dingen:

- Een gelijkmatige, voorspelbare financiële ontwikkeling omdat onzekerheid op dit punt tot bestuurlijke onrust leidt en direct de bestuurlijke aandacht afleidt van waar het werkelijk inhoudelijk om gaat.
- Beperking van tussentijdse beleidswijziging vooral met significante financiële impact. Het risico wordt dan groot dat tot verkeerde/onnodige beleidswijzigingen wordt besloten.

Dat stelt ons als bestuur ook voor de nodige uitdagingen.

Eenzijds dat we accepteren dat:

- 100% controle niet mogelijk is
- inschattingen verkeerd kunnen zijn

Anderzijds dat we vóóraf spelregels afspreken:

- financiële doctrine met bestuurlijk committent

Tussentijds bijsturen van inhoudelijk beleid zonder financiële consequenties is altijd mogelijk. Tussentijdse voorstellen met financiële consequenties, die per definitie dus niet integraal kunnen worden afgewogen met andere beleidsontwikkelingen, moeten zoveel mogelijk worden vermeden.

Op basis van deze discipline moet tussentijdse besluitvorming over ontwikkelingen met financiële en/of capaciteitsgevolgen voldoen aan twee O's: Onvermijdelijk en Onuitstelbaar. Alle andere voorstellen met structurele financiële en of capaciteitsgevolgen worden opgespaard tot de volgende begroting zodat een meerjarige integrale afweging mogelijk blijft.

Begrotingsdoctrine

In de financiële verordening is opgenomen dat de raad deze spelregels vastlegt in een begrotingsdoctrine of begrotingsnorm opgenomen. De 1^e is vastgesteld bij de voorjaarsnota 2017. Minimaal bij elke nieuwe raadsperiode wordt de doctrine geactualiseerd. Met deze doctrine stelt de raad vooraf kaders om te bepalen wat er moet gebeuren als een bepaalde financiële situatie zich voordoet.

Begrotingsdoctrine

De begrotingsdoctrine, zoals in de voorjaarsnota 2017 vastgesteld en die dus ook geldt voor de begroting 2018 en verder:

1. De begroting moet elk jaar structureel sluitend zijn gedurende de gehele periode (vier jaar).
2. Overschotten terug naar algemene reserve.
3. Verwachte tekorten of overschotten binnen programma oplossen. Gedurende het jaar wordt een verwacht begrotingsoverschot of –tekort niet tussen programma's gecompenseerd om te voorkomen dat er onnodig en/of verkeerd wordt bijgestuurd op strategisch belangrijke onderwerpen.
4. Voorstellen voor resultaatbestemming moeten al bij de 2^e berap worden gedaan.
5. Tussentijdse voorstellen (zoals eerder bij de P&C cyclus inhoudelijk toegelicht) kunnen alleen op basis van de twee O's (onuitstelbaar en onvermijdelijk).
6. De algemene reserve moet voldoende blijven voor dekking van het benodigde weerstandsvermogen.
7. De totale schuldenlast mag niet uitkomen boven het maximum zoals in de begroting 2016 aangegeven € 142 miljoen. En moet daarna geleidelijk worden afgebouwd om het langjarige renterisico binnen de begroting te beperken.
8. Investerings op basis van meerjarenraming.

Technische uitgangspunten

De begroting is op de volgende punten als volgt doorgerekend:

Loonontwikkeling

Ingaande augustus 2017 is er een nieuwe cao, met een structurele stijging van de loonkosten van 1.5% in 2017 en voor 2018 van 1,75%. In totaliteit is dit een bedrag van € 490.000. Daarnaast is er een stijging van de pensioenpremie voor 2018 van € 150.000.

Prijsontwikkeling

De budgetten en subsidies zijn bijgesteld naar prijsniveau 2018.

Geen meerjarige loon- en prijscompensatie

Voor de begrotingsjaren 2019-2021 gaan we uit van het prijsniveau 2018. Er is dus zowel voor de inkomsten als de uitgaven geen rekening gehouden met verdere loon- en prijsstijging. De beleidsaannamen daarbij is dat dit meerjarig een budgetneutrale ontwikkeling is.

Renteontwikkeling

Voor de berekening van de kapitaallasten (renteomslag) is uitgegaan van 1,65%. Bij het opmaken van de jaarrekening wordt de renteomslag opnieuw berekend en tot de werkelijke omvang doorbelast aan de producten.

Rijksuitkeringen

De meicirculaire van het Ministerie van Binnenlandse Zaken is bepalend voor de op te nemen raming in de begroting 2018-2021. Voor een beschouwing van de ontwikkeling van de algemene uitkering ten opzichte van de eerdere aannames wordt verwezen naar de "algemene dekkingsmiddelen".

Belastingen en tarieven

De belastingen en tarieven worden jaarlijks trendmatig verhoogd met 3%. In de begroting is de OZB-opbrengst meerjarig daarmee verhoogd. De leges worden meerjarig niet gecorrigeerd.

Voor de afvalstoffenheffing en rioolheffing (voor beide netto na kwijtschelding) gaan we uit van 100% kostendekkendheid.

De paragraaf Lokale Heffingen geeft een verdere toelichting op de belastingen en leges.

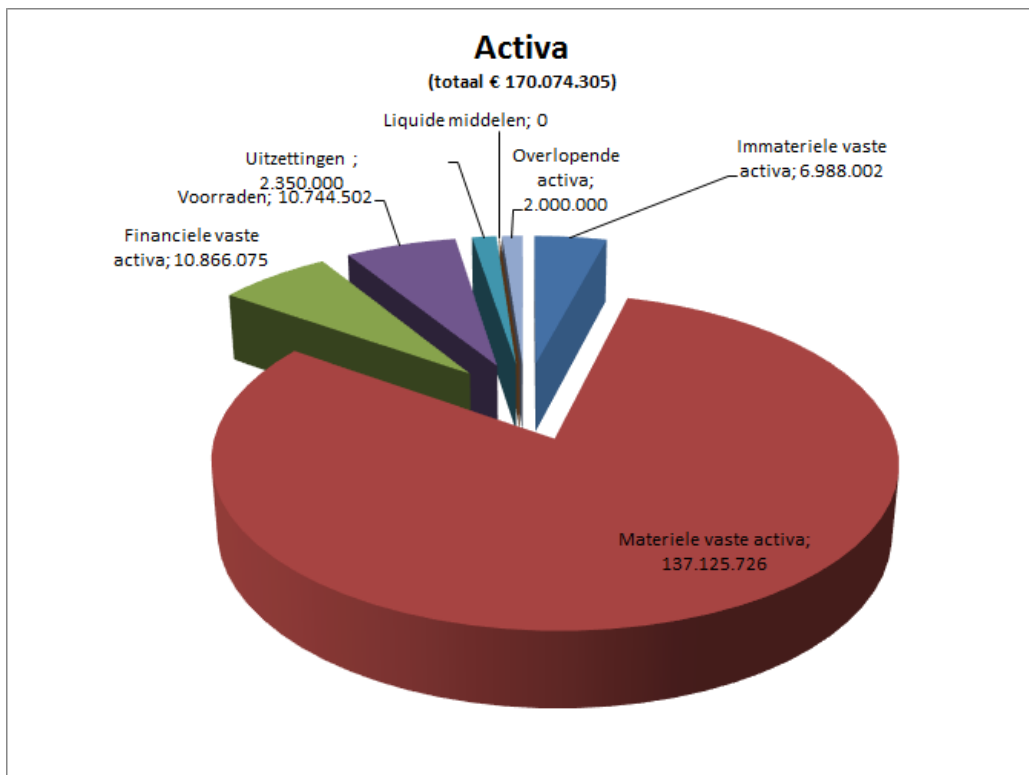
Geprognotiseerde balans

BALANS		
ACTIVA	31-12-2017	31-12-2018
Vaste activa		
Immaterieel		
Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en Bijdragen aan activa in eigendom van derden	€ 7.135.809	€ 6.875.442
het saldo van agio en disagio	€ 0	€ 0
Kosten van onderzoek en ontwikkeling van een bepaald actief	€ 115.431	€ 112.560
Subtotaal immaterieel	€ 7.251.240	€ 6.988.002
Materieel		
Investerings met economisch nut:		
- gronden uitgegeven in erfpacht	€ 12.256	€ 12.256
- overige investeringen met economisch nut	€ 98.172.170	€ 99.696.729
Investerings met maatschappelijk nut	€ 35.907.399	€ 37.416.741
Subtotaal materieel	€ 134.091.825	€ 137.125.726
Financieel		
Kapitaalverstrekkingen aan:		
1. Deelnemingen	€ 274.955	€ 274.955
2. Gemeenschappelijke regelingen	€ 0	€ 0
3. Overige verbonden partijen	€ 3.750	€ 3.750
Leningen aan:		
1. Openbare lichamen als bedoeld in art. 1 ond. A. wet Fido	€ 0	€ 0
2. Woningbouwcorporaties	€ 0	€ 0
3. Deelnemingen	€ 0	€ 0
4. Overige verbonden partijen	€ 0	€ 0
Overige langlopende leningen	€ 11.807.030	€ 10.587.370
Uitzettingen in 's Rijks schatkist > 1 jaar	€ 0	€ 0
Uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier > 1 jaar	€ 0	€ 0
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd > 1 jaar	€ 0	€ 0
Subtotaal financieel	€ 12.085.735	€ 10.866.075
Totaal vaste activa	€ 153.428.800	€ 154.979.803
Vlottende activa		
Voorraden		
Grond- en hulpstoffen gespecificeerd naar:		
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	€ 15.134.787	€ 15.134.787
Verliesvoorziening voorraden	€ 0	€ 0
Verliesvoorziening herziening exploitaties	€ 0	€ 0
Verliesvoorziening bedrijventerreinen	€ -3.269.285	€ -3.269.285
Verliesvoorziening gevolgen regionale woonagenda	€ -1.121.000	€ -1.121.000
Subtotaal voorraden	€ 10.744.502	€ 10.744.502
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
Vorderingen op openbare lichamen	€ 100.000	€ 100.000
Verstrekke kasgeldleningen aan Openbare lichamen	€ 0	€ 0
Overige verstrekte kasgeldleningen	€ 0	€ 0
Uitzettingen in 's Rijks schatkist < 1 jaar	€ 0	€ 0
Rekening-courant verhoudingen met het Rijk	€ 0	€ 0
Rekening-courant verhoudingen met niet-financiële instellingen	€ 0	€ 0
Uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier < 1 jaar	€ 0	€ 0
Overige vorderingen	€ 1.750.000	€ 2.250.000
Overige uitzettingen	€ 0	€ 0
Subtotaal uitzettingen	€ 1.850.000	€ 2.350.000
Liquide middelen		
Kas- banksaldi	€ 0	€ 0
Overlopende activa	€ 2.500.000	€ 2.000.000
Totaal vlottende activa	€ 15.094.502	€ 15.094.502
Totaal generaal	€ 168.523.302	€ 170.074.305

BALANS

PASSIVA	31-12-2017	31-12-2018
Vaste passiva		
Eigen vermogen		
Algemene reserves	€ 17.106.666	€ 17.406.666
Bestemmingsreserves	€ 8.597.961	€ 8.375.919
Resultaat jaarrekening	€ 0	€ 0
Subtotaal eigen vermogen	€ 25.704.627	€ 25.782.585
Vorzieningen		
Vorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	€ 6.617.740	€ 6.110.104
Onderhoudsegalisatievoorzieningen	€ 0	€ 0
Door derden beklemde middelen met specifieke aanwendingsrichting	€ 860.476	€ 968.583
Subtotaal voorzieningen	€ 7.478.216	€ 7.078.687
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer		
Obligatieleningen	€ 0	€ 0
Onderhandse leningen van:		
1. Binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	€ 0	€ 0
2. Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	€ 116.866.971	€ 121.736.057
3. Binnenlandse bedrijven	€ 0	€ 0
4. Openbare lichamen als bedoeld in art.1 ond. A wet Fido	€ 0	€ 0
5. Overige binnenlandse sectoren	€ 0	€ 0
6. Buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige	€ 0	€ 0
Waarborgsommen	€ 33.496	€ 33.496
Subtotaal vaste schulden	€ 116.900.467	€ 121.769.553
Totaal vaste passiva	€ 150.083.310	€ 154.630.825
Vlottende passiva		
Netto-vlottende schulden met rentetypische looptijd korter dan één jaar		
Kasgelden	€ 6.500.000	€ 3.500.000
Banksaldi	€ 239.992	€ 243.480
Overige schulden	€ 3.700.000	€ 3.700.000
Subtotaal netto-vlottende schulden	€ 10.439.992	€ 7.443.480
Overlopende passiva	€ 8.000.000	€ 8.000.000
Totaal vlottende passiva	€ 18.439.992	€ 15.443.480
Totaal generaal	€ 168.523.302	€ 170.074.305
GewaARBorgde geldleningen	€ 86.600.000	€ 86.600.000

Toelichting op de balans

De activa bestaan uit vaste en vlottende activa.

Vaste activa bestaan uit de bezittingen van de gemeente die zij langdurig gebruikt voor haar bedrijfsvoering. Deze bestaan uit de (im)materiële vaste activa en financiële vaste activa. De vlottende activa zijn bezittingen met een looptijd korter dan 1 jaar en bestaan uit de voorraden, vlottende vorderingen, liquide middelen en overlopende activa.

a. (Im)materiële vaste activa

Dit betreft voornamelijk materiele vaste activa die bestaan uit investeringen met economisch of maatschappelijk nut.

- In erfpacht gegeven gronden worden gewaardeerd tegen uitgifteprijs
- Investerings met economisch nut zijn gewaardeerd ten verkrijging- of vervaardigingsprijs.
- Investerings met maatschappelijk nut zijn gewaardeerd ten verkrijging- of vervaardigingsprijs. Reserves en specifieke investeringsbijdragen mogen in mindering worden gebracht. Op het saldo wordt afgeschreven, waarbij vervroegd afschrijven is toegestaan.
- Activa met een verkrijgprijs minder dan € 10.000 worden niet geactiveerd, uitgezonderd gronden en terreinen.
- Bijdragen aan activa in eigendom van derden.
- De afschrijvingstermijnen zijn te vinden onder bijlage I.

Immateriële vaste activa (IVA) betreft vaste activa die niet stoffelijk van aard zijn en tevens niet onder de financiële vaste activa worden begrepen. Dit betreft voornamelijk kosten van onderzoek en ontwikkelingen (afschrijvingstermijn maximaal 5 jaar).

b. Financiële vaste activa

Financiële vaste activa (FVA) betreffen:

- Verstrekte langlopende geldleningen met een maatschappelijke bestemming.
- Verstrekte hypotheekleningen aan eigen personeel (sinds 2009 niet meer toegestaan).
- Aandelen in gemeenschappelijke regelingen, deelnemingen en effecten.

c. Voorraden

De voorraden bestaan vanaf 2016 uit bouwgronden in exploitatie. De niet in exploitatie genomen bouwgronden (Nieg) zijn per 1 januari 2016 komen te vervallen. De gronden die voorheen onder deze categorie vielen, zijn nu opgenomen op de balans onder de materiële vaste activa, mits er geen korte termijn ontwikkeling is te verwachten.

d. Vlottende vorderingen (uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar)

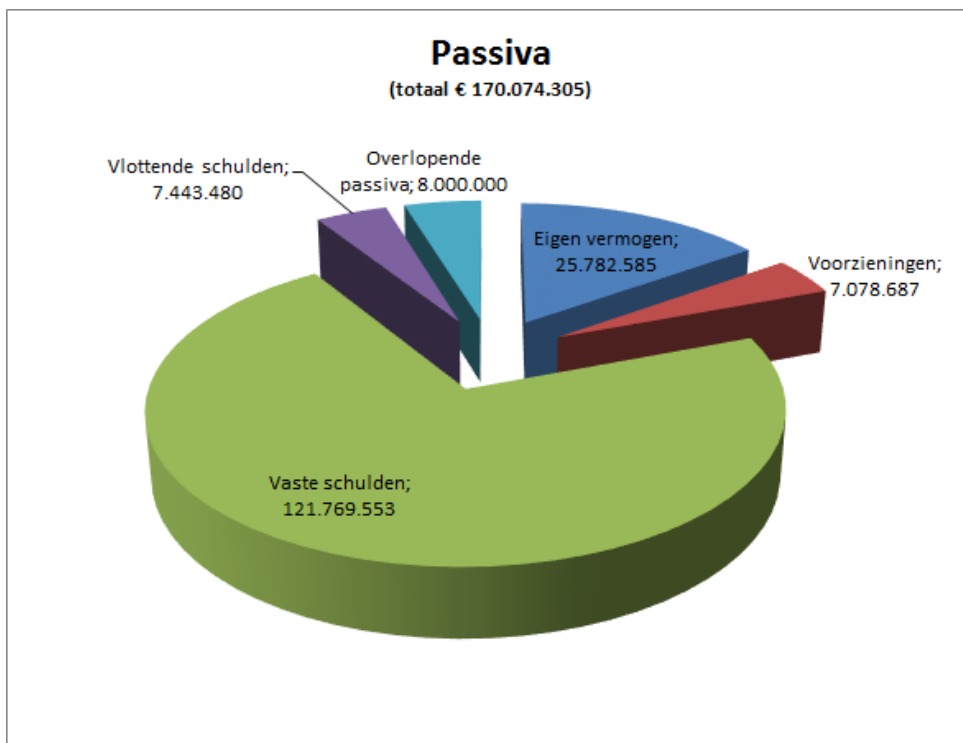
Dit betreft vorderingen op openbare lichamen, debiteuren, crediteuren en uitzettingen in de schatkist. De uitzettingen in de schatkist worden per kwartaal vastgesteld.

e. Liquide middelen

Dit betreft onze banksaldi bij de banken, waaronder BNG, Rabobank, ING en interne kas (balie burgerzaken).

f. Overlopende activa

Hieronder worden gerekend de nog te ontvangen bedragen, vooruitbetaalde bedragen en de overige overlopende activa.

De passiva bestaan uit vaste en vlottende passiva.

Vaste passiva zijn het lang vermogen waarmee de bezittingen zijn gefinancierd, bestaande uit het eigen vermogen (algemene reserve en bestemmingsreserves) en het vreemd vermogen (voorzieningen en vaste schulden).

Vlottende passiva bestaan uit de kortlopende vorderingen, namelijk de netto vlottende schulden en overlopende passiva.

a. Eigen vermogen: algemene reserve en bestemmingsreserves

De algemene reserve is bedoeld om mogelijke risico's en fluctuaties in de exploitatie op te kunnen vangen. Het is een vermogensbestanddeel dat bedrijfseconomisch gezien vrij opneembaar is. De bestemmingsreserves zijn door de raad vastgesteld. Hier zijn specifieke bestemmingen aan gegeven.

b. Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor kosten die al voorzien worden, maar waarvan de kosten in de komende jaren komen, dan wel per jaar sterk fluctueren (egalisatie)

c. Vaste schulden

Dit zijn de schulden met een looptijd van één jaar of langer. De langlopende leningen.

d. Vlottende schulden

De vlottende schulden zijn schulden met een looptijd korter dan een jaar. Bijvoorbeeld de saldi bij diverse banken en kasgeldleningen.

e. Overlopende passiva

Hieronder worden bijvoorbeeld gerekend de nog te betalen bedragen, van derden verkregen middelen en vooruit ontvangen bedragen.

Bijlagen

Bijlage A: Kernegevens

Kernegevens per 1 januari 2017	Werkelijk 2016	Raming 2017	Raming 2018
Sociaal:			
Uitkeringsgerechtigden:			
IAOW	46	46	51
IAOZ	7	7	9
WWB	626	626	610
Totaal	679	679	670
Leerlingen in het voortgezet onderwijs:	2.397	2.379	2.263
Inwoners:			
Totaal	39.565	39.606	39.465
< 20 jaar	8.765	8.624	8.489
20-64 jaar	22.322	22.305	22.028
> 64 jaar	8.570	8.677	8.948
Fysiek:			
Oppervlaktes:			
Oppervlakte (ha)	13.608.000	13.619.000	13.608.000
waarvan - openbaar groen, zonder bermen binnenwater	1.388.000	1.388.000	1.388.000
	187.000	177.000	187.000
Aantal m² gazon:	811.639	811.639	811.639
Aantal bomen:	35.572	35.572	35.572
Aantal lichtpunten:	7.612	7.612	7.612
Wegen, fiets- en voetpaden:			
Aantal m ² wegen met een asfaltverharding	1.820.500	1.820.500	1.820.500
Aantal m ² wegen met een elementverharding	453.700	453.700	453.700
Aantal m ² parkeren met asfaltverharding	13.400	13.400	13.400
Aantal m ² parkeren met elementverharding	157.500	157.500	157.500
Aantal m ² trottoir/voetpad met asfaltverharding	3.600	3.600	3.600
Aantal m ² trottoir/voetpad elementverharding	359.700	359.700	359.700
Aantal m ² fietspad met asfaltverharding	114.500	114.500	114.500
Aantal m ² fietspad met elementverharding	14.900	14.900	14.900
Aantal m ² semi-verharde paden + zandwegen	119.100	119.100	119.100
Kunstwerken:			
Aantal betonnen bruggen	31	31	31
Aantal houten bruggen	13	13	13
Aantal stalen bruggen	3	3	3
Aantal m1 stalen damwand	900	900	900
Aantal m1 aanlegsteiger	12	12	12
Riolering:			
Aantal km gemengde riolering	159	159	159
Aantal km v riolering			
Aantal bergbezinkbassins	18	18	18
Aantal rioolgemaal	30	30	30
Aantal km persleiding	22	22	22
Aantal pompunits buitengebied	967	967	967
Aantal km vrijvervalriolering buitengebied	30	30	30
Aantal km persleiding buitengebied	177	177	177
Aantal rioolaansluitingen	17.500	17.500	17.500
Aantal woonruimten:	17.218	17.316	17.278
Aantal kernen:	11	11	11
Waarvan groter dan 500 adressen	3	3	3

Bijlage B: Investeringslijst (investerings 2018-2021)

Noodzakelijke investeringen 2018 - 2021

pg omschrijving investering	afschr	totale inv	rente	afschr	kaplftn	2018	2019	2020	2021	2022	Toelichting
1 Herstructurering Vogelbuurt Ulf Noord 2018	20	682.000	11.935	34.100	46.035		46.035				Deelproject van de herstructurering Vogelbuurt. Wonion draagt zorg voor de woningen, de gemeente voor de openbare ruimte.
1 Herstructurering Vogelbuurt Ulf Noord 2019	20	650.000	11.375	32.500	43.875			43.875			Idem.
1 Herstructurering Vogelbuurt Ulf Noord 2020	20	650.000	11.375	32.500	43.875				43.875		Idem.
1 Herstructurering Vogelbuurt Ulf Noord 2021	20	650.000	11.375	32.500	43.875					43.875	Idem.
1 Vervanging voertuigen buitendienst 2018	8	137.500	2.406	17.188	19.594		19.594				Jaarlijks krediet voor vervangingsinvesteringen voertuigen buitendienst.
1 Vervanging voertuigen buitendienst 2019	8	137.500	2.406	17.188	19.594			19.594			idem
1 Vervanging voertuigen buitendienst 2020	8	137.500	2.406	17.188	19.594				19.594		idem
1 Vervanging voertuigen buitendienst 2021	8	137.500	2.406	17.188	19.594					19.594	idem
4 Vervanging software '18											Vervallen, opgenomen in exploitatie
Saldo noodzakelijke (deel)kredieten + vervangingsinvesteringen						-	65.629	63.469	63.469	63.469	

Restantruimte (obv 200.000 kapitaallasten)

Ruimte voor Almende College

Vrij besteedbare investeringsruimte in kapitaallasten

	134.371	136.531	136.531	136.531
	90.000	90.000	67.500	
	-	44.371	69.031	136.531
				136.531

Nieuwe voorstellen Programmabegroting 2018-2021:

pg omschrijving investering	afschr	totale inv	rente	afschr	kaplsten	2018	2019	2020	2021	2022	Toelichting
1 Hoofdstraat Varsselder (2018)	20	462.000	8.085	23.100	31.185		31.185				VJN
1 Openbare ruimte Gendringen MMP (2019 en 2020)	25	781.000	13.668	31.240	44.908				44.908		VJN
1 Verb. verkeersveiligheid Zelhemseweg (2018)	15	130.000	2.275	8.667	10.942		10.942				VJN
1 Fietspaden (2019)	15	330.000	5.775	22.000	27.775			27.775			VJN
1 Ronde N817 - t Goor (2019)	20	452.000	7.910	22.600	30.510			30.510			VJN
1 Verbetering sportinfrastructuur	20	300.000	5.250	15.000	20.250		20.250				Verbetering sportinfrastructuur
1 Verkeersveiligheid en bereikbaarheid Almende college (2018)	20	290.000	5.075	14.500	19.575		19.575				Krediet voor verbetering van de bereikbaarheid en verkeersveiligheid van het Almende College
3 Basisscholen Gendringen (2019 en 2020)	20	800.000	14.000	40.000	54.000				54.000		VJN
3 Breedband (2019)	20	3.600.000	63.000	180.000	243.000						Kapitaallasten worden gedekt uit de opbrengsten Breedband; VJN
3 Duurzaamheidsleningen (2018 - 2021)		2.000.000									Kapitaallasten worden gedekt uit de opbrengsten duurzaamheidsleningen;
bv Vervanging voertuigen buitendienst 2018	8	136.000	2.380	17.000	19.380		19.380				Extra investeringen tbv het wagenpark voor vervanging groot materieel; VJN
bv Vervanging voertuigen buitendienst 2019	8	136.000	2.380	17.000	19.380			19.380			Idem
bv Vervanging voertuigen buitendienst 2020	8	136.000	2.380	17.000	19.380				19.380		Idem
bv Vervanging voertuigen buitendienst 2021	8	136.000	2.380	17.000	19.380					19.380	Idem
Plan Etten (oa scholen)		pm			pm						VJN
Silvolde (basisschool)		pm			pm						VJN
Saldo nieuwe investeringsvoorstellen VJN		9.689.000					101.332	77.665	118.288	19.380	

Saldo -56.961 -8.634 18.244 117.151

Riolering

pg	omschrijving investering	afschr	totale inv	rente	afschr	kaplstn	2018	2019	2020	2021	2022	Toelichting
1	Aanpassingen aan mechanische riolering '18	20	419.464	7.341	20.973	28.314		28.314				Conform Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) 2017-2020.
1	Aanpassingen aan mechanische riolering '19	20	419.464	7.341	20.973	28.314			28.314			Idem.
1	Aanpassingen aan mechanische riolering '20	20	419.464	7.341	20.973	28.314				28.314		Idem.
1	Aanpassingen aan mechanische riolering '21	20	419.464	7.341	20.973	28.314					28.314	Idem.
1	Reconstructies wegen nav weginsecties/rioolvervang	40	250.000	4.375	6.250	10.625		10.625				Conform Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) 2017-2020.
1	Reconstructies wegen nav weginsecties/rioolvervang	40	250.000	4.375	6.250	10.625			10.625			Idem.
1	Reconstructies wegen nav weginsecties/rioolvervang	40	250.000	4.375	6.250	10.625				10.625		Idem.
1	Reconstructies wegen nav weginsecties/rioolvervang	40	250.000	4.375	6.250	10.625					10.625	Idem.
1	Riolering vervanging vrijvervalriolering '18	40	1.542.985	27.002	38.575	65.577		65.577				Conform Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) 2017-2020.
1	Riolering vervanging vrijvervalriolering '19	40	1.542.985	27.002	38.575	65.577			65.577			Idem.
1	Riolering vervanging vrijvervalriolering '20	40	1.542.985	27.002	38.575	65.577				65.577		Idem.
1	Riolering vervanging vrijvervalriolering '21	40	1.542.985	27.002	38.575	65.577					65.577	Idem.
Saldo kapitaallasten met dekking van het rioolrecht							-	104.516	104.516	104.516	104.516	

Bijlage C: Reserves en voorzieningen 2018-2021

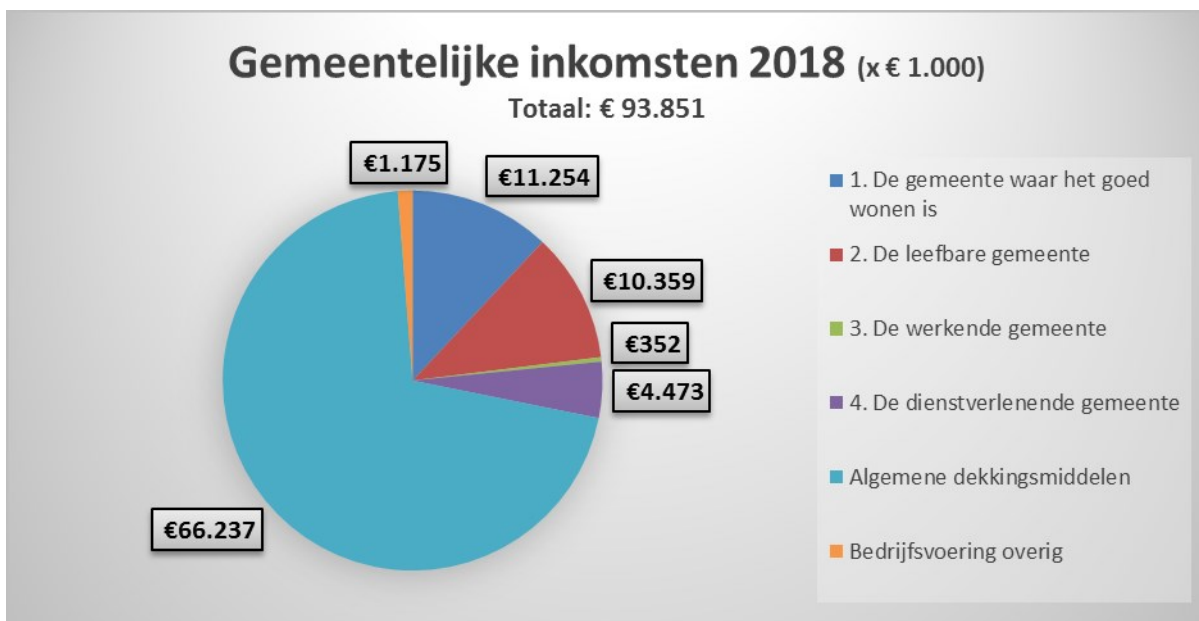
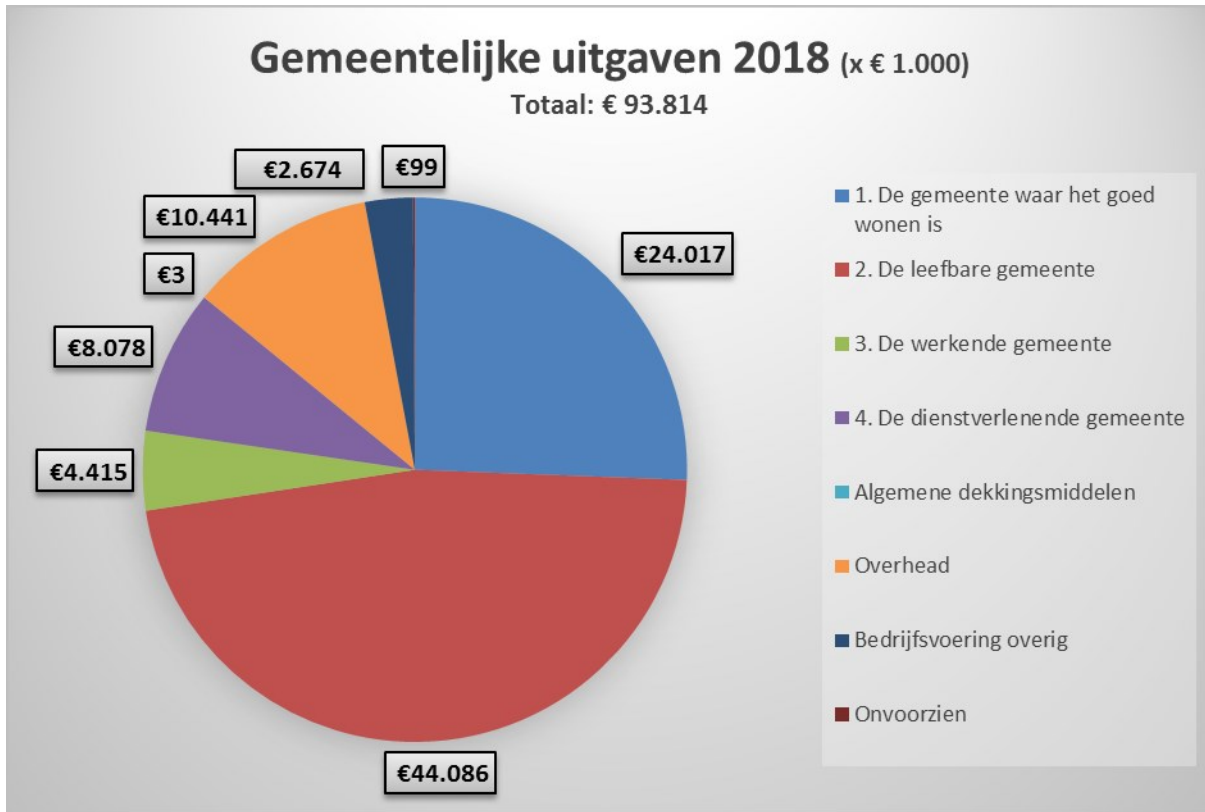
Staat van reserves en voorzieningen begroting 2018-2021 Oude Dijsselstreek							
FCL	Omschrijving	Saldo 31-12-2017 saldo 01-01-2018	perc. rente	in 2018 toevoeging rente	mutaties in 2018 toevoegingen	mutaties in 2018 onttrekkingen	Saldo 31-12-2018 saldo 01-01-2019
	Reserves						
	<i>A. Algemene reserve</i>						
79800101	Algemene reserve	17.106.666	0%	-	400.000	100.000	17.406.666
	<i>B. Overige bestemmingsreserves</i>						
79802139	Reserve begraafrechten	208.760	0%	-		28.227	180.533
79802141	Reserve Cultuurdcluster	270.052	0%	-		125.000	145.052
79802152	Reserve Opleiding en ontwikkeling personeel	150.280	0%	-		-	150.280
79802166	Reserve PMO en risicoinventarisatie	108.695	0%	-		-	108.695
79802169	Reserve gemeentelijke objecten	1.247.076	0%	-	285.833	-	1.532.909
79802171	Reserve Sociaal Domein	5.355.259	0%	-		371.291	4.983.968
79802175	Reserve wachtgeldverplichtingen	15.772	0%	-		-	15.772
79802176	Reserve huisvesting onderwijsgebouwen	360.191	0%	-	16.643		376.834
79802179	Reserve wegen en verlichting	881.875	0%	-			881.875
	<i>Totaal overige bestemmingsreserves</i>	<i>8.597.961</i>		<i>-</i>	<i>302.476</i>	<i>524.518</i>	<i>8.375.919</i>
	totaal Reserves	25.704.628		0	702.476	624.518	25.782.586
	Voorzieningen						
	<i>Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's</i>						
79500102	Voorziening wachtgeldverplichting vm personeel	161.871	0%			99.425	62.446
79500103	Voorziening pensioenverplichting vm wethouders	1.180.444	0%			165.960	1.014.484
79500104	Voorziening wachtgeldverplichting vm bestuur	1.440.498	0%			242.251	1.198.247
79500106	Voorziening pensioenrechten wethouders bij Loyalis	2.182.327	0%				2.182.327
79500016	Voorziening verlies regionaal bedrijventerrein A 18	1.652.600	0%				1.652.600
	<i>Totaal voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's</i>	<i>6.617.740</i>				<i>507.636</i>	<i>6.110.104</i>
	<i>door derden bekemde middelen met specifieke aanwendingsrichting</i>						
79501104	Voorziening bufferfonds riolering	860.476	0%		4.307.975	4.199.868	968.583
	<i>Totaal onderhoudsegalisatievoorzieningen</i>	<i>860.476</i>			<i>4.307.975</i>	<i>4.199.868</i>	<i>968.583</i>
	Totaal voorzieningen	7.478.216		-	4.307.975	4.707.504	7.078.687
	Totaal reserves en voorzieningen	33.182.843		0	5.010.451	5.332.022	32.861.272

Staat van reserves en voorzieningen begroting 2018-2021 Oude IJsselstreek							
FCL	Omschrijving	Saldo 31-12-2018 saldo 01-01-2019	perc. rente	in 2019 toevoeging rente	mutaties in 2019 toevoegingen	mutaties in 2019 onttrekkingen	Saldo 31-12-2019 saldo 01-01-2020
	Reserves						
	<i>A. Algemene reserve</i>						
79800101	Algemene reserve	17.406.666	0%	-	350.000	100.000	17.656.666
	<i>B. Overige bestemmingsreserves</i>						
79802139	Reserve begraafrechten	180.533	0%	-		28.102	152.431
79802141	Reserve Cultuurcluster	145.052	0%	-		125.000	20.052
79802152	Reserve Opleiding en ontwikkeling personeel	150.280	0%	-		-	150.280
79802166	Reserve PMO en risicoinventarisatie	108.695	0%	-		-	108.695
79802169	Reserve gemeentelijke objecten	1.532.909	0%	-	285.833	-	1.818.742
79802171	Reserve Sociaal Domein	4.983.968	0%	-		75.249	4.908.719
79802175	Reserve wachtgeldverplichtingen	15.772	0%	-			15.772
79802176	Reserve huisvesting onderwijsgebouwen	376.834	0%	-	16.643		393.477
79802179	Reserve wegen en verlichting	881.875	0%	-			881.875
	<i>Totaal overige bestemmingsreserves</i>	<i>8.375.919</i>		<i>-</i>	<i>302.476</i>	<i>228.351</i>	<i>8.450.044</i>
	totaal Reserves	25.782.586		0	652.476	328.351	26.106.711
	Voorzieningen						
	Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's						
79500102	Voorziening wachtgeldverplichting vm personeel	62.446	0%			14.423	48.023
79500103	Voorziening pensioenverplichting vm wethouders	1.014.484	0%			165.960	848.524
79500104	Voorziening wachtgeldverplichting vm bestuur	1.198.247	0%			242.251	955.996
79500106	Voorziening pensioenrechten wethouders bij Loyalis	2.182.327	0%				2.182.327
79500016	Voorziening verlies regionaal bedrijventerrein A 18	1.652.600	0%				1.652.600
	<i>Totaal voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's</i>	<i>6.110.104</i>				<i>422.634</i>	<i>5.687.470</i>
	<i>door derden beklemde middelen met specifieke aanwendingsrichting</i>						
79501104	Voorziening bufferfonds riolering	968.583	0%		4.437.214	4.492.779	913.018
	<i>Totaal onderhoudsegalisatievoorzieningen</i>	<i>968.583</i>			<i>4.437.214</i>	<i>4.492.779</i>	<i>913.018</i>
	Totaal voorzieningen	7.078.687		-	4.437.214	4.915.413	6.600.488
	Totaal reserves en voorzieningen	32.861.272		0	5.089.690	5.243.764	32.707.198

Staat van reserves en voorzieningen begroting 2018-2021 Oude IJsselstreek							
FCL	Omschrijving	Saldo 31-12-2019 saldo 01-01-2020	perc. rente	in 2020 toevoeging rente	mutaties in 2020 toevoegingen	mutaties in 2020 onttrekkingen	Saldo 31-12-2020 saldo 01-01-2021
	Reserves						
	<i>A. Algemene reserve</i>						
79800101	Algemene reserve	17.656.666	0%	-	100.000	100.000	17.656.666
	<i>B. Overige bestemmingsreserves</i>						
79802139	Reserve begraafrechten	152.431	0%	-		28.102	124.329
79802141	Reserve Cultuurduster	20.052	0%	-		20.052	0
79802152	Reserve Opleiding en ontwikkeling personeel	150.280	0%	-		-	150.280
79802166	Reserve PMO en risicoinventarisatie	108.695	0%	-		-	108.695
79802169	Reserve gemeentelijke objecten	1.818.742	0%	-	285.833	-	2.104.575
79802171	Reserve Sociaal Domein	4.908.719	0%	-		72.749	4.835.970
79802175	Reserve wachtgeldverplichtingen	15.772	0%	-			15.772
79802176	Reserve huisvesting onderwijsgebouwen	393.477	0%	-	16.643		410.120
79802179	Reserve wegen en verlichting	881.875	0%	-			881.875
	<i>Totaal overige bestemmingsreserves</i>	<i>8.450.044</i>		<i>-</i>	<i>302.476</i>	<i>120.903</i>	<i>8.631.617</i>
	totaal Reserves	26.106.711		0	402.476	220.903	26.288.284
	Voorzieningen						
	Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's						
79500102	Voorziening wachtgeldverplichting vm personeel	48.023	0%			14.423	33.600
79500103	Voorziening pensioenverplichting vm wethouders	848.524	0%			165.960	682.564
79500104	Voorziening wachtgeldverplichting vm bestuur	955.996	0%			242.251	713.745
79500106	Voorziening pensioenrechten wethouders bij Loyalis	2.182.327	0%				2.182.327
79500016	Voorziening verlies regionaal bedrijventerrein A 18	1.652.600	0%				1.652.600
	<i>Totaal voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's</i>	<i>5.687.470</i>				<i>422.634</i>	<i>5.264.836</i>
	<i>door derden beklemde middelen met specifieke aanwendingsrichting</i>						
79501104	Voorziening bufferfonds riolering	913.018	0%		4.570.331	4.734.327	749.022
	<i>Totaal onderhoudsegalisatievoorzieningen</i>	<i>913.018</i>			<i>4.570.331</i>	<i>4.734.327</i>	<i>749.022</i>
	Totaal voorzieningen	6.600.488		-	4.570.331	5.156.961	6.013.858
	Totaal reserves en voorzieningen	32.707.198		0	4.972.807	5.377.864	32.302.141

Staat van reserves en voorzieningen begroting 2018-2021 Oude IJsselstreek							
FCL	Omschrijving	Saldo 31-12-2020 saldo 01-01-2021	perc. rente	in 2021 toevoeging rente	mutaties in 2021 toevoegingen	mutaties in 2021 onttrekkingen	Saldo 31-12-2021 saldo 01-01-2022
Reserves							
<i>A. Algemene reserve</i>							
79800101	Algemene reserve	17.656.666	0%	-	100.000	100.000	17.656.666
<i>B. Overige bestemmingsreserves</i>							
79802139	Reserve begraafrechten	124.329	0%	-		28.102	96.227
79802141	Reserve Cultuurcluster	0	0%	-		-	0
79802152	Reserve Opleiding en ontwikkeling personeel	150.280	0%	-		-	150.280
79802166	Reserve PMO en risicoinventarisatie	108.695	0%	-		-	108.695
79802169	Reserve gemeentelijke objecten	2.104.575	0%	-	285.833	-	2.390.408
79802171	Reserve Sociaal Domein	4.835.970	0%	-		-	4.835.970
79802175	Reserve wachtgeldverplichtingen	15.772	0%	-			15.772
79802176	Reserve huisvesting onderwijsgebouwen	410.120	0%	-	16.643		426.763
79802179	Reserve wegen en verlichting	881.875	0%	-			881.875
	<i>Totaal overige bestemmingsreserves</i>	<i>8.631.617</i>		<i>-</i>	<i>302.476</i>	<i>28.102</i>	<i>8.905.991</i>
	totaal Reserves	26.288.284		0	402.476	128.102	26.562.658
Voorzieningen							
FCL	Omschrijving	Saldo 31-12-2020 saldo 01-01-2021	perc. rente	in 2021 toevoeging rente	mutaties in 2021 toevoegingen	mutaties in 2021 onttrekkingen	Saldo 31-12-2021 saldo 01-01-2022
	<i>Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's</i>						
79500102	Voorziening wachtgeldverplichting vm personeel	33.600	0%			14.423	19.177
79500103	Voorziening pensioenverplichting vm wethouders	682.564	0%			165.960	516.604
79500104	Voorziening wachtgeldverplichting vm bestuur	713.745	0%			239.790	473.955
79500106	Voorziening pensioenrechten wethouders bij Loyalis	2.182.327	0%				2.182.327
79500016	Voorziening verlies regionaal bedrijventerrein A 18	1.652.600	0%				1.652.600
	<i>Totaal voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's</i>	<i>5.264.836</i>				<i>420.173</i>	<i>4.844.663</i>
	<i>door derden beklemde middelen met specifieke aanwendingsrichting</i>						
79501104	Voorziening bufferfonds riolering	749.022	0%		4.707.441	4.808.273	648.190
	<i>Totaal onderhoudsegalisatievoorzieningen</i>	<i>749.022</i>			<i>4.707.441</i>	<i>4.808.273</i>	<i>648.190</i>
	Totaal voorzieningen	6.013.858		-	4.707.441	5.228.446	5.492.853
	Totaal reserves en voorzieningen	32.302.141		0	5.109.917	5.356.548	32.055.510

Bijlage D: Overzicht in beeld

Bijlage E: Staat van personeelslasten

Staat van personeelslasten (x 1.000)	2018*	2018	2019	2020	2021
gemeenteraad	328	356	356	356	356
college	498	526	526	526	526
griffie	222	206	206	206	206
directie	130	130	130	130	130
kern	1.675	1.350	1.352	1.352	1.352
team contractmanagement		776	777	777	777
pool projectleiders	644	700	701	701	701
teamleiders	492	560	561	561	561
publieksbalie	1.676	1.729	1.731	1.731	1.731
wijken en beheer	2.840	3.132	3.136	3.136	3.136
zwembaden	86	70	70	70	70
beleid	1.879	2.546	2.549	2.549	2.549
ondersteuning	2.533	2.882	2.885	2.885	2.885
sociaal domein	1.539	1.866	1.868	1.868	1.868
marktgeden	18	19	19	19	19
vacatureruimte	629	199	199	199	199
toevoeging aan egalisatiereserve	69				
sociaal domein ***	743				
	16.001	17.047	17.066	17.066	17.066
Dekking sociaal domein pg 2 ***	-1.885	-1.885	-1.885	-1.885	-1.885
	14.116	15.162	15.181	15.181	15.181
verv. Personeel bij ziekte	100	100	100	100	100
verv. Personeel OR	30	30	30	30	30
verkoop / aankoop verlof	13	13	13	13	13
opleidingen	243	243	243	243	243
flexibele schil**	190	190	190	190	190
	14.692	15.738	15.757	15.757	15.757

* 2018 uit Programmabegroting 2017-2020

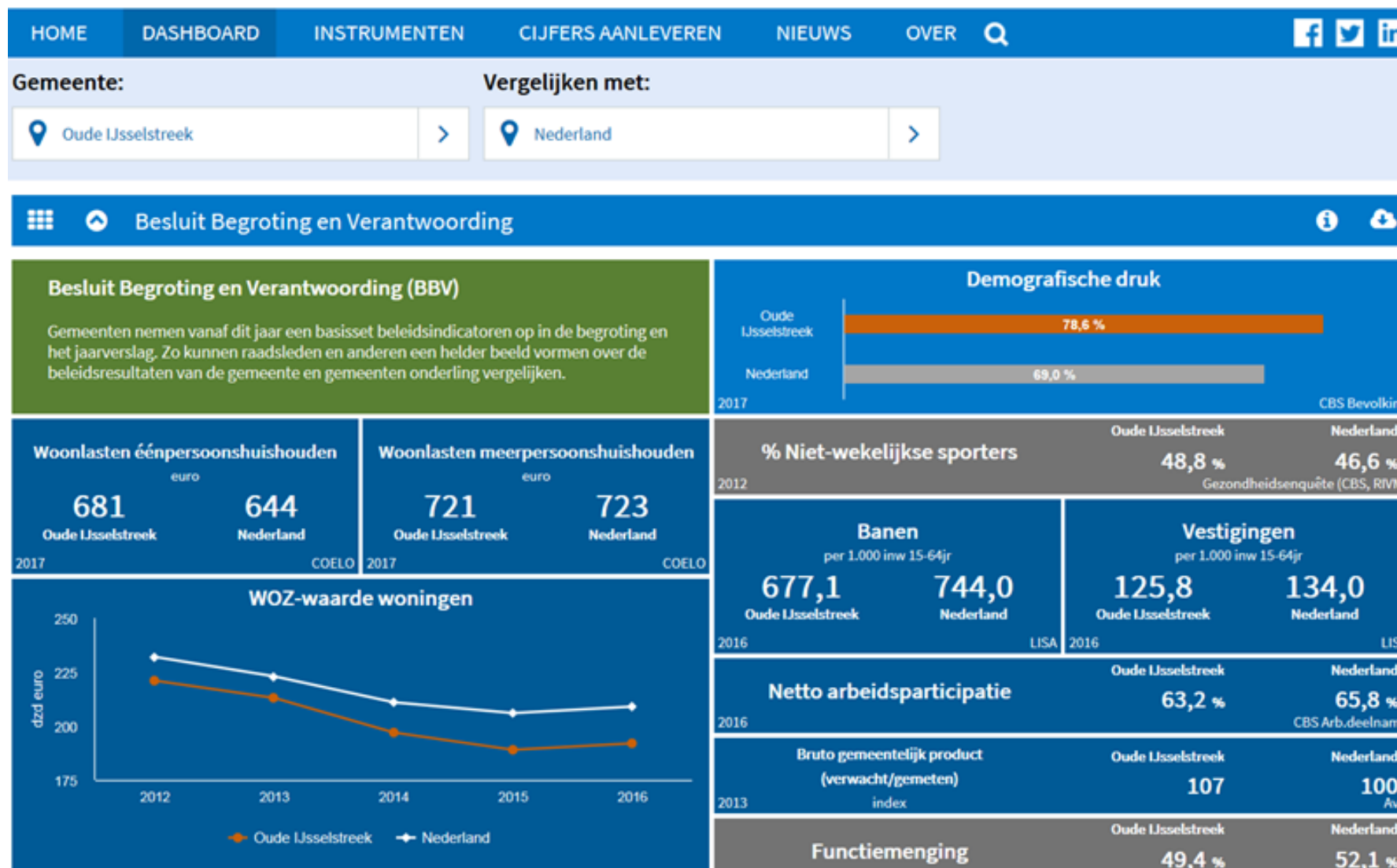
** vorig jaar is de flexibele schil niet in de staat opgenomen. Voor de volledigheid nu in het overzicht over 2018 wel meegenomen

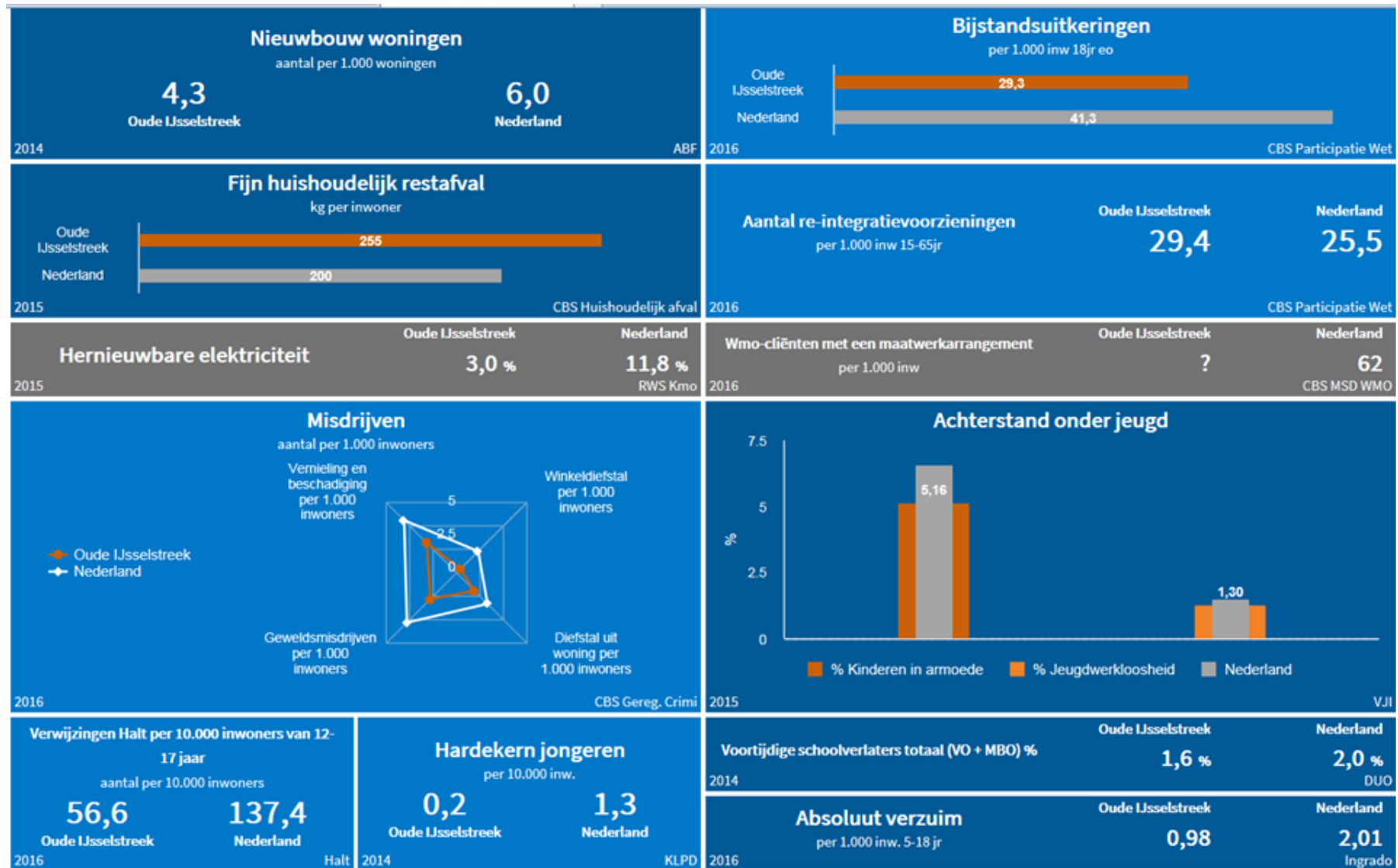
*** effecten sociaal domein memo december 2016

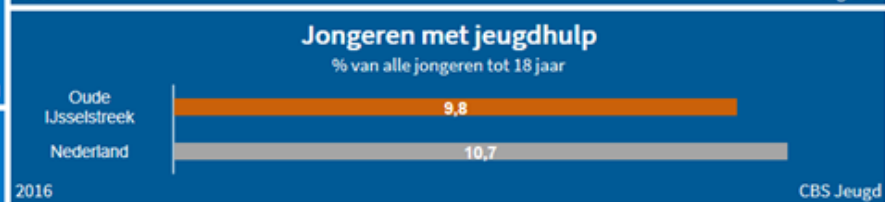
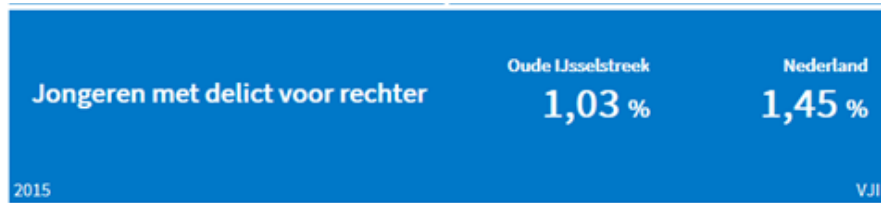
Toelichtingen:

Het verschil tussen de oorspronkelijke raming 2018 en de nieuwe raming ontstaat met name door premiewijzingen (onder meer pensioenen en een nieuwe CAO)

De staat van personeelslasten is opgesteld met de peildatum van 1 mei 2017.

Bijlage G: Overzicht geraamde baten en lasten taakvelden

Overzicht baten en lasten per taakveld (x 1.000)	2017		2018		2019		2020		2021	
	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
0. Bestuur en ondersteuning										
0.1 Bestuur	1.790	244	1.788	20	1.788	20	1.788	20	1.705	20
0.2 Burgerzaken	1.376	674	1.856	644	1.724	389	1.707	450	1.733	448
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	661	1.117	868	1.164	848	1.084	846	839	845	844
0.4 Overhead	10.026	-	10.441	-	10.385	-	10.253	-	10.139	-
0.5 Treasury	2.808	952	183	946	183	942	189	939	183	938
0.61 OZB woningen	270	5.403	201	5.577	201	5.750	201	5.763	201	5.776
0.62 OZB niet-woningen	138	2.205	68	2.395	68	2.479	68	2.509	68	2.512
0.63 Parkeerbelasting	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0.64 Belastingen overig	-	6	-	6	-	6	-	6	-	6
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	129	54.902	-	57.356	-	57.308	-	57.209	-	57.104
0.8 Overige baten en lasten	25	450	102	350	169	250	310	200	484	200
0.9 Vennootschapsbelasting(VpB)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0.10 Mutaties reserves	748	837	702	625	652	328	402	221	402	128
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	-	-	37	-	25	-	23	-	31	-
Totaal 0. Bestuur en ondersteuning	17.921	66.791	16.248	69.083	16.043	68.557	15.789	68.156	15.793	67.976
1. Veiligheid										
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	1.930	64	1.970	52	1.960	52	1.949	52	1.949	52
1.2 Openbare orde en brandweer	86	15	193	20	188	20	188	20	188	20
Totaal 1. Veiligheid	2.016	79	2.163	72	2.148	72	2.137	72	2.137	72
2. Verkeer, vervoer en waterstaat										
2.1 Verkeer en vervoer	4.743	127	5.634	77	5.804	77	5.669	77	5.616	77
2.2 Parkeren	163	-	215	-	250	-	248	-	246	-
2.3 Recreatieve havens	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.4 Economische havens en waterwegen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.5 Openbaar vervoer	87	-	85	-	85	-	85	-	85	-
Totaal 2. Verkeer, vervoer en waterstaat	4.992	127	5.934	77	6.139	77	6.002	77	5.947	77

Overzicht baten en lasten per taakveld (x 1.000)	2017		2018		2019		2020		2021	
	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
3. Economie										
3.1 Economische ontwikkeling	634	-	945	-	989	-	988	-	987	-
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	85	51	167	51	167	51	167	51	167	51
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	144	20	199	20	198	20	198	20	197	20
3.4 Economische promotie	202	143	304	143	304	143	204	143	204	143
Totaal 3. Economie	1.066	213	1.614	213	1.658	213	1.556	213	1.555	213
4. Onderwijs										
4.1 Openbaar basisonderwijs	441	-	665	-	660	-	656	-	652	-
4.2 Onderwijshuisvesting	741	7	1.046	17	1.157	17	1.530	17	1.324	17
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.264	327	1.258	315	1.258	315	1.258	315	1.258	315
Totaal 4. Onderwijs	2.446	333	2.968	332	3.075	332	3.444	332	3.234	332
5. Sport, cultuur en recreatie										
5.1 Sportbeleid en activering	592	-	533	-	533	-	533	-	533	-
5.2 Sportaccommodaties	2.975	934	3.134	931	3.098	931	3.084	931	3.073	931
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	1.988	4	1.734	4	1.754	4	1.752	4	1.750	4
5.4 Musea	162	-	162	-	162	-	162	-	162	-
5.5 Cultureel erfgoed	92	-	90	-	90	-	90	-	90	-
5.6 Media	937	14	924	14	922	14	921	14	920	14
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	3.142	31	3.815	25	3.840	25	3.834	25	3.819	25
Totaal 5. Sport, cultuur en recreatie	9.889	983	10.392	974	10.400	974	10.376	974	10.347	974
6. Sociaal domein										
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	3.796	145	4.701	722	4.790	544	4.833	544	4.494	70
6.2 Wijkteams	149	-	149	-	149	-	149	-	149	-
6.3 Inkomensregelingen	12.014	8.983	11.953	8.702	11.594	8.702	11.696	8.702	11.673	8.702
6.4 Begeleide participatie	5.425	-	4.762	-	4.462	-	4.132	-	3.948	-
6.5 Arbeidsparticipatie	879	-	971	-	1.015	-	1.052	-	1.143	-
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.012	750	965	750	965	750	965	750	965	750
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	8.075	167	8.200	167	8.200	167	8.200	167	8.200	167
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	7.560	-	7.693	-	7.693	-	7.693	-	7.693	-
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	293	-	448	-	189	-	178	-	178	-
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	185	-	301	-	301	-	301	-	301	-
Totaal 6. Sociaal Domein	39.388	10.045	40.143	10.341	39.359	10.164	39.199	10.164	38.744	9.690

Overzicht baten en lasten per taakveld (x 1.000)	2017		2018		2019		2020		2021	
	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
7. Volksgezondheid en milieu										
7.1 Volksgezondheid	945	-	753	-	753	-	753	-	753	-
7.2 Riolering	7.005	8.431	7.703	8.358	8.125	8.780	8.500	9.155	8.711	9.366
7.3 Afval	2.771	3.424	2.939	3.572	2.938	3.572	2.938	3.572	2.938	3.572
7.4 Milieubeheer	751	3	721	3	721	3	717	3	717	3
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	133	126	129	126	129	126	129	126	129	126
Totaal 7. Volksgezondheid en milieu	11.605	11.985	12.245	12.059	12.666	12.481	13.037	12.856	13.248	13.067
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing										
8.1 Ruimtelijke ordening	807	37	635	22	558	22	557	22	556	22
8.2 Grondexploitatie(niet-bedrijventerreinen)	165	240	177	240	177	240	177	240	177	240
8.3 Wonen en bouwen	979	439	1.332	437	1.346	437	1.268	437	1.255	330
Totaal 8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernie	1.951	716	2.144	699	2.081	699	2.002	699	1.988	592
Saldo van baten en lasten	91.273	91.273	93.851	93.851	93.569	93.569	93.543	93.543	92.993	92.993

Bijlage H: Verdeling taakvelden over de programma's

Prg	Programma	Tkvlid	Omschrijving taakveld
1	De gemeente waar het goed wonen is	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden
		2.1	Verkeer en vervoer
		2.2	Parkeren
		2.5	Openbaar vervoer
		3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur
		5.2	Sportaccommodaties
		5.4	Musea
		5.5	Cultureel erfgoed
		5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie
		7.2	Riolering
		8.1	Ruimtelijke ordening
		8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)
		8.3	Wonen en bouwen
2	Een leefbare gemeente(sociaal domein)	5.1	Sportbeleid en activering
		5.3	Cultuur-presentatie,productie en participatie
		5.6	Media
		6.1	Samenkracht en burgerparticipatie
		6.2	Wijkteams
		6.3	Inkomensregelingen
		6.4	Begeleide participatie
		6.5	Arbeidsparticipatie
		6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)
		6.71	Maatwerkdienstverlening 18+
		6.72	Maatwerkdienstverlening 18-
		6.81	Geëscaleerde zorg 18+
		6.82	Geëscaleerde zorg 18-
		7.1	Volksgesondheid
3	De werkende gemeente	3.1	Economische ontwikkeling
		3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen
		3.4	Economische promotie
		4.1	Openbaar basisonderwijs
		4.2	Onderhuisvesting
		4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken
4	De werkende gemeente	0.2	Burgerzaken
		0.61	OZB woningen
		0.62	OZB niet woningen
		0.64	Belastingen overig
		1.1	Crisisbeheersing en brandweer
		1.2	Openbare orde en veiligheid
		7.3	Afval
		7.4	Milieubeheer
		7.5	Begraafplaatsen en crematoria
	Bedrijfsvoering	0.1	Bestuur
		0.4	Overhead
		0.5	Treasury
		0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds
		0.8	Overige baten en lasten
		0.9	Venootschapbelasting
		0.10	Mutaties reserve
		0.11	Resultaat vd rekening baten en lasten

Bijlage I: Afschrijvingstabel

Afschrijvingstabel

Investerings met een economisch nut		termijn
Duurzame bedrijfsmiddelen		
<ul style="list-style-type: none"> ICT hard en software 		3
<ul style="list-style-type: none"> ICT telecommunicatieapparatuur en infrastructuur 		5
<ul style="list-style-type: none"> Kantoorinrichting en meubilair 		10
<ul style="list-style-type: none"> Kantoormachines 		5
<ul style="list-style-type: none"> Gereedschappen, instrumenten en kleine werktuigen 		5
Riolering (op basis van gemiddelde levensduur conform gemeentelijke rioleringsplan 2012-2016)		
<ul style="list-style-type: none"> Riolering, bergbezinkvoorzieningen en IBA's (individuele behandeling afvalwater) 		40
<ul style="list-style-type: none"> Herbestrating na rioleringswerken 		20
Terreinen en en gronden		
<ul style="list-style-type: none"> Verwerving gronden 		NIET
Tractiemiddelen (op basis van gemiddelde economische levensduur tractiemiddelen)		
<ul style="list-style-type: none"> Tractoren, vrachtwagens, bestelautos's, pick-up, zoutstrooiers en overige machines en werktuigen 		8
Gebouwen en (sport) accommodaties		
<ul style="list-style-type: none"> Nieuwbouw, bouwkundige aanpassingen en uitbreidingen 		40
<ul style="list-style-type: none"> Nieuwbouw van tijdelijke gebouwen 		10
<ul style="list-style-type: none"> Renovatie en restauratie 		20
<ul style="list-style-type: none"> Technische installaties 		15
<ul style="list-style-type: none"> Hekwerken en terreinafstering 		10
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut		termijn
Openbaar groen		
<ul style="list-style-type: none"> Duurzame recreatieve voorzieningen (uitkijktoren, rondvaartboot) 		20
<ul style="list-style-type: none"> Herstructurering buitengebied en bossen 		20
<ul style="list-style-type: none"> Plantsoenen , parken en groenstroken, aanleg en renovatie 		15
<ul style="list-style-type: none"> Plantsoenen , parken en groenstroken, meubilair 		10
Speelplaatsen		
<ul style="list-style-type: none"> Aanleg en speelvoorzieningen 		15
Openbaar ruimte		
<ul style="list-style-type: none"> Herstructurering omgeving na aanleiding van (centrum) plannen 		25
Sportparken en terreinen		
<ul style="list-style-type: none"> Atletiekbanen 		15
<ul style="list-style-type: none"> Sportvelden (gras) aanleg en renovatie 		20
<ul style="list-style-type: none"> Sportveld (kunstgras) aanleg en renovatie 		20
Verkeer		
<ul style="list-style-type: none"> Wegen, straten, pleinen en parkeerplaatsen, aanleg en renovatie 		20
<ul style="list-style-type: none"> Recreatieve fietspaden en zandwegen, aanleg en renovatie 		15
<ul style="list-style-type: none"> Verkeersinstallaties, straatmeubilair en overige fysieke maatregelen 		15
<ul style="list-style-type: none"> Bewegwijzering en verkeersborden 		10
<ul style="list-style-type: none"> Openbare verlichting (gemiddelde economische levensduur diverse elementen) 		25
Immateriële activa		termijn
<ul style="list-style-type: none"> Kosten van onderzoek, planvorming en ontwikkeling 		5